

VESTRE TOTEN KOMMUNE

STYRINGSdokUMENT 2026

**BUDSJETT 2026
ØKONOMI- OG HANDLINGSPLAN 2026 - 2029**

Foto: Vestre Toten Kommune

KOMMUNEDIREKTØRENS BUDSJETTFORSLAG 30.10.2025

Versjon 1 – presentert 27.10.2025, utsendt til politisk behandling 30.10.2025

Versjon 2 – Sendt ut til formannskapet 26.11.25

Versjon 3 – Endringer siden versjon 2:

- Investeringsplanen oppdatert 25.11.25 og 26.11.25
- Innlånsramme startlån endret til 60 mill. 3.12.25

1	Kommunestyrets vedtak og vedtatte tabeller	5
2	Kommunedirektørens innledning	6
2.1	Handlingsramme og utfordringsbilde i økonomiplanperioden	9
3	Forpliktende tiltaksplan for inndekning av opparbeidet underskudd i Vestre Toten kommune årene 2026-2028	10
3.1	Bakgrunn for tiltaksplanen	10
3.2	Konkret inndekningsplan	11
3.3	Grunnleggende forutsetninger som kommunestyret legger til grunn	11
3.4	Tiltaksplan og budsjett og økonomiplan må henge sammen	11
3.5	Realistisk budsjettering	11
3.6	God økonomistyring	11
3.7	Konkrete tiltak og føringer for å sikre inndekning av opparbeidet underskudd	12
3.8	Oppfølging, evaluering og oppdatering av planen	16
4	Kommunedirektørens forslag til saldering av driftsbudsjettet for 2026	17
4.1	Fastsettelse av driftsrammer for tjenestoområdene	17
4.2	Kommunedirektørens konkrete forslag til saldering av driftsbudsjettet for 2025	19
4.3	Økonomiplanens driftsdel 2026-2029	23
4.4	Investeringsbudsjett for perioden 2026-2028	23
5	Vestre Toten i et bærekraftperspektiv	25
5.1	FNs bærekraftsmål	25
5.2	Status	25
5.3	Hva gjør vi	28
6	Organisasjon – medarbeidere og ledelse	28
6.1	Kommunens organisering	28
6.2	Arbeidsgiverpolitikk	29
6.3	Kommunens ledelsesplattform	30
6.4	Medarbeidere	32
7	Økonomi	34
7.1	Utviklingstrekk	34
7.2	Finansielle måltall for kommunen	35
7.3	Budsjettforutsetninger	41
7.4	Driftsbudsjett	41
7.5	Investeringsbudsjett	46
7.6	Klimabudsjett	52
8	Befolkningsendringer	53
9	Oppvekst, kultur og undervisning	57
9.1	Fellesomtale	57
9.2	Hovedmål og strategier	57
9.3	Utviklingstrekk og satsingsområder	58
9.4	Barn og familie	58
9.5	Barnehage	63
9.6	Grunnskole	67
9.7	Kultur og fritid	73
9.8	Voksenopplæringen	77
10	Velferd, helse og omsorg	80
10.1	Fellesomtale	80
10.2	Hovedmål og strategier	80
10.3	Utviklingstrekk og satsingsområder	80
10.4	NAV	81

10.5	Helse og Omsorg.....	87
11	Miljø og infrastruktur	94
11.1	Fellesomtale	94
11.2	Hovedmål og strategier	94
11.3	Utviklingstrekk og satsingsområder.....	94
11.4	Brann og Redning	94
11.5	Plan.....	98
11.6	Teknisk	101
11.7	Eiendom	104
12	Overordnede funksjoner og Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner.....	107
12.1	Fellesomtale	107
12.2	Hovedmål og strategier	107
12.3	Utviklingstrekk og satsingsområder.....	107
12.4	Overordnede funksjoner	107
12.5	Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner.....	108

1 Kommunestyrets vedtak og vedtatte tabeller

2 Kommunedirektørens innledning

«Trygghet, trivsel og utvikling»

Vestre Toten kommunes slagord om trygghet, trivsel og utvikling er godt beskrivende både for den utvikling vi ser i kommunen og de utfordringer lokalsamfunnet og organisasjonen har vært nødt til å håndtere de siste årene. Vestre Toten kommune som lokalsamfunn er i det store og hele preget av optimisme og positiv utvikling. Kommunen preges av et aktivt og stort næringsliv og vi har mange år bak oss med store investeringer i boligbygging, befolkningsvekst og offensiv satsing i både offentlig og privat sektor.

Vi lever imidlertid i en tid hvor både nasjonale og internasjonale forhold påvirker oss i betydelig grad. Som vertskap for en stor forsvarsindustri, opplever vi at krig i Europa øker etterspørselen etter forsvarsmateriell og Nammo vokser kraftig både i omsetning og antall ansatte og utbyggingen i industriparken skjer i et tempo som ingen kunne forutse.

Samtidig har vi en tid bak oss med pandemi, høye energikostnader og «dyrtid» med stigende priser og betydelig økte rentenivåer. Dette påvirker både boligbyggingen, investeringsviljen og husholdningens økonomi. Kommunens økonomiske rammevilkår er parallelt vesentlig svekket. Sterk udekket kostnadsvekst fra 2022 og påfølgende år og økt rentenivå «snudde opp ned» på kommunens økonomiske situasjon. I perioden fra 2010 til 2021 (med unntak av 2014 hvor skatteinntektene sviktet) leverte kommunen regnskapsresultater på nivå med eller bedre enn det som var budsjettet. God inntektsvekst og god økonomistyring ga slike resultater. Den gode og lojale økonomistyringen har fortsatt. Utgiftsveksten har imidlertid spist opp kommunens reserver og medført underskudd i driften i årene 2022 – 2024 og etter all sannsynlighet i 2025. Kommunen som organisasjon preges av svekket handlefrihet og store omstillingsutfordringer. Kommunen har omstilt, tatt ned aktivitet og kuttet i budsjetter tilsvarende over 150 millioner kroner i den nevnte perioden. KS-økonomene Bye og Engdal deltok i kommunestyrets møte i slutten av september 2025 og den dokumentasjon de framla bekrefter kommunedirektørens vurderinger av kommunens økonomiske situasjon og kan i noen hovedpunkter oppsummeres slik:

- Kommunen som lavinntektskommune uten ekstraintekter, har hatt en stram økonomi over tid. Lavinntektskommuner med høy lånegjeld er i en spesielt krevende situasjon for tiden
- Kombinasjonen høy lånegjeld og stigende rente medførte nærmer millioner kroner i økte finansutgifter på kort tid
- Kommunen har omstilt vesentlig og «tatt inn» disse merutgiftene, men svekkede rammevilkår og oppgavevekst på flere områder har gjort kommunens økonomi enda mer krevende
- Demografiendringene de kommende årene med relativt sett færre barn og sterk vekst i eldre treffer også Vestre Toten kommune, men med mindre utfordringer enn mange andre kommuner. Nedgangen i unge gir trekk i overføringene fra staten på et moderat nivå mens det vil bli en vesentlig vekst i overføringene knyttet til flere eldre. En netto positiv effekt på om lag 100 mill kroner de neste ti årene.
- Samtidig har Vestre Toten et næringsliv i vekst og det er gode muligheter for at kommunen vil høste gevinstene av befolkningsvekst – også økonomisk

Opparbeidet underskudd medførte at kommunen ble innmeldt i ROBEK i januar 2025. Dette innebærer at Statsforvalteren følger kommunen opp særskilt og skal godkjenne budsjetter og låneopptak.

Tross denne krevende økonomiske situasjonen makter organisasjonen takket være dyktige ansatte å levere gode tjenester til innbyggerne.

Den store udekkede kostnadsveksten over år medfører historisk trange rammer for kommunesektoren. Denne utfordringen må regjeringen og Stortinget svare opp gjennom å tilføre sektoren midler slik at velferdstjenestene som kommunene leverer, ikke forringes ytterligere.

Håndtering av vekst og omstilling som parallelle prosesser har i lang tid preget vårt lokalsamfunn. Det har vi greid å håndtere tidligere og det skal vi også greie i framtida gjennom fokus på forbedringsarbeid, omstilling av aktivitet, innovative løsninger og ikke minst godt og tillitsfullt samarbeid mellom alle ledd i organisasjonen.

De politiske vegvalg som er gjort over mange år og den administrative oppfølgingen av disse, har åpenbart bidratt til en positiv samfunnsutvikling i Vestre Toten kommune. På ti år økte innbyggertallet med om lag 700 personer fram til og med 2023. Slik samfunnsutvikling var vi alene om å kunne vise til i vår region. Befolkningsveksten har imidlertid blitt lavere og svakt negativ de siste to årene. Den kan kun snus på kort sikt gjennom mer boligbygging og økt netto tilflytting til kommunen.

Tross kortsiktig betydelige utfordringer knyttet til stram kommuneøkonomi, er det grunn til optimisme i vår kommune og vårt lokalsamfunn. Næringslivet og da i særdeleshet industrien har svært gode framtidsutsikter. Med god tilrettelegging og målrettet samarbeid med næringsliv, frivillighet og andre i lokalsamfunnet – også utenfor egen kommunes grenser – vil Vestre Toten kommune vokse i årene framover. Økt sysselsetting, boligbygging og befolkningsvekst vil kunne skape høyere inntekter for kommunen.

For kommunedirektøren er det viktig med god og helhetlig sammenheng i planlegging og styring av kommunen. Dette innebærer at kommuneplanens mål og strategier må være førende for planer og prioriteringer på de ulike tjenestekområdene og prioriteringene må være synlige i budsjett og økonomiplaner. Dette har vi i stor grad fått til de siste årene.

Vestre Toten kommune bruker betegnelsen «styringsdokument» på den fireårige planen som presenterer kommende budsjett og økonomiplan. Dokumentet er imidlertid helhetlig utformet og med en klar kobling til – og oppfølging av kommunens langsiktige kommuneplan og dermed å anse som «handlingsprogram» for neste fireårsperiode, jamfør plan- og bygningslovens bestemmelser.

Styringsdokumentet som legges fram til den avsluttende behandling av budsjett og økonomiplan, er bygget opp slik at det er inndelt i kapitler med helhetlig bruker- / tjenesteperspektiv framfor kun etter tjenestekområder. Hensikten er nettopp å fokusere tydeligere på bruker- og tjenesteyting enn på intern organisering.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i kommunestyret 23. november 2023. Under følger de hovedmålsettinger og strategier som ligger i den nye kommuneplanen og som dermed er retningsgivende og førende for planer og prioriteringer:

1. ***Vestre Toten kommune skal legge til rette for en god oppvekst og gode levekår for alle***

Strategier:

- a) Bekjempe fattigdom og utjevne sosial ulikhet
- b) Stimulere til gode bomiljø og aldersvennlige samfunn
- c) Understøtte og tilrettelegge for tiltak som skaper meningsfull fritid, skape gode møteplasser og stimulerer til fysisk aktivitet
- d) Utvikle kvalitativt gode tjenester gjennom kontinuerlig forbedring i samhandling med innbyggerne
- e) Tidlig innsats og inkludering med tanke på mestring av eget liv
- f) Samhandling med og tilrettelegging for frivilligheten
- g) Samfunnsutviklingen stimuleres av et aktivt kulturliv!

2. ***Vestre Toten kommune skal utmerke seg og oppleves som en innovativ kommune***

Strategier:

- a) Skape arenaer for mening, læring, nyskapning og samfunnsengasjement
- b) God samhandling mellom innbyggere, frivillige organisasjoner, kulturliv, næringsliv og kommune
- c) Langsiktig og forutsigbar planlegging
- d) Utvikle og ta i bruk nye løsninger i kommuneorganisasjonen for å sikre fokus på kontinuerlig forbedring
- e) Ta i bruk nye og digitale løsninger der det er mulig

3. **Vestre Toten kommune skal ha en robust infrastruktur som sikrer viktige samfunnsfunksjoner**

Strategier:

- a) Sikre effektiv infrastruktur, både fysisk og digital
- b) Dimensjonere for fremtidig vekst, utvikling og klimaforandringer
- c) Satsing på VA-sektoren

2.1 Handlingsramme og utfordringsbilde i økonomiplanperioden

De siste fire årene har det vært krevende å «få i land» kommunebudsjettene og det har blitt budsjettert med enten 0-budsjett, eller bruk av fondsmidler for å unngå krevende kutt og for dermed å ta vare på eksisterende tjenestetilbud i størst mulig grad. Denne omstillingen kan sies å ha skjedd «i motbakke» ved at det har vært vekst i oppgaver som ikke har blitt kompensert og at kommunesektorens økonomiske rammevilkår generelt har blitt strammere.

Kort oppsummert har kommunen opparbeidet seg et underskudd i årene 2023 og 2024 på samlet 65,8 millioner kroner. Økonomirapporten for ande tertial 2025 tilsa at dette ville øke med ytterligere 37 millioner kroner. Stram styring og god effekt av igangsatte tiltak basert på kommunedirektørens oppdrag til tjenesteområdene i juni 2025, gjør at prognosen når dette skrives er bedret slik at underskuddet kan ende på mellom 25 og 30 millioner kroner.

Kommunedirektøren har mange ganger synliggjort årsaken til å de økonomiske utfordringene og gjentar bare kort hva som har skapt ubalansen i økonomien:

- Sterk kostnadsvekst over år som ikke er dekket av tilsvarende statlige bevilgninger
- Høy gjeld og betydelig økt rente
- Ingen merinntekter fra skatt (som tidligere år finansierte noe av den årlige underfinansieringen)
- Underskudd og svekkede reserver har skapt en krevende likviditetssituasjon

Kommunens «snuoperasjon» tar tid da det er krevende å endre tilstrekkelig raskt i en stor organisasjon som må levere tjenester innenfor gitte og dels lovpålagte rammer til enhver tid. De

siste fire årene – inkludert 2026 – er det gjennomført omstilling og kutt tilsvarende om lag 150 millioner kroner. Dette er nærmere 10 % av kommunens samlede driftsinntekter.

Det blir mer og mer krevende for hvert år å omstille for flere titalls millioner kroner. Også for 2026 har dette vært nødvendig og etter nødvendige rammejusteringer er den ordinære driften tatt ned med om lag 30 millioner kroner i kommunedirektørens budsjettforslag. Dette gir et netto driftsresultat (som anvendes til dekning av tidligere års underskudd) på nivå 15 millioner kroner. Hvordan dette er gjennomført og flere detaljer kommenteres senere i styringsdokumentet.

Som nevnt tidligere, endres demografien vesentlig i vår kommune. Dette skaper behov for økte tjenester, men gir også kommunen betydelig økte statlige overføringer de kommende årene. Dette – sammen med at vi nå har tatt ned driften ytterligere – gjør at utviklingen i økonomiplanperioden er noe lysere enn det den har vært de foregående årene. Fortsatt er det nødvendig med omstilling og oppgaveveksten vi neppe flate helt ut, men det er etter kommunedirektørens oppfatning realistisk å oppnå netto driftsresultat i 2027 og 2028 på et nivå som sikrer at kommunens resterende underskudd dekkes inn i løpet av disse to årene.

I tidligere års styringsdokumenter har kommunedirektøren skrevet relativt mye om rammer og forutsetninger for budsjettforslaget. Dette erstattes nå av kapitlet under hvor kommunedirektøren fremmer konkret tiltaksplan for inndeckning av opparbeidet underskudd. Dette er et krav i kommuneloven til kommuner som er innmeldt i ROBEK. Kommunedirektøren er veldig opptatt av at denne tiltaksplanen er en integrert del av kommunens budsjett- og økonomiplaner.

3 Forpliktende tiltaksplan for inndeckning av opparbeidet underskudd i Vestre Toten kommune årene 2026-2028

3.1 Bakgrunn for tiltaksplanen

Vestre Toten kommune har opparbeidet et udekket underskudd i driften med følgende beløp de siste årene:

2023: 34,5 millioner kroner

2024: 31,3 millioner kroner

2025: 25,2 millioner kroner (anslagsbeløp basert på prognose i oktober 2025)

Sum: 91,0 millioner kroner

Med bakgrunn i at underskuddet fra 2023 ikke ble dekket inn over to påfølgende år til tross for store kutt i driftsrammene i årene 2023 til 2025 og at kommunen har et samlet driftsunderskudd som overstiger 3 % av samlede inntekter, ble kommunen 30. januar 2025 - med hjemmel i Kommunelovens § 28-1, bokstav c og d - innmeldt i det statlige ROBEK-registeret.

Kommuner som er innmeldt i ROBEK skal etter § 28-4 i kommuneloven innen 31. desember i innmeldingsåret utarbeide en tiltaksplan som sikrer at kommunen dekker inn underskuddet. Dette dokumentet (kapitlet i styringsdokumentet) er utarbeidet for å oppfylle denne lovbestemmelsen og gir forpliktende rammer for kommunestyret når det gjelder å dekke inn underskuddet.

3.2 Konkret inndekningsplan

Kommuneloven stiller som nevnt, krav om at kommunen skal ha en tiltaksplan for inndekning av akkumulert underskudd.

Det er ønskelig å dekke inn opparbeidet underskudd raskest mulig for å gjenvinne handlefrihet og styrke likviditeten. Samtidig må dette avveies mot behovet for å sikre realisme i budsjettene og at omstilling av en stor organisasjon tar tid. Kommunesektorens stramme økonomiske rammer påvirker en lavinntektskommune som Vestre Toten i betydelig grad og dette påvirker også hvor raskt underskuddet kan dekkes inn for ikke å ramme det kommunale tjenestetilbudet negativt i for stor grad.

I samsvar med kommunedirektørens forslag til budsjett og økonomiplan, legges det opp til følgende plan for inndekning av underskuddet:

2026: 16 mill kroner

2027: 37 mill kroner

2028: 38 mill kroner

3.3 Grunnleggende forutsetninger som kommunestyret legger til grunn

Det er noen grunnleggende forutsetninger som er lagt til grunn for tiltaksplanen. Disse kommenteres kortfattet under:

3.4 Tiltaksplan og budsjett og økonomiplan må henge sammen

Det er helt avgjørende at tiltaksplan ikke er «frakoblet» årlige budsjetter, men snarere at planen «speiler» budsjett og økonomiplan og at budsjett og økonomiplan følger opp de hovedtiltak og føringer som ligger i tiltaksplanen.

3.5 Realistisk budsjettering

Med trange økonomiske rammer og krav om forbedrede driftsresultater, øker kravet til godt gjennomarbeidet og realistisk budsjettering. Dette har vært fokus gjennom mange år, men det må «strammes til» ytterligere fra og med 2026-budsjettet. Dette er en føring som kommunedirektøren har lagt til grunn i sitt arbeid og som kommunestyret følger opp. Forutsetninger som legges til grunn skal klart framkomme av budsjettdokumentene.

3.6 God økonomistyring

Stramme rammer og liten handlefrihet i budsjettene, fordrer god økonomistyring gjennom budsjettåret. Gjennom mange år er det dokumentert god og lojal økonomistyring i organisasjonen og dette er grunnleggende for å nå målene om inndekning av underskuddet i perioden 2026-2028.

God økonomistyring innbefatter også god og strukturert rapportering og nær dialog mellom administrasjonen og folkevalgte. Økonomirapportering til kommunestyret skjer tertialvis. Tjenesteområdene rapporterer månedlig til kommunedirektøren og kommunedirektøren skal hver måned legge fram en kortfattet statusrapport til formannskapet.

Kommuneloven stiller krav om at det skal iverksettes tiltak og justeres i budsjett ved avvik gjennom året. Det må tilstrebes at dette følges opp innenfor de samlede rammer og handlefrihet i budsjettene.

3.7 Konkrete tiltak og føringer for å sikre inndekning av opparbeidet underskudd

Rammer og forutsetninger som ligger i de årlige budsjettene er de viktigste operative føringene og tiltakene for å nå budsjettmålene.

Ut over dette er det noen klare føringer og tiltak som kommunestyret legger til grunn og som skal følges i perioden fram til underskuddet er dekket inn:

3.7.1 Demografiutviklingen og målrettet disponering av demografi-kompensasjonen i inntektssystemet er førende som rammer og for prioriteringer

De kommende årene endres befolkningssammensetningen i kommunen vesentlig. Antall barn i grunnskolealder har vært- og er på tur ned før det skjer en utflating og om noen år en viss vekst, men fortsatt på et langt lavere nivå enn for noen år tilbake. Dette er en utvikling de fleste norske kommuner opplever. Nedgangen i Vestre Toten er langt lavere enn for mange andre kommuner. Samtidig øker antallet eldre betydelig.

Disse demografiendringene skal kommunen ta hensyn til i sin planlegging og prioriteringer både for å sikre økonomisk bærekraftig drift og for å kunne gi kvalitativt gode lovpålagte tjenester. Inntektene til kommunen vil øke vesentlig de nærmeste årene og dette skal legges til grunn for kommunens langsiktige økonomiplanlegging.

Illustrasjon med 2026-2035-tall:

3443 VESTRE TOTEN

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer
(2025 kroner og endring fra 1.1.2025)

Endring utgiftsbehov per	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM VESTRE TOTEN
2026	10 347	-6 619	1 906	1 011	554	-331	6 868
2027	12 006	-2 553	2 178	-45	583	-132	12 038
2028	12 315	-1 641	1 906	573	307	-2	13 458
2029	11 961	-3 542	1 361	651	701	-151	10 981
2030	7 796	-3 124	1 361	931	647	-9	7 601
2031	12 500	-286	1 361	271	592	-37	14 400
2032	2 117	-1 432	1 089	629	711	-156	2 958
2033	14 534	835	1 361	336	752	81	17 900
2034	11 531	-1 590	1 634	629	743	-146	12 801
2035	10 364	1 534	817	125	860	-132	13 569
Sum 2026-2035	105 471	-18 417	14 974	5 112	6 449	-1 015	112 574

3.7.2 Måltrettet fokus på fortsatt reduksjon i gjeldsnivået ved å redusere investeringsutgiftene, men samtidig sikre økonomisk bærekraftig drift, kvalitet i tjenesteytingen hvor det vekst i oppgaver og ivaretagelse av kommunens lovpålagte oppgave

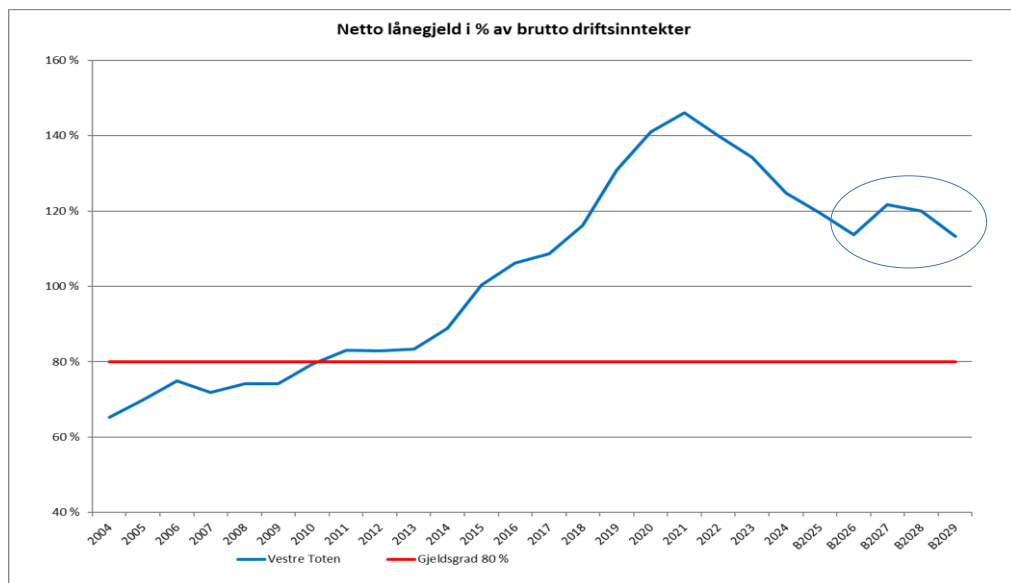
Vestre Toten kommune har gjennomført mange og store investeringer de siste ti årene. Dette har ført til høy lånegjeld og det stigende rentenivået har medført en vekst i finanskostnadene på 60-70 millioner kroner på kort tid og er en avgjørende forklaringsfaktor for de økonomiske utfordringene til kommunen. Satsingen har vært målerett og kommunen er stilt i en gunstig situasjon ved at det bare er et fåtall, men viktige investeringsprosjekter som skal gjennomføres de kommende årene.

Kommunestyret har bevisst tatt ned investeringsnivået mye de siste årene. I økonomiplanperioden fortsetter dette og gjeldsnivået vil reelt sett fortsette å gå ned. (Se tabell under). Kommunestyrets føringer er følgende:

- Investeringsbudsjettet tas ned til et minimumsnivå. VAR-området tas også noe ned, men kan opprettholdes på et «normalnivå» da det ikke påvirker kommunens handlefrihet og gebyrnivået er også i ferd med å bli redusert. Kommunedirektørens budsjettforslag for budsjett- og økonomiplanperioden 2026-2029 følger opp denne føringen.
- To store investeringsprosjekter prioriteres i økonomiplanperioden for at kommunen skal kunne ivareta sine lovpålagte forpliktelser, sikre økonomisk og faglig forsvarlig drift og møte demografiendringene:
 - o Nytt omsorgssenter har vært under planlegging over en lengre periode og kommunestyret vedtok før kommunen ble innmeldt i ROBEK framdrift for både planlegging, bygging og midlertidig drift. Det er behandlet egen sak i kommunestyret i august 2025 som gir føringer for både utbygging, strukturendringer og framdrift. Denne viser at utbyggingen må realiseres for å møte nye, økte og lovpålagte oppgaver og ikke minst for å sikre en faglig og økonomisk forsvarlig drift. Det eksisterer ikke noe alternativ til denne utbyggingen som oppfyller disse kravene til kommunen. Som det kommenteres under (i avsnittet om struktur), har kommunestyret lagt til grunn struktur- endringer som ledd i etableringen av nytt omsorgssenter som frigjør betydelig driftsmidler som finansierer en stor andel av de økte driftsutgiftene for nytt omsorgssenter. Oppstart er budsjettet inn og må skje i 2026. Full effekt av økte drifts- og finansutgifter kommer først i 2029 da ferdigstilling av omsorgssenteret er planlagt til andre halvår i 2028.
 - o Økt barnehagekapasitet: Vestre Toten kommune forventer en vekst i antall barnehagebarn de kommende årene ut fra SSB sine prognoser. Veksten i industrien kan medføre at enda flere barn har behov for barnehageplass. Kommunen ivaretar kravet om rett til barnehageplass i dag, men har ikke ledig kapasitet til å ta unna vekst og tilby plass til eksempelvis innflyttere i barnehageåret. Dersom «desember-barn» får rett til barnehageplass og / eller kommunen mister plasser i private barnehager, vil ikke kommunen med dagens kapasitet kunne oppfylle retten til barnehageplass. Det er lagt en framdrift som

tilsier bygging i 2027 som erstatning for- og utbygging av – dagens Veltmanåa barnehage. Tabellen over viser at kommunen får en jevn økning over mange år i frie inntekter som følge av økte behov på barnehageområdet. (Vel sju millioner kroner i økonomiplanperioden)

- Ut over dette vil kommunestyret holde investeringsnivået på et minimum (utenom VAR) inntil underskuddet er dekket inn. Det påpekes av investeringsplanen for 2026 er bindende og påfølgende år retningsgivende og at tiltak og nivå må vurderes årlig.
- Kommunedirektørens investeringsplan for årene 2026-2029 vil gi følgende utvikling i lånegjelden:

I og med at kommunen ikke har veldig store investeringsbehov utenom omsorgssenter og barnehage i økonomiplanperioden og påfølgende år, vil kommunens lånegjeld falle til under 100 % i løpet av en periode på 5 – 7 år.

3.7.3 Utnytte inntekspotensialet fra eiendomsskatt

I kommunens økonomiske situasjon må inntekspotensialet utnyttes. Kommunen har mulighet til å legge seg på 7 promille som maksimal generell skattesats som gjelder for næring (og ubebygde boligtomter). (6 promille i dag). Dette legges til grunn i økonomiplanperioden. Den store utbyggingen i industriparken øker også skattegrunnlaget og slik økning blir dermed vesentlig for å styrke kommunens inntektsside (på nivå 8 – 10 millioner kroner fra 2025-nivå over en periode på fem år).

3.7.4 Endring i struktur for å møte demografiutfordringene med færre i grunnskole og sterk økning i behovet for helse- og omsorgstjenester

- Elevtallet i grunnskolen er fallende, og kommunen mister betydelig med statlige overføringer årlig uten at det er mulig å ta ut tilsvarende besparelser innenfor dagens skolestruktur. Kommunestyret vil vurdere grunnskolestrukturen i kommunen. Prosessen har startet med oversikt over elevtallsutvikling våren 2025 og oppfølgingssak med fokus på hvilke strukturgrep som kan gjennomføres i november 2025.

- I tillegg til grunnskolestruktur, har kommunen potensial til mer effektiv struktur innen heldøgns omsorgstjenester. Potensialet er betydelig og en helt grunnleggende omstilling økonomisk for å kunne realisere finansiering av nytt omsorgssenter. Konkret handler det å legge om driften ved Korterudvegen og Sundskogvegen omsorgsboliger fra heldøgns tjenester til annen drift med redusert bemanning. Det forutsettes overføring av personale og beboere med heldøgns behov til nytt omsorgssenter. Effekten ved strukturendringen frigjør økonomi på nivå med de økte rente- og avdragsutgiftene for nytt omsorgssenter.

3.7.5 Interkommunalt samarbeid

Vestre Toten kommune er i prosess med etablering eller utredning av fire store interkommunale samarbeid;

- Barnevern sammen med Østre Toten kommune
- Kompetansesenter for flyktningetjeneste og voksenopplæring sammen med Østre Toten kommune og Gjøvik kommune
- Brann og redning sammen med Gjøvik kommune (ikke endelig vedtatt)
- Landbruk sammen med Østre Toten kommune (ikke endelig vedtatt)

Samtidig er det en prosess knyttet til mulig kommunesammenslåing med kommunene Østre Toten og Gjøvik.

Kommunestyret har en generell positiv holdning til utvidet interkommunalt samarbeid der hvor dette gir økonomiske effekter og / eller reduserer sårbarhet og sikrer kvalitet i tjenestene.

3.7.6 Omstilling og nedtak i tjenesteområdenes driftsrammer

Det er dokumentert at Vestre Toten kommune har omstilt og redusert virksomheten med minimum 150 millioner kroner de siste fire årene (inkludert opplegget for 2026).

Driftsrammene er så stramme at ytterligere nedtak i rammer i all hovedsak må skje ved omstilling hvor tjenester og tiltak løses på annen og effektiv måte. Alternativt vil kommunestyret måtte gjøre nedprioritering av tjenestenivået på enkeltområder. Økonomiplanen for årene 2027-2029 viser at omstillingsbehovet – med bakgrunn i at store nedtak er gjennomført – er betydelig lavere enn de siste årene.

3.7.7 Målrettet fokus på tverrsektorielt og forebyggende arbeid med «Helhetlig innsatstrapp» som verktøy for omstilling

Kommunestyret støtter opp om administrasjonens arbeid med «Helhetlig innsatstrapp» hvor fokuset er å samarbeide på tvers, ha et forebyggende fokus og løse oppgaver på et lavest mulig nivå i trappa. Dette innebærer at kommunestyret er positivt til å vurdere omprioritering av ressurser. Langsiktig vil dette kunne frigjøre ressurser og sikre tjenester på mer «riktig nivå» og forebygge tiltak høyere opp i trappa.

3.7.8 Langsiktig ta ut effektene av sterk vekst i industri og arbeidsplasser og dermed en positiv befolknings- og samfunnsutvikling

Vestre Toten kommune vil være en vekstkommune de kommende årene. Forsvarsindustrien bygges ut i et tempo og omfang som ingen hadde forutsett. Dette gir kommunen noen utfordringer på kort sikt – i all hovedsak løsbare – knyttet til blant annet regulering og infrastruktur, men også betydelig positive effekter på sikt. Stram kommuneøkonomi setter begrensninger på kommunens mulighet til å understøtte denne utviklingen med vesentlige ressurser. Kommunestyret vil likevel prioritere tiltak, tilrettelegging og ressurser som bidrar til vekst i kommunen. Målet er økt bosetting og dermed flere innbyggere. En slik effekt er det som over tid kan styrke kommunens inntektsside.

3.8 Oppsummering

Under følger en oppsummering av de tiltak i tiltaksplanen som kan tallfestes:

Forpliktende plan inndekking av underskudd	2026	2027	2028	2029
Økonomi				
Inndekking av underskudd	16	37	38	
Omstilling på tjenesteområdene	32	50	32	32
Effekt av redusert lånegjeld	4	7	9	2
Økt eiendomsskatt	4	5	6	7
Effekt av ny struktur Helse og omsorg	-	-	10	20
Økning i frie inntekter fra demografiendringer		12	25	37

3.9 Oppfølging, evaluering og oppdatering av planen

Kommunestyret ber om at kommunedirektøren hver tertial rapporterer på status for kommunens administrative og politiske oppfølging av tiltaksplanen og at den oppdateres og vedtas på nytt sammen med budsjett og økonomiplan årlig så lenge kommunen har uinndekket underskudd.

4 Kommunedirektørens forslag til saldering av driftsbudsjettet for 2026

4.1 Fastsettelse av driftsrammer for tjenesteområdene

Som nevnt tidligere i utredningen, er det hvert år behov for å justere tjenesteområdenes rammer for å sikre et realistisk utgangspunkt for kommende års budsjetter. Dette er begrunnet i følgende:

- Beløp inn i kommunens rammetilskudd som skal fordeles på tjenestene, herunder også økning for endring i demografi som kompenseres i inntektssystemet
- Reell og uunngåelig vekst på enkelte driftsområder og i første rekke til ressurskrevende tjenester
- Konsekvenser – på både utgifts- og inntektsside knyttet til bosetting av flyktninger
- Justering på sentrale utgiftsområder som pensjon, lønnsreserve og gebyrer

Det er ikke hensiktsmessig og vil bli alt for omfattende å forklare alle justeringene i detalj i dette dokumentet. For å sikre god forståelse for tjenesteområdenes «utfordringsbilder», vil tjenesteområdelederne i møte 5. november 2025 delta i formannskapet og gjennomgå sitt tjenesteområdes drifts- og økonomibehov. Det samme blir gjort i utvalgene. Dette betyr at folkevalgte er og vil bli godt kjent med grunnlaget for rammejusteringene.

Kommunedirektøren vil også gjennomgå disse rammeendringene under den politiske behandlingen av budsjettet. Det påpekes at endringene som presenteres er kommunedirektøren sitt forslag etter en grundig prosess med tjenesteområdene, men at det er kommunestyret som bestemmer nivået på tjenesteområdenes rammer, herunder også hva som skal korrigeres inn i disse.

Rammeendringer				
Tjenesteområde	2026	2027	2028	2029
Sentrale tiltak - justering av engangstiltak samlet	2 300	2 300	2 300	2 300
Tilskudd bredbånd	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Endringer pensjon	16 000	16 000	16 000	16 000
Lønnsreserve – endring	-1 300	1 500	1 500	1 500
Interkommunalt samarbeid – effekter		-3 000	-6 000	-9 000
Område 11 Overordnede funksjoner	15 800	15 600	12 600	9 600
Kostnader ved valg	-750	1 000	-1 000	1 250
Framsikt - elektronisk styringssystem		1 200	1 200	1 200
Lærlingeordning tilført fra Voksenopplæringen	5 711	5 711	5 711	5 711
Overvåking IKT - ekstern avtale	500	1 000	1 000	1 000
Økning av stilling HR	1 150	1 150	1 150	1 150
Område 12 Overordnede ledelse- og sentrale støttefunksjoner	6 611	10 061	8 061	10 311
Netto endringer husleier inkl Eina sportsanlegg	1 000	500	0	0
Økt ramme vedlikehold	2 000	2 500	3 000	3 000
Kostnader drift og vedlikeholdsavtaler	400	400	400	400
Flyttekostnader/midertidig drift Gimle sykehjem	900	900	900	900
Endring strømpriser	-1 000	0	0	0
Område 13 Eiendom	3 300	4 300	4 300	4 300
	0	0	0	0
Område 19 Kirken	0	0	0	0
Redusert makspris i barnehage	4 700	4 700	4 700	4 700
Økt behov - flere søkere med rett på plass	2 100	2 100	2 100	2 100

Rammeendringer				
Tjenesteområde	2026	2027	2028	2029
Økning tilskudd private barnehager	3 300	3 300	3 300	3 300
Område 21 Barnehage	10 100	10 100	10 100	10 100
Stasjonsmester og tilbakeført midlertidig kutt leder forebygging	1 048	1 048	1 048	1 048
Økte driftskostander	200	200	200	200
Område 31 Brannvern, ansv. 3110	1 248	1 248	1 248	1 248
Netto endring gebyrinntekter selvkost	287	287	287	287
Område 31 brannvern, ansvar 3120	287	287	287	287
Demografiendringer - nedgang elevtall	0	-3 000	-5 000	-5 000
Lønnsglidning lærere	400	400	400	400
IKT (maskiner, lisenser og programvare)	1 000	1 000	1 000	1 000
Område 41 Grunnskole	1 400	-1 600	-3 600	-3 600
Økt kostnad fosterhjem	1 000	1 000	1 000	1 000
Felles barnevern oppstartskostnad	500			
Midler til vaksineringsarbeid.	-200	-200	-200	-200
Område 51 Barn og familie	1 300	800	800	800
Tilskudd Toten historielag - bokprosjekt	-395	-395	-395	-395
Tilskudd idrettshall Eina sportsklubb	1 750	1 500	1 500	1 500
Tilskudd Nammo stadion	300	300	300	300
Egenandeler lavterskeltilbud som er eksternt finansiert	300	300	300	300
Kunst Pilgrimsleden – tankeplass	-100	-100	-100	-100
Område 61 Kultur	1 855	1 605	1 605	1 605
Økte tilskudd SMISO og Krisesenteret	300	300	300	300
Økt bemanning -sosialhjelp - flyktninger	800	800	800	800
Bosetting av flyktninger -økt sosialhjelp - redusert introstønad	-3 500	-5 000	-7 500	-10 000
Område 65 NAV kommune	-2 400	-3 900	-6 400	-8 900
Økte kostnader avtalefestede tillegg ihht hta/Ansiennitetsopprykk	750	750	750	750
Basistilskudd legetjenesten	2 100	2 100	2 100	2 100
Velferdsteknologikordinator	350	350	350	350
Utvidelse av kommunelegestilling	400	800	800	800
Overføring kostnader Storkjølken	700	700	700	700
Midler til vaksinerings covid utført av apotekene	200	200	200	200
Effekt nytt omsorgsenter og struktur			1 000	2 000
Økte diverse driftskostnader	500	500	500	500
Ny avtale lønn for fysioteraputer	200	350	350	350
Flyttekostnader/midlertidig drift Gimle sykehjem	350	350	350	350
Økt antall leasing biler	500	500	500	500
Økte demografikostnader og ressurskrevende brukere	0	5 000	6 000	7 500
Økning ressurskrevende tjenester/BPA	3 500	3 500	3 500	3 500
Område 71 Helse og omsorg	9 550	15 100	17 100	19 600
Digitalisering av papirarkiv gårds- og bruksnummer	-700	-700	-700	-700
Område 75 Plan	-700	-700	-700	-700
Økt vedlikehold	1 000	1 000	1 500	2 000
Omr. 91 Teknisk drift	1 000	1 000	1 500	2 000
Netto endring gebyrinntekter selvkost	1 559	1 559	1 559	1 559
Omr. 91 Teknisk drift, gebyromr.	1 559	1 559	1 559	1 559
Effekt felles refregionalt kompetansesenter	-500	-2 500	-2 500	-2 500
Lærlingeordning flyttet til HR	-5 711	-5 711	-5 711	-5 711
Omr. 97 Voksenopplæring	-6 211	-8 211	-8 211	-8 211
Sum endringer	44 699	47 249	40 249	39 999

4.2 Kommunedirektørens konkrete forslag til saldering av driftsbudsjettet for 2025

Først kommenteres noen sentrale store utgifts- og inntektsanslag:

Nivå på frie inntekter i 2026: Utgangspunktet for å beregne frie inntekter – skatt og rammetilskudd – er beregningene fra KS-modellen som bygger på regjeringens forslag til statsbudsjett. Kommunene må imidlertid gjøre selvstendige vurderinger, herunder ta hensyn til befolkningsvekst, skattevekstforventninger mv.

Ut fra en samlet vurdering har kommunedirektøren lagt anslaget for frie inntekter om lag 5 millioner kroner over det som ligger i beregningsmodellen. Dette er begrunnet i en klar forventning om at Stortinget øker de frie inntektene til kommunesektoren i forhold til regjeringens kommuneopplegg som for Vestre Toten kommunes del var om lag fem millioner kroner lavere enn forventningene / beregningene som var basert på signalene i kommuneproposisjonen for 2026.

Renter er krevende å beregne nøyaktig. Det forventes og varsles fortsatt nedgang i rentenivået, men rentebanen og «tempoet» i renteendringene er usikre. Budsjettet er basert på Norges Bank sin oppdaterte rentebane. Gjennomsnittlig flytende rente i 2026 er rett i overkant av fire prosent. Kommunens likviditetssituasjon er svekket over år og det er lagt inn om lag 10 millioner mer i renteutgifter på driftskreditt enn i 2025 hvor dette var vesentlig underbudsjettet.

Eiendomsskatteinntektene er lagt inn på det nivå som er beregnet av eiendomsskattekontoret. Skatt på boliger er på maksimalsatsen 4 promille. På næring foreslås satsen økt fra 6,0 promille, til 7,0 promille. Isolert sett en økning på vel to millioner kroner. Kommunedirektøren sin oppfatning er at denne inntektsmuligheten må benyttes. Alternativet er ytterligere reduksjon i tjenesteområdenes budsjetter.

Flyktningetilskudd er basert på bosetting av 37 flyktninger i 2026. Dette gir på kort sikt et finansieringsbidrag til den ordinære driften. Det er budsjettet kjente utgifter knyttet til bosettingen. Det vil skape en ekstra utfordring når tilskuddet kommer ned på normalt nivå etter fem år. Kommunen har foreløpig ikke mottatt anmodning om bosetting i 2026 og det usikkerhet knyttet til antallet og dermed til både kommunens inntekter og utgifter.

Avkastning på plasserte midler er forsiktig budsjettet med tre millioner kroner. Dette er på nivå med 2025. Ordinære renteinntekter er også budsjettet på et lavt nivå som følge av kommunens krevende likviditetssituasjon.

Kommunale gebyrer fremmes som egne saker parallelt med avsluttende behandling av budsjettet i formannskapet og kommunestyret. Det ligger an til at gebyrene samlet sett vil bli noe lavere i 2026 enn i 2025. For en husstand med forbruk på 150 m³ utgjør nedgangen om lag 1500 kroner i året.

Salderingstiltak i tjenesteområdene:

Det har vært jobbet med budsjettet for 2025 gjennom hele sommeren og høsten. Basert på utviklingen inneværende år og situasjonen med udekket underskudd, har det blitt arbeidet med salderingsutfordringer på om lag 30 millioner kroner i driftsbudsjettet for 2026. Med budsjettkutt i 2024- og 2025-budsjettene på 40-50 millioner kroner årlig som utgangspunkt, sier det seg selv at dette har vært et krevende arbeid for alle tjenesteområder.

Det må gjøres ytterligere omstilling utover i økonomiplanperioden for å nå målene i økonomiplanen, men på lavere nivåer som følge av at mye omstilling er gjennomført, rentenivået er forventet å bli lavere, lånegjeld og finanskostnader er på tur ned og de frie inntektene til kommunen vil stige som følge av demografiendringene. For å hindre ytterligere nedtak i driften, må imidlertid kommunen også gjøre nødvendige strukturgrep innen grunnskole og helse og omsorg for å hindre enda større reduksjoner i driftsrammene.

Tabell - Oversikt over tjenesteområdenes salderingstiltak:

Område 11 - Omstillingstiltak	
Sum alle tiltak:	5 000
Spesifisert:	
Gjennomgang av inntekstposter generelt	800
Reduserte utgifter næringsutviklingsbudsjettet	1000
Nedbemannning ved ledighet i stillinger	1000
Fordeles på tjenesteområdene før endelig vedtak i kommunestyret	2000
Gjennomgang av funksjonstillegg ansatte	200
Overordnede ledelses og sentrale støttefunksjoner – Omstillingstiltak	
Sum alle tiltak:	2 150
Spesifisert:	
Vakanse - politisk sekretariat	450
Redusere antall lærlinger midlertidig i perioden 2026 - 2027	1 700
Eiendom – Omstillingstiltak	
Sum alle tiltak:	1 740
Spesifisert:	
Kutte i ekstramidler avsatt til vedlikehold i 2026	1 740
Kirken – Omstillingstiltak	
Sum alle tiltak:	200
Spesifisert:	
Rammekutt	200
Barnehage – Omstillingstiltak	
Sum alle tiltak:	1 350
Spesifisert:	
Inntektsøkninger: refusjoner andre kommuner	400
Redusert foreldrebetaling - færre søknader pga redusert makspris	500
Drift sentralt område	100
Redusere åpningstid (stenge i romjula) Se dette i sammenheng med arbeidsfri periode for ansatte, gjennomsnittsberegning arbeidstid.	250
Effekt av nærværarbeid	100
Brann og redning – Omstillingstiltak	
Sum alle tiltak:	800
Spesifisert:	
Unødige automatiske brannalarmer, privatmarked	50

Alarmoverføring til 110-sentralen, næring/virksomheter	50
Forlenge vakanser	900
Ta inn ekstrahjelp i vakanseperiode	-200

Grunnskole – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	4 570
Spesifisert:	
Økte sykepengeinntekter	500
Avvikle tilbud om bokbuss	20
Reduksjon i skolemateriell pga elevtallsnedgang	300
Reduksjon i grunnbemanning skole	1000
Reduksjon i bemanning pga elevtallsnedgang, klassereduksjon mv	1100
Ytterligere reduksjon elevtallsnedgang, klassereduksjon mv	900
Vakanser skolekontor/PPT	600
Vakanser vaktmestertjeneste	150

Barn og familie – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	3 380
Spesifisert:	
Forventet fødselsrefusjon	430
Netto tilpasning av årsverk ifb. sammen slåing	1 800
Redusert kjøp juridisk bistand barnevern	150
Redusert konsulentbistand barnevern	350
Reduksjon 1 stilling helsestasjon	350
Fødselspermisjon delvis ulønnet	300

Kultur – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	741
Spesifisert:	
Nedbemanning ca. 80% stilling, fordelt på driftsenhetene.	741

NAV – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	1 600
Spesifisert:	
Vakant stilling finansieres midlertidig av Statsforvalter	800
Vakant stillinger i permisjon	300
Reduksjon i stilling	500

Helse og Omsorg – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	7 684
Spesifisert:	
Øke egenandeler trygghetsalarm	250
Økte inntekter langtidsopphold	400
Egenbetaling dagaktivitetstilbud Lundersveg	190
Øke inntekter ressurskrevende tjenester	1 000
Øke betalingssats for tørvask	30
Stenge dagsenter 3 uker på sommer	100
Stenge avlastning 3 uker på sommeren	200
Holde vakant stilling i psykisk helse	450
Redusere nivået på Bramat kurs	34
Avvikle mat til hjemmeboende i Østre Toten	180
Endring transport vaskeri og kjøkken	400
Ressurskrevende tjenester	3 700

Legetjenesten, redusere vikarkostnader	500
Antall søndager ferie	250

Plan – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	0
Spesifisert:	
Ingen, men må dekke inn et gap mellom tildelt ramme og budsjettbehov (vel 600.000 kr)	

Teknisk – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	1 272
Spesifisert:	
Reduksjon vedlikehold	750
1 driftsoperatørstilling holdes vakant	748
men må da kjøpe noen tjenester	-226

VAR- Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	0
Spesifisert:	
Ingen	

Voksenopplæring – Omstillingstiltak

Sum alle tiltak:	450
Spesifisert:	
Språklab - samarbeid med flyktningtjenesten og Læringsfabrikken	50
Tettere samarbeid med Gjøvik og Østre Toten	0
Holde stilling ledig	400

Oppsummering

Sum alle tiltak:	31 937
------------------	--------

Nivå på netto driftsresultat og sluttsaldering av driftsbudsjettet for 2026

Gjennom hele den administrative budsjettprosessen har det vært en målsetting å jobbe for et netto driftsresultat i størrelsesorden 20-30 millioner kroner og anvende dette til inndekning av tidligere års underskudd. I slutfasen av budsjettarbeidet har to vesentlige faktorer utfordret denne målsettingen:

- For det første er kommuneopplegget i regjeringens statsbudsjett om lag fem millioner kroner lavere enn forventningen og signalene i kommuneproposisjonen
- For det andre har vi i budsjettinnspurten vært nødt til å øke pensjonsutgiftene med vel fire millioner kroner i forhold til opprinnelige forutsetninger.

Samtidig har vi hatt et stort fokus i hele budsjettjobbingen å fokusere på realistisk budsjettering. Å «skru opp» anslag og ta ut mer risiko i budsjettet har derfor ikke vært noe alternativ.

Kommunedirektøren har derfor valgt å legge fram et budsjett med et netto driftsresultat på 16 millioner kroner, men utfordrer og ønsker dialog med formannskapet på om målet skal høynes til 20 – 25 millioner kroner. Dette må vi i så fall håndteres i et administrativt og politisk

samarbeid i perioden fram til formannskapet skal fremme sin budsjettinnstilling 3. desember 2025.

4.3 Økonomiplanens driftsdel 2026-2029

Økonomiplanens siste tre år er gjennomarbeidet med utgangspunkt i følgende:

- Framskriving av driftsnivået for 2026
- Korrigeringer i rammer i samsvar med det som ligger i «rammetabellen» foran
- Renter og avdrag basert på kommunedirektørens forslag til investeringsbudsjett
- Store inntektsanslag er basert på KS sin demografimodell
- På moderat nivå justert inn økte rammer til helse- og omsorg og reduserte rammer til grunnskolen som følge av demografiutviklingen med økt antall eldre og færre elever i grunnskolen.
- Drift av nytt omsorgssenter med helårsvirkning fra 2029 er lagt inn, herunder at det gjennomføres strukturendringer i heldøgnstilbudet fra 2028
- Det er lagt inn omstillingskrav med vel 17 millioner kroner kun i året 2027. Dette er nødvendig for å dekke tilstrekkelig med underskudd dette året. Omstillingskravet er fordelt på alle tjenesteområdene ut fra budsjettstørrelse, men det må jobbes videre med både innretning, tiltak og fordeling gjennom 2026.

Økonomiplanens driftsdel for årene 2027-2029 skal være retningsgivende for kommunens videre planlegging og styring.

Under vises beløpene for netto driftsresultat om er lagt inn i økonomiplanens driftsdel. Nivået er lagt på om lag 2,0 % av driftsinntektene. Dette er i henhold til kommunens langsiktige måltall:

- 2027: 37,0 millioner kroner til inndekning av tidligere års underskudd
- 2028: 38,0 millioner kroner dekning av tidligere års underskudd og 2,9 millioner kroner som
avsettes til disposisjonsfond
- 2029: 38,0 millioner kroner som avsettes til disposisjonsfond

I alle tre årene i økonomiplanperioden er kommunens langsiktige resultatmål på 2 % oppfylt.

Bevilgningsoversikt drift med fordeling til tjenesteområdene finner du i [kapittel 7.4](#)

4.4 Investeringsbudsjett for perioden 2026-2028

Vestre Toten kommune har bak seg flere år med store investeringer. Dette har vært målrettede prioriteringer for å:

- sikre gode skolebygg
- økt kapasitet på idretts- og aktivitetsanlegg
- etablere ny brannstasjon
- ta i bruk moderne bygg med økt kapasitet på omsorgsområdet

I tillegg til de store investeringsprosjektene er det gjort mange og viktige investeringer på kommunalteknisk område (veg, gatelys, vann og avløp).

Mange av investeringene har ført til:

- Mer effektiv drift
- Bedrede arbeidsforhold for ansatte og brukere / innbygger
- Redusert etterslep på vedlikehold
- Lavere strømutgifter

Det er heller ingen tvil om at disse tiltakene har bidratt til økt attraktivitet og vært en medvirkende årsak til befolkningsvekst – som også betyr mange millioner i økte inntekter hvert år.

Investeringsnivået er imidlertid tatt ned de siste årene og kommunes lånegjeld er i ferd med å reduseres vesentlig. Dette er et viktig og nødvendig «grep» for å øke handlefriheten og bedre balansen i økonomien. Kommunen kan imidlertid ikke - og har heller ikke behov for – å holde på samme investeringstakt og investeringsnivå de nærmeste årene. Kommunedirektøren har registrert en tverrpolitisk enighet om å holde investeringsnivået på et lavt nivå de kommende årene for å kunne opparbeide handlefrihet til investering i nytt omsorgssenter og barnehage. Dette er i tråd med det som ligger inne i forslag til forpliktende tiltaksplan for inndekning av tidligere års underskudd.

I kommunedirektørens forslag til investeringsbudsjett for årene 2026-2029 (se under) er investeringen i 2026 tatt ned kraftig. Ut over oppstart av nytt omsorgssenter og investeringer på var-området, ligger det kun inne andre investeringer for i overkant av 20 millioner kroner. Til tross for at oppstart av nytt omsorgssenter er budsjettert inn med netto (etter tilskudd) ca. 50 millioner kroner, vil kommunens lånegjeld gå ned.

For å følge føringen i forslaget til forpliktende tiltaksplan, må tilsvarende prioriteres i resten av økonomiplanperioden. To store tiltak prioriteres i økonomiplanperioden; omsorgssenter og sentrumsbarnehage på Raufoss. Begge tiltakene må gjennomføres om kommunen skal kunne yte lovpålagte tjenester på en økonomisk og ressursmessig bærekraftig måte. I dette ligger også å beholde og rekruttere medarbeidere til svært viktige tjenester for kommunens innbyggere. Kommunen må yte økte tjenester på disse områdene og alternativkosten i midlertidige løsninger, urasjonell og faglig ikke anbefalte tiltak / løsninger, vil være høyere enn å bygge ut slik det foreslås i økonomiplanen.

De enkelte investeringstiltakene kommenteres nærmere i tjenesteområdenes kapitler i styringsdokumentet.

Kommunedirektørens forslag til investeringsplan for perioden 2026-2029 finner du i kapittel 7.5.

Raufoss, 27. oktober 2025

Bjørn Fauchald

kommunedirektør

5 Vestre Toten i et bærekraftperspektiv

5.1 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er «verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030»¹ og består av 17 mål og 169 delmål. Disse målene gjelder for alle land i hele verden og har også stor innvirkning på politikken som føres i Norge. Kommunal og distriktsdepartementet har ansvaret for koordineringen av regjeringens arbeid med bærekraftsmålene i Norge.

I juni 2021 la regjeringen fram en [nasjonal handlingsplan](#)² for målene, og de ble [vedtatt av Stortinget](#)³ 5. april 2022. Disse dokumentene gir en del strategier og tiltak for å nå målene. De vil da også bli førende for hvordan kommunene skal delta for å nå målene.

5.2 Status

Dette kapittelet er ikke særlig oppdatert siden i fjor på grunn av kapasitetsmangel. Figur 3.2 og 3.3 er oppdatert.

Per i dag er det bare én samlet oversikt over samlede utslipp per kommune i Norge. Disse er samlet inn og publisert av Miljødirektoratet. Det er varierende når de siste tallene er fra. Se lenkene under figurene for å få de siste oppdaterte tallene. Det er verdt å merke seg at tallene for noen sektorer ikke ser ut til å være konsistente og det kan skyldes problemer med å få inn tallene fra enkeltaktører som skulle rapportere. Vi ser dette spesielt innen sektoren benevnt Industri, olje og gass. Det mangler også tall i sin helhet fra 2010, 2012 og 2014.

Det er spesielt 3 klimagasser man er opptatt av når man lager klimabudsjett:

- CO₂ – karbondioksid dannes ved forbrenning av organiske materialer og forbrukes av planter i fotosyntesen til å danne organiske materialer. I bundet form finnes CO₂ i

¹ <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-40-20202021/id2862554/>

³ <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2021-2022/inns-202122-218s.pdf>

store mengder i vann og i mineraler i jordskorpen. CO₂ er helt essensielt for alt liv på jorden.

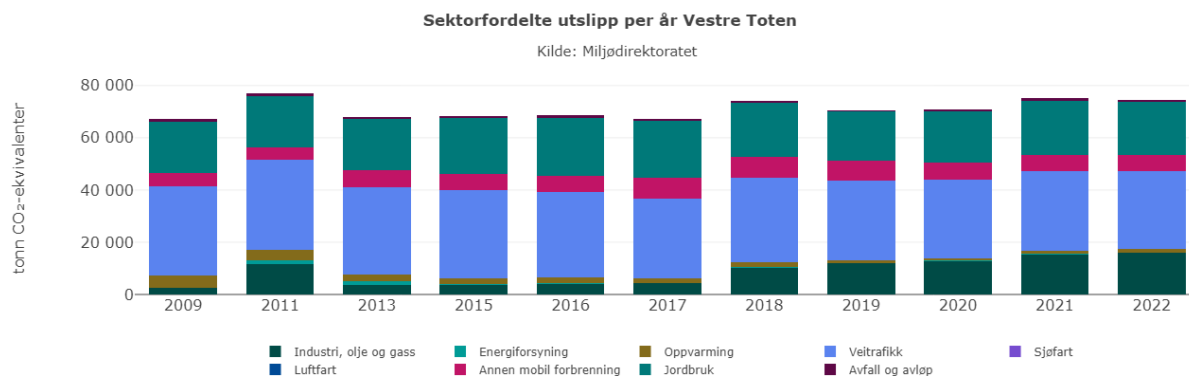
- CH₄ – metan er et sluttprodukt av nedbrytning av en del organisk materiale som skjer uten påvirkning av oksygen. Metan kan samles inn og benyttes som energikilde, men om den slippes ut i atmosfæren vil den effektivt absorbere stråling fra sola og medføre oppvarming av atmosfæren.
- N₂O – nitrogenoksid eller lystgass er en gass som har mange viktige funksjoner, men som også har en alvorlig bivirkning. Gassen er viktig innenfor medisin og som drivstoff. Bivirkningen er at løs N₂O i atmosfæren reagerer kraftig med ozon og reduserer mengden av det. Ozon fungerer som et «skjold» og reduserer skadelig stråling fra sola.

Tallene fra 2021 viser at de totale utslippene av klimagassene CO₂, CH₄ og N₂O var på 74 110 tonn CO₂-ekvivalenter fra Vestre Toten. Dette er ett av de høyere utslippstallene i tidsserien. Hvis en ser tidsserien under ett så ser vi at mengden utslipp har økt noe. For å kunne se om det er mulig å senke utslippene så er vi nødt til å se hva som ligger bak tallene.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sum utslipp	65 258,0	0,0	75 390,9	0,0	66 696,9	0,0	66 740,4	66 967,5	65 762,8	72 524,3	69 172,4	69 696,4	74 109,8	0,0	0,0
Antall innbyggere	12 714	12 770	12 803	12 928	12 999	13 075	13 152	13 180	13 179	13 314	13 384	13 427	13 459	13 572	13 635
Utslipp per innbygger	5,13	0,00	5,89	0,00	5,13	0,00	5,07	5,08	4,99	5,45	5,17	5,19	5,51	0,00	0,00

Figur 5-1 Tall fra Miljødirektoratet, bearbeidet.

Neste figur viser hvilke sektorer utslippene stammer fra. De tre største bidragsyterne i fallende rekkefølge er konsistent veitrafikk, jordbruk og Industri, olje og gass. For vei er trenden at utslippene er svakt fallende. For jordbruk er trenden stabilt uforandret, for industri, olje og gass er trenden vanskelig å beregne på grunn av variasjon i tallene som er rapportert inn, men den ser ut til å være økende.

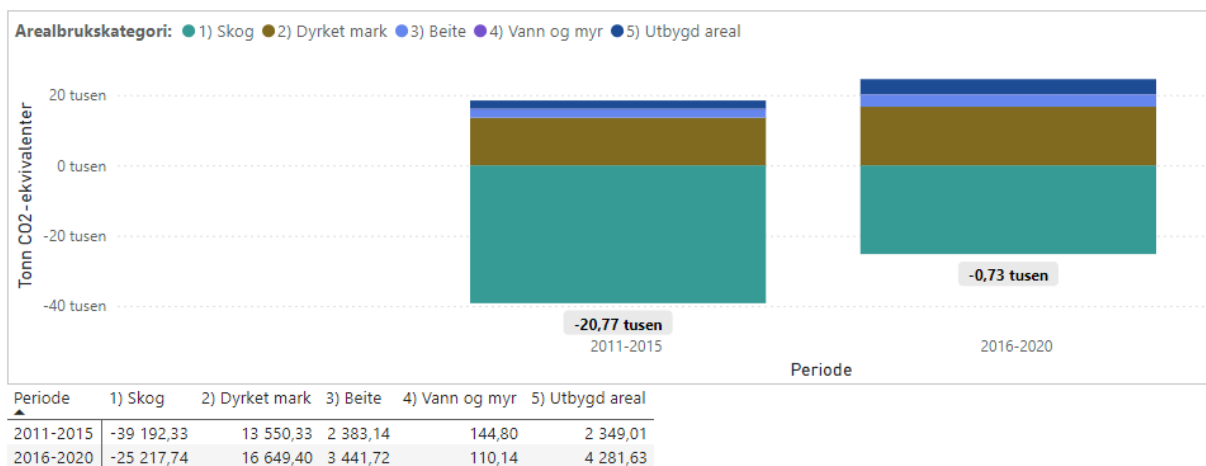
Figur 5-2 <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=604§or=-2>

Detaljert utslippskilde er gjengitt i tabellen under summert i hele perioden fra 2009 til 2021. Det finnes flere utslippskilder, men her er bare tatt med de som er relevante for Vestre Toten.

Summer av Utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter) Klimagass				
Utslippskilde	CH ₄	CO ₂	N ₂ O	Totalsum
Tunge kjøretøy	22,2	175 837,7	2 218,7	178 078,6
Personbiler	300,0	103 076,2	993,5	104 369,7
Fordøyelsesprosesser husdyr	85 400,2	0,0	0,0	85 400,2
Industri, olje og gass	155,7	79 902,5	39,2	80 097,4

Summer av Utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter) Klimagass				
Utslippskilde	CH ₄	CO ₂	N ₂ O	Totalsum
Jordbruksarealer	269,2	4 750,2	56 755,7	61 775,1
Gjødselhåndtering	19 977,2	0,0	28 996,7	48 973,9
Varebiler	38,3	24 481,3	237,5	24 757,1
Bygg og anlegg	30,0	22 401,9	292,6	22 724,5
Jordbruk	26,9	19 986,8	247,2	20 260,9
Andre næringer	91,7	14 157,1	175,1	14 423,9
Vedfyring	8 816,7		379,6	9 196,3
Busser	2,1	9 086,7	84,3	9 173,1
Avløp	6 320,5	0,0	1 435,5	7 756,0
Fossil olje	20,2	5 922,4	14,3	5 956,9
Fjernvarme unntatt avfallsforbrenning	206,6	3 681,1	850,3	4 738,0
Tjenester tilknyttet transport	5,4	4 018,3	52,4	4 076,1
Fyringsparafin	9,1	2 684,4	6,5	2 700,0
LPG	5,0	2 522,1	1,2	2 528,3
Skogbruk	3,2	2 302,4	28,4	2 334,0
Behandling av avfall	2,0	1 609,8	21,0	1 632,8
Annet	0,0	1 110,6	0,0	1 110,6
Snøscooter	31,3	189,1	1,0	221,4
Bioenergi	25,4	0,0	1,4	26,8
Biologisk behandling av avfall	4,5	0,0	3,3	7,8
Totalsum	121 763,4	477 720,6	92 835,4	692 319,4

Nå finnes det heldigvis ikke bare utslipp, vi har også opptak av klimagasser. Vestre Toten er en liten kommune og arealbruken virker direkte inn på hvor mye klimagasser som hvert år tas ut av atmosfæren og bindes igjen. Det er da spesielt skogen som står for dette. Miljødirektoratet har publisert data for 2010 og 2015 som viser at opptaket er relativt lite i forhold til de totale utslippene, og nettoverdien av utslipp og opptak fra skog og arealbruk er nedadgående:

Figur 5-3 <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-arealbruk-kommuner/?area=604§or=-3>

5.3 Hva gjør vi

Det viktigste Vestre Toten kommune kan gjøre nå først er å bevisstgjøre seg selv og omgivelsene på hvordan vår aktivitet er med på – eller er i motstrid til – å nå målene som er satt. Det er mange og omfattende mål og delmål så det kan fort gjort bli å «gape over» for mye om en går for ambisiøst ut. I Kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035 (vedtatt 23.11.2023) har kommunen listet ut 2-5 av FNs bærekraftsmål for hvert av samfunnsdelens 3 overordnede mål. Tjenesteområdene skal derfor i første omgang utfordres på å knytte sin aktivitet og interne mål til bærekraftsmålene.

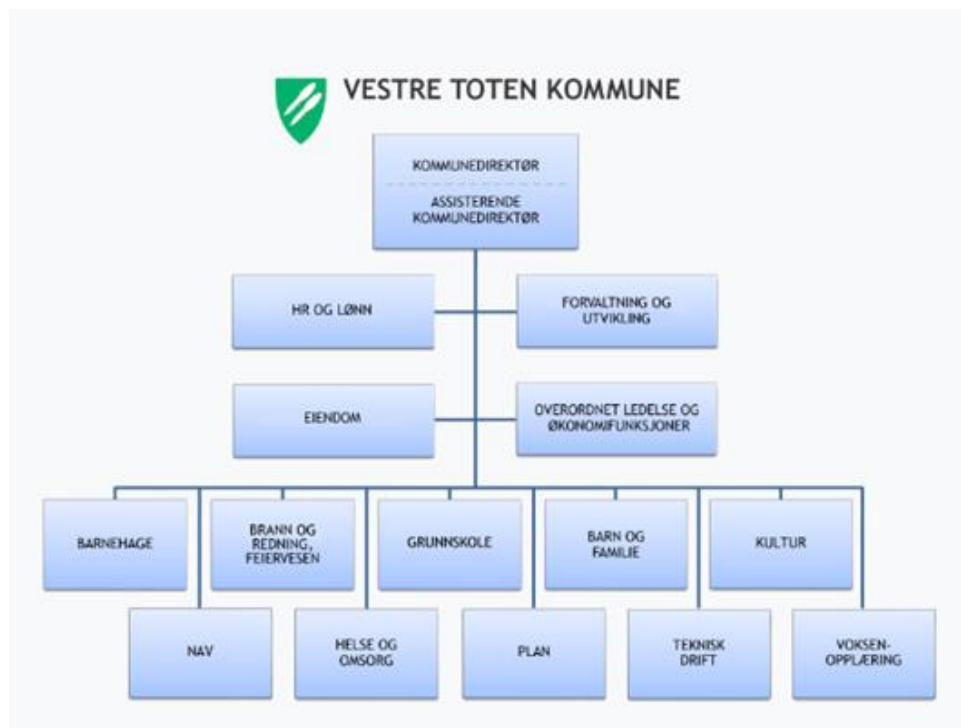
Miljødirektoratet har utarbeidet en rekke dataverktøy som kan benyttes til å beregne effekten av forskjellige tiltak.

Ett konkret prosjekt som kommunen er involvert i er et samarbeidsprosjekt med flere kommuner i regionen med et mål om å øke gjenbruk og ombruk i alle kommunene på forskjellige måter. Prosjektet er foreløpig på utredningsstadiet, men en rapport fra utredningen er ventet om ikke lang tid. Målet er mer av en sirkulærøkonomi hvor man går fra en tradisjonell kjøp-bruk-kast-tankegang til å utnytte alle ressurser best mulig. Økt ombruk er viktig for å nå dette målet. Det gjør at man holder mest mulig av ressursene i kretsløpet, slik at behovet for å hente ut nye råvarer blir mindre.

6 Organisasjon – medarbeidere og ledelse

6.1 Kommunens organisering

Vestre Toten kommunes organisasjons- og ledelsesstruktur er for tiden slik:

Vestre Toten kommune har en administrativ organisasjonsstruktur basert på en såkalt tjenesteområdemodell. Dette innebærer at kommunedirektøren har en relativt stor ledergruppe som også er kommunens strategiske ledergruppe. På nivå under tjenesteområdelederne ligger driftsenheter som skoler, barnehager, institusjoner mv. Det er ingen fasitsvar på hva som er den

beste organiseringen av en kommune. Formell struktur er bare en av mange organisatoriske faktorer som bestemmer hvordan kommuneorganisasjonen fungerer. Andre faktorer som er minst like viktige er; ledelse, medarbeiderinvolvering, samhandling, kommunikasjon, verdigrunnlag, tillit og en rekke andre faktorer som det må arbeides med kontinuerlig. Tjenesteområdemodellen fungerer etter kommunedirektøren godt i Vestre Toten kommune og har blant annet følgende styrker:

- Flat struktur med åpne og effektive kommunikasjonsveier
- En stor ledergruppe hvor selvstendige og myndiggjorte ledere også tar et helhetsansvar for kommunens virksomhet
- En modell som inviterer til tverrsektoriell samhandling på mange områder og ulike nivåer
- En modell som har utviklet seg over tid i vår kommune og som oppleves som velfungerende

Modellen forutsetter selvstendige ledere og tjenester som tar stort ansvar for både daglig drift, arbeidsmiljø og utviklingsarbeid. Videre fordrer modellen at toppledelsen har en god oversikt over den samlede virksomheten og støtter tjenesteområdene ved behov.

Struktur og organisering er viktig, men aller viktigst er det å legge gode rammer for forutsetninger for kommunens viktigste ressurs som er de ansatte. Samarbeidet mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden oppleves som tillitsfullt og godt. Kommunedirektøren er veldig opptatt av dette og har derfor gjennom flere år satt søkelys på følgende:

- Arbeidsgiverpolitikk med tilhørende arbeidsgiverstrategier synliggjør arbeidsgivers konkrete evne til å frigjøre den menneskelige energien i organisasjonen gjennom de handlinger verdier og holdninger som arbeidsgiver står for og praktiserer.
- Strukturert lederutviklingsarbeid. Kommunale ledere utfordres i betydelig grad i sine jobber og en av kommunedirektørens viktigste oppgaver er å sørge for å dyktiggjøre lederne. Alle ansatte “fortjener” også dyktige ledere.

Under presenteres kommunens arbeidsgiverpolitikk og ledelsesplattform.

6.2 Arbeidsgiverpolitikk

Kommunestyret vedtok høsten 2019 “Arbeidsgiverpolitikk 2020-2030” for Vestre Toten kommune.

Hensikten med arbeidsgiverpolitikken er å synliggjøre retning gjennom å vedta målsettinger og strategier. Helt sentralt i arbeidsgiverpolitikken er partssamarbeidet. De ansatte gjennom hovedtillitsvalgte var derfor involvert i utarbeidelsen av arbeidsgiverpolitikken og er også sentrale i utarbeidelse av arbeidsgiverstrategiene som nå løpende er under revidering / utarbeidelse. Kommunedirektøren opplever dette som er nyttig og fruktbart samarbeid til beste for hele organisasjonen.

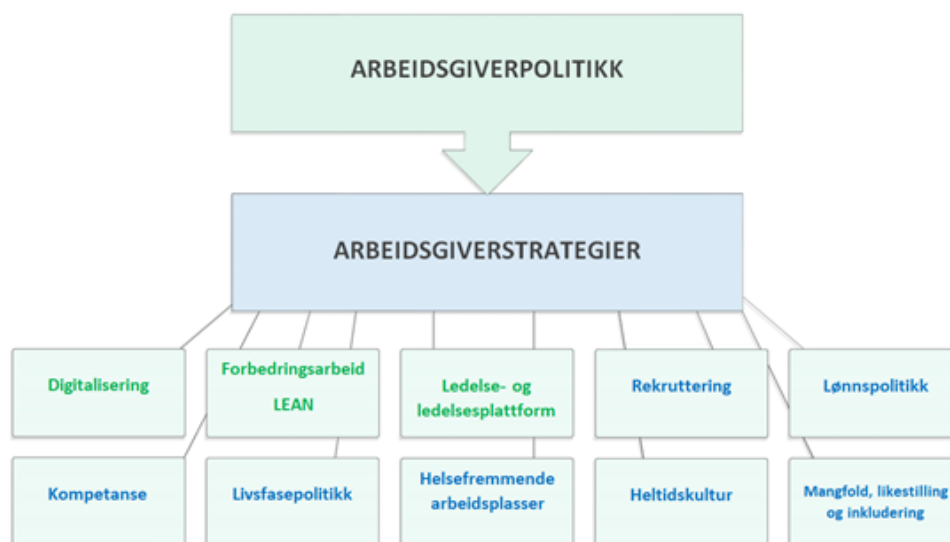
Kommunen har - på samme måte som KS – definert to hovedutfordringer for kommunen på arbeidsgiverområdet:

- Evnen til utvikling og nyskaping
- Evnen til å rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere

Dette utfordringsbildet – sammen med øvrige arbeidsgiverutfordringer – dannet grunnlaget for følgende **hovedmålsetting** for Vestre Toten kommunes arbeidsgiverpolitikk:

Vestre Toten kommune skal være den mest attraktive og foretrukne arbeidsgiver for relevante arbeidssøkere i vår bo- og arbeidsmarkedsregion

Basert på utfordringsbildet og hovedmålene, vedtok kommunestyret at det skal arbeides videre med følgende utvalgte strategier i den hensikt å gjennomføre konkrete og virkningsfulle tiltak innenfor de ulike strategiområdene:

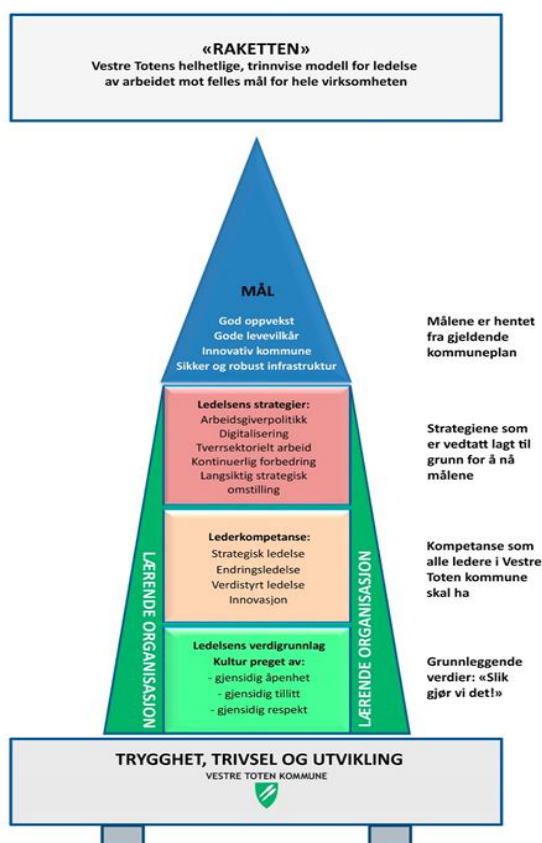

Kommuneledelsen har arbeidet i et strukturert “partnerskap” med de tillitsvalgte og alle strategier er nå ferdigstilt, og i 2026 skal den overordnede arbeidsgiverpolitikken revideres. (oppstart desember 2025)

6.3 Kommunens ledelsesplattform

Vestre Toten kommune er en stor organisasjon med mange ulike tjenester og fagområder. Noen områder er små, mens andre er store i antall ansatte og / eller kompleksitet. Dette utfordrer kommunens ledere på ulike måter. Kommunedirektøren mener at det uansett ulikheter er viktig å etablere en felles plattform for ledelse i kommunen. Dette er det arbeidet med gjennom mange år i kommunen og ledelsesfokus, ledelseskompetanse og ledelsesstrategier er endret i takt med de utfordringer og rammer som kommunens ledere møter. Det er også viktig å jobbe med ledelsesstrategier som gjør at kommunen – og dermed lederne – evner å møte framtidens utfordringer.

Ledelsesplattformen kommunens administrative ledelse arbeider etter for tiden har vi valgt å presentere slik gjennom “Raketten - Vestre Toten kommunes helhetlige, trinnvise modell for ledelse av arbeidet mot felles mål for hele virksomheten”:

Forklaring:

Kommunedirektørens viktigste oppgave er å “rigge” organisasjonen slik at den arbeider mot organisasjonens overordnede mål som er vedtatt av kommunestyret i gjeldende kommuneplan. Dette krever strategisk tilnærming hvor:

- grunnleggende verdier forankres og rotfestes i organisasjonen
- lederne sikres kompetanse til å utøve både strategisk lederskap og daglig ledelse av virksomheten
- fokus er på vedtatte strategier som bringer organisasjonen i en retning som gjør at de overordnede målsettingene nås

Videre er det en målsetting at

Vestre Toten kommune også skal framstå som en lærende organisasjon.

Det hjelper ikke “å tegne raketten” og være tilfreds med en god modell. Den må også følges opp. Kommunedirektørens ledergruppe gjør det blant annet slik:

- Strategiene i modellen skal være de samme som ledergruppa har som strategiske fokusområder i sitt arbeid. Modellen og fokusområdene er imidlertid ikke statisk og vil bli justert med bakgrunn i at ledergruppa nylig har besluttet å justere de strategiske til følgende fokusområder:
 - Økonomisk omstilling
 - Strategisk kommunikasjon
 - Omstillingsevne og gjennomføringskraft
 - Tverrsektorielt samarbeid
 - Utvikle helhetlig innsatstrapp som strategisk verktøy
 - Digital transformasjon
- Innholdet i raketten – alle trinn – er utgangspunktet for temaer og fokus på ledersamlinger for alle lederne i kommunen

På denne måten blir det sammenheng i kommunens strategiske ledelsesarbeid.

Inflow24 Lederskole:

Som en del av kommunens lederutviklingsprogram gjennomføres Inflow24 Lederskolen for alle kommunens ledere. Inflow24 er et samtale- og refleksjonsverktøy som bidrar til å gi økt

bevissthet rundt egne styrker og utviklingspotensialet. Verktøyet er tatt i bruk i flere av kommunens områder. Inflow24 Lederskole er basert på Inflow24 og er delt inn i 6 moduler. Modulene har som intensjon å få styrkebasert ledelse på handlingsplanet. Lederskolen bidrar til at lederne blir mer bevisst på egen lederstil, bli gode på relasjonell ledelse og få verktøy til å bli kjent med ansattes styrker og utviklingspotensialet. Pr desember 2025 har alle ledere i kommunen vært igjennom Inflow24 Lederskole. Fra 2026 vil det bli lederskole hver høst, hvis nye ledere tilkommer.

6.4 Medarbeidere

Medarbeiderundersøkelse

Medarbeiderundersøkelse 10 – faktor fra KS ble gjennomført våren 2024. Svarprosenten lå på ca. 75 %, noe som er en økning på 12 % siden medarbeiderundersøkelsen i 2022. Enhetene er nå i gang med å jobbe med sine områder sammen med ansatte og HEIA-grupper. Ny medarbeiderundersøkelse skal gjennomføres våren 2026.

Helsefremmende arbeid og HMS

Helsefremmende arbeid er en tilnærming som, sammen med tradisjonelt, forebyggende og reparerende HMS-arbeid (helse – miljø og sikkerhet) og sykefraværsoppfølging, utgjør en helhet i arbeidsmiljøarbeidet. Tradisjonelt har fokuset vært å fjerne forhold i arbeidsmiljøet som kan være helseskadelige. Dette er fortsatt helt fundamentalt, men helsefremmende arbeidsplasser har ambisjoner ut over dette.

Statens forskningsinstitutt (STAMI) presenterer 6 faktorer som basert på mangeårig og omfattende forskning er anerkjente forutsetninger for et godt arbeidsmiljø. Disse faktorene danner grunnlag for kommunens strategidokument for helsefremmende arbeid og HMS som ble vedtatt i ADMIS i mai 2023.

Vestre Toten kommune arbeider systematisk med forebyggende og helsefremmende arbeid.

Forebyggende arbeid:

- Vestre Toten kommune har kompetanse for å redusere risiko for at skader, sykdom og ulykker oppstår
- Vestre Toten kommune gjennomfører HMS tiltak som vil fjerne faktorer som kan true helsen – psykisk og fysisk

Helsefremmende arbeid:

- Vestre Toten kommune utvikler strategier for å forsterke mestringsevne, ønskede normer, forventninger og vaner
- Vestre Toten kommune legger til rette for faktorer som kan bygge helsen

Arbeidsgiverstrategier

Pandemien har forsinket arbeidet med å ferdigstille delstrategiene, men alle strategiene er nå ferdig.

Kompetanse- og rekrutteringsstrategi:

Kompetanse- og rekrutteringsstrategien er ferdig og ble vedtatt i ADMIS i april 2025.

Heltidskultur

Heltidsstrategien ble vedtatt i kommunestyret i februar 2022. I året som kommer vil arbeidet bestå i å videreutvikle heltidskulturen i organisasjonen.

Lønnspolitisk plan

Lønnspolitisk plan ble revidert og vedtatt i ADMIS i juni 2024.

Likestilling og mangfold

Vestre Toten kommune ønsker et mangfoldig arbeidsmiljø som gjør at vi rekrutterer de beste og legger til rette for at vi kan beholde og gi utviklingsmuligheter til våre ansatte gjennom ulike livsfaser. Dette uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, religion, funksjonsevne og seksuell orientering.

Kommunen har et samfunnsansvar, og har lenge hatt en utbredt praksis med å tilby ulike typer språkpraksisplasser og arbeidspraksis plasser. Disse plassene kommer i tillegg til ordinære lærlinger, elever og studenter som kommunen tar imot.

Kommunen har behov for å få på plass en strategi om likestillings- og mangfoldarbeidet, og dette arbeidet er godt i gang. Strategien er ferdig og ble vedtatt i ADMIS i november 2024.

Etikk

De ansattes adferd danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. Vår opptreden og handlemåte må være slik at ingen skal kunne trekke i tvil vår rettskaffenhet og integritet. Det arbeides derfor aktivt med å utvikle og videreføre en korrekt forvaltningspraksis. Dette skal blant annet vektlegges i kommunens leder- og saksbehandleropplæring. Ledere har et særskilt ansvar for å tydeliggjøre og skape aksept for en korrekt opptreden og væremåte.

Vestre Toten kommune ønsker et trygt og åpent arbeidsmiljø hvor kritikkverdige forhold tas opp og drøftes åpent. Ansatte har rett og plikt til å varsle om kritikkverdige forhold. Vestre Toten kommune har intern varslingsrutine i henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser. Kommunens varslingsrutiner ble revidert i høsten 2022. Revidering av overordnede etiske retningslinjer ble vedtatt i ADMIS i april 2025.

7 Økonomi

7.1 Utviklingstrekk

Vestre Toten kommune skal forvalte økonomien slik at den over tid er bærekraftig. Det krever at kommunen må ha gode strategiske planer som er realistiske og helhetlige. Da må tjenestene samordne seg slik at innbyggernes behov er den viktigste forutsetningen. Kommunelovens § 14-2 setter krav til at kommunestyret skal benytte finansielle måltall som styringsverktøy. Det er opp til hver kommune å velge hvilke måltall og hvilket nivå de bør ligge på, men måltallene må fastsettes slik at de gjenspeiler hva som skal til for å oppnå en forsvarlig langsiktig økonomisk utvikling. Det er ikke krav om at de finansielle måltallene skal være bindende for årsbudsjettet og økonomiplan. Måltallene for planperioden er beskrevet i utover i kapitlet.

Manglende kompensasjon av kommunenes vekst i utgifter over mange år har redusert kommunenes handlingsrom betydelig. Den økonomiske utviklingen i Vestre Toten kommune er enda mer kritisk noe de siste års resultater har vist og er ikke økonomisk bærekraftig. Den kraftige veksten i kommunens utgifter sammen med for lav vekst i inntekter har ført til et betydelig og økende omstillingsbehov i planperioden. Høye renter har forsterket dette. Vi går mot et nytt underskudd i 2025 og er meldt inn i ROBEK (registeret om betinget godkjenning og kontroll). ROBEK er et register over kommuner og fylkeskommuner som er i økonomisk ubalanse eller som ikke har vedtatt økonomiplanen, årsbudsjettet eller årsregnskapet innenfor de fristene som gjelder. Kommuner og fylkeskommuner i ROBEK er underlagt statlig kontroll med årsbudsjettet, låneopptak og langsiktige leieavtaler. Kommuner og fylkeskommuner i ROBEK skal fastsette en tiltaksplan som sikrer at økonomien bringes i balanse.

For å kunne dekke underskudd og komme opp på et bærekraftig driftsnivå så må kommunens netto driftsresultat økes opp mot og over vedtatt måltall på to prosent. Netto driftsresultat har ligget mellom -2 og -5 % de siste årene. Dette er gjort en betydelig omstilling med reduksjoner på opp mot 200 mil kr som tilsvarer 15 %, men det kreves fortsatt en betydelig omstilling fra dagens driftsnivå. Under er viktige faktorer som er med å påvirke utviklingen i samfunnet og offentlig sektor

Utvikling i handlingsrom framover

Utviklingen framover er preget av usikkerhet knyttet til finansieringen av offentlig sektor og kommunesektoren spesielt. Regjeringen signaliserer et opplegg i statsbudsjettet for 2026 som ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadsveksten som har pågått over mange år. Derfor gir dette redusert handlingsrom for de fleste kommuner og kommunesektoren som helhet. Det er et økende forventningsgap mellom nasjonale krav og hva innbyggerne forventer skal leveres av tjenester. Det er forutsatt i kommunedirektørens forslag allerede at de frie inntektene for 2026 også økes noe.

Endringer i inntektssystemet

I 2020 ble inntektssystemutvalget satt ned for å vurdere kommunenes inntektssystem. Det la fram sin første rapport 29. aug. 2022 i NOU 2022:10 Inntektssystemet for kommunene og nytt inntektssystem for kommunene ble vedtatt av Stortinget i 2024 og er beskrevet nærmere i Kommuneproposisjonen for 2025. Det nye inntektssystemet har virkning fra og med 2025.

- Den kommunale delen av formueskattesatsen halveres fra 0,7 til 0,35 prosent og fases inn over to år.

- Netto eierinntekter blir tatt ut av det kommunale inntektsskattegrunnlaget.
- Inntektsutjevningen øker fra 60 til 64 prosent, og fases inn over 2 år.
- Delkostnadsnøkklene er oppdatert på grunnlag av faglige analyser og den faktiske utviklingen i kommunene sine utgifter
- Endringer i toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester.

Endringene gir en inntektsvekst for Vestre Toten kommune med om lag 20 mill. kr. fra 2024 nivå. Dette er hensyntatt i økonomiplanen fra og med 2025.

For at Vestre Toten skal kunne ha en bærekraftig drift så er det av stor betydning at det blir gjort større endringer videre slik at omfordelingen blir større slik at inntektene for kommunen økes betraktelig.

Forventede endringer i utgifter framover

For Vestre Toten kommune framover kommer behovet ut fra sammensetningen av befolkningen (demografien) og endringene i den i tiden framover. Framtidige utgifter påvirkes av hvordan vi er i stand til å løse dem sammen med utviklingen i lønn- og prisvekst. Vi ser fortsatt at behovene for tjenester i årene som kommer er størst innenfor pleie og omsorg. Vi blir flere eldre og den store veksten starter rundt 2025. Behovet for tjenester innenfor sektoren øker mest blant de yngre. Samtidig reduseres antall yngre som gir mindre ressurser samlet til denne gruppen. Utgifter til eldre har gått ned de senere årene viser undersøkelser fra KS.

Sosial ulikhet i helse er en av faktorene som kan føre til utenforskap og en av faktorene som påvirker kommunens utgifter framover. Folkehelsen har stor betydning for innbyggernes livskvalitet og tjenestebehov. Vestre Toten har et utfordrende utgangspunkt med mange uføre og tilhørende utfordringer og tjenestebehov. Derfor er det viktig jobbe langsiktig og målrettet med både forebyggende tiltak og tiltak for å utjevne sosiale helseforskjeller. Det jobbes svært godt med å få flere inn i arbeidslivet noe som det bør satses enda mer på da tilknytning til arbeidslivet er viktig for å bevare folkehelsen.

Det er forventet at tiltak knyttet til klima og miljø for å redusere påvirkningene av mer ekstremvær vil gi økte kostnader. Dette er stadfestet i kommuneplanen hvor målene er knyttet opp mot FNs bærekraftsmål.

Det er et endret behov knyttet til beredskap og sikkerhet. Vi har hatt en periode preget av stabilitet. Dette har endret seg med krig i Ukraina og Midtøsten, økt internasjonal uro og usikkerhet rundt eksisterende allianser. Kommunen vil få et større ansvar for beredskap og koordinering som vil kreve mer planlegging, flere øvelser og flere tiltak som styrker vår krisehåndteringsevne.

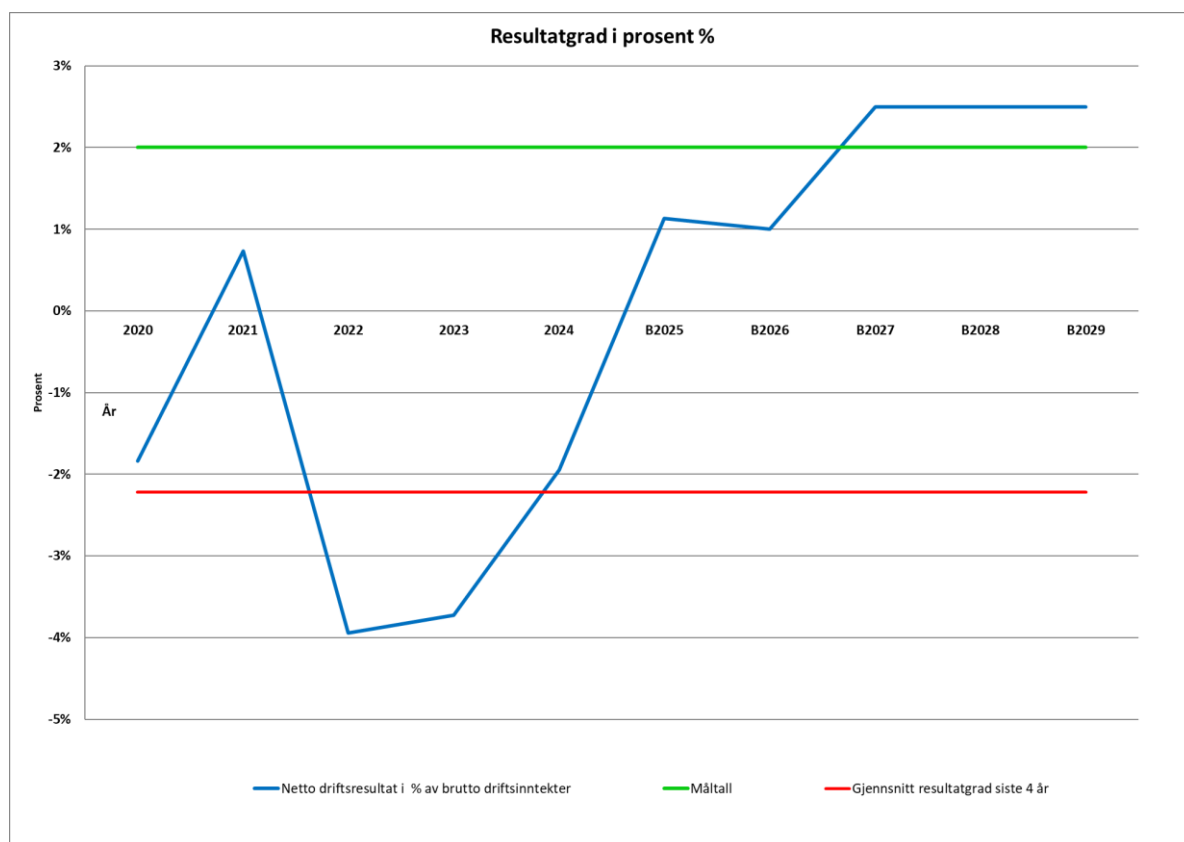
Lønn og prisvekst har økt betydelig og henger sammen med den internasjonale økonomien. Et stramt arbeidsmarked bidrar til økt lønnsvekst. For lav tilgang på arbeidskraft med riktig kompetanse skaper merutgifter for kommunen.

7.2 Finansielle måltall for kommunen

Kommunens vedtatte nøkkeltall for økonomi er anbefalte måltall over tid som skal sikre bærekraftig utvikling. De sier noe om kommunens samlede økonomi utvikler seg i riktig retning og om handlefriheten i kommende år. Oppfyllelse av måltallene vil gi rom for nødvendige investeringer i kommende år. Som nevnt tidligere er utviklingen for Vestre Toten kommunes

økonomi kritisk og det er må foretas drastiske tiltak i drift og reduserte investeringer for å oppnå en bærekraftig utvikling.

Netto driftsresultat

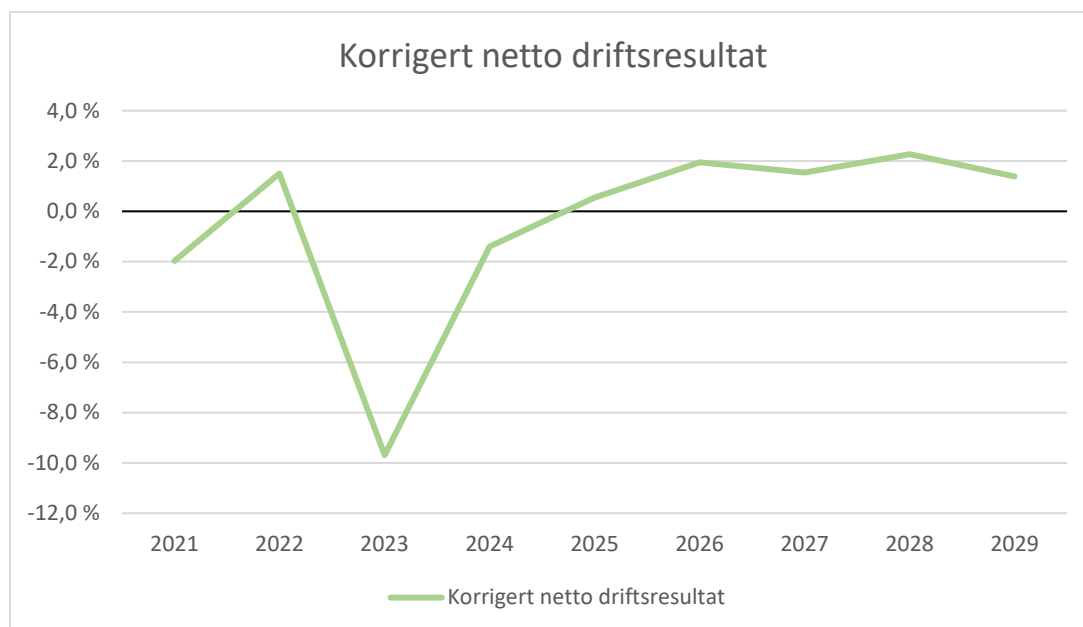
Netto driftsresultat/resultatgraden er det viktigste måltallet. Det sier hvor stor andel av driftsinntektene som avsettes til egenkapitalfinansiering av investeringene og til å bedre det fremtidige handlingsrommet. Resultatgrad vises som et prosentmål beregnet ved å dele netto driftsresultat på summen av driftsinntekter. Netto driftsresultat viser overskuddet på driften, etter at alle løpende inntekter og utgifter, inkludert renter og avdrag, er hensyntatt. Kravet til resultatgrad bestemmes i stor grad av hvor stor del av investeringene som må finansieres fra driften for å oppnå ønsket vedtatt egenkapitalfinansieringsgrad. Vestre Toten kommune har ikke klart å ha et netto driftsresultat som muliggjør dette.

Resultatene ligger mye under mål satt i budsjettene de siste årene og også for 2025. Kommunen klarte gjennom positive netto driftsresultat over flere år å dekke underskudd og bygge opp frie fond. Fra 2018 har behovet for tjenester økt hvert år mye mer enn inntektene. Det har ført til store underskudd fra 2022 og et forventet samlet/akkumulert underskudd på over 90 mill. kr som tilsvarer om lag 6 %.

Måltall i budsjettet for 2026 er på netto driftsresultat på +1 %. Det bør videre som er tilfelle i økonomiplanperioden ligge på over vedtatte måltall på 2 % for å tilbakeføre kraftfondet til inflasjonsjustert verdi og bedre likviditeten. Det er helt nødvendig å snu den negative trenden i resultatgrad for at organisasjonen skal bli i stand til fortsatt kunne prioritere langsiktig og strategisk og levere tjenester innenfor lovpålagte krav.

Korrigert netto driftsresultat som andel av brutto driftsinntekter er driftsresultat justert for bruk og avsetning til bundne fond, årlig premieavvik fra pensjon, og amortisering av tidligere års

premieavvik. Korrigert netto driftsresultat gir et mer nøyaktig bilde av den underliggende økonomiske situasjonen i kommunen og et bedre grunnlag for vurdering av langsiktig økonomisk bærekraft.

Premieavviket representerer forskjellen mellom innbetalt pensjonspremie og beregnet pensjonskostnad. Dette avviket regnskapsføres for å synliggjøre den kalkulatoriske pensjonskostnaden i regnskapet. Hvis pensjonspremien er høyere enn pensjonskostnaden, kan premieavviket inntektsføres i driftsregnskapet for å reflektere en lavere kostnad. Og omvendt, dersom pensjonskostnaden overstiger premien, skal premieavviket kostnadsføres. Det årlige premieavviket amortiseres, det vil si inntekts- eller utgiftsføres, deretter over de neste syv årene, og tilføres den årlige pensjonskostnaden.

Bruk og avsetning av bundne fond gjelder finansiering av aktivitet knyttet til øremerkede formål eller selvkostområder. Når netto driftsresultat korrigeres for slike poster og premieavvik, gir dette et nøkkeltall som bedre reflekterer kommunens underliggende resultatgrad.

Utviklingen i korrigert netto driftsresultat har litt større variasjoner mellom år, men har samme utvikling som netto driftsresultat. Den viser imidlertid at resultatet er enda svakere enn når det ikke korrigeres.

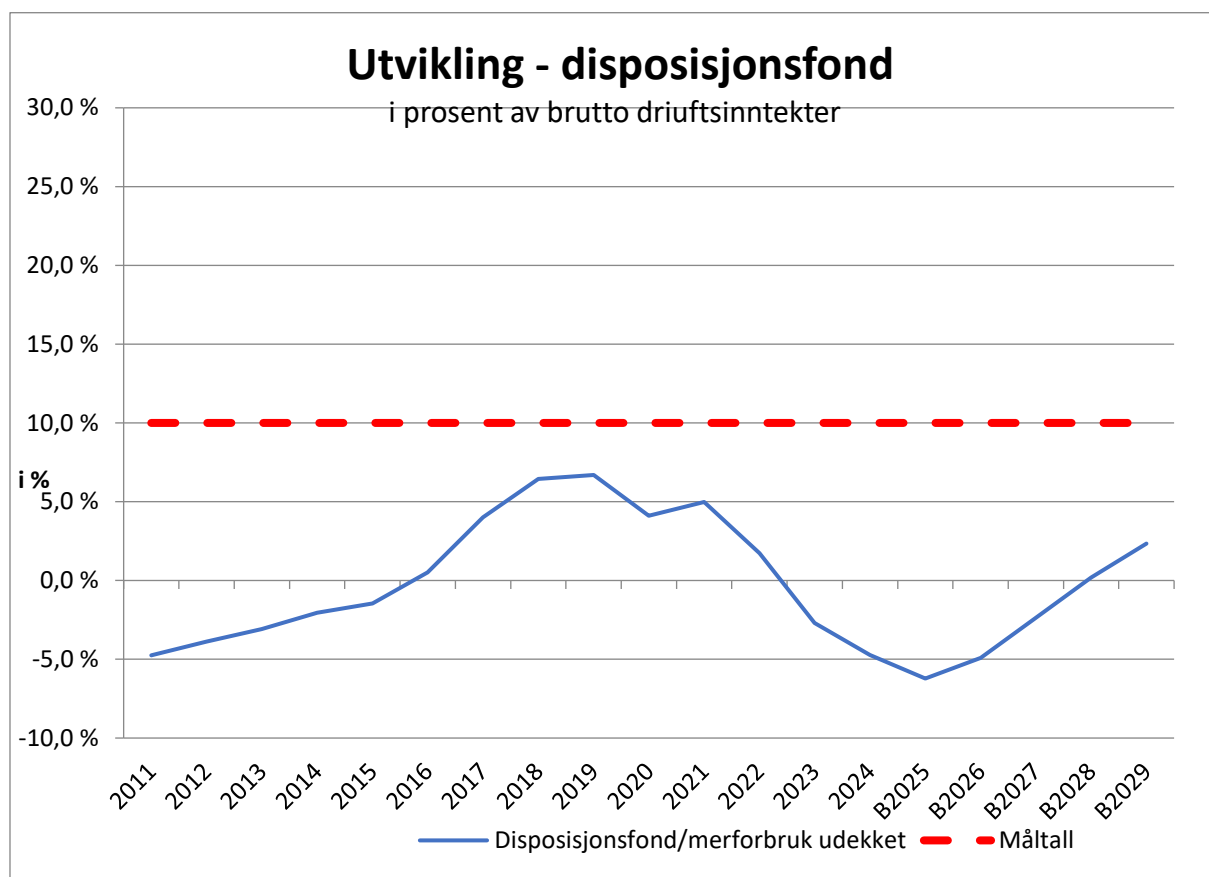
Fondsgrad

Fondsgraden vises som et prosentmål beregnet ved å dele kommunens disposisjonsfond på summen av driftsinntektene. Et positivt driftsresultat avsettes på disposisjonsfond. En redusert fondsgrad vil si at fremtidig handlingsrom avtar. Måltallet for Vestre Toten er på 10 % uten kraftfondet. Det skal ha en inflasjonsjustert verdi på i overkant av 150 millioner kr som tilsvarer disposisjonsfond på 12 % fratrasket kraftfondets andel av ubundne investeringsfond. Med anslått størrelse på disposisjonsfondet etter 2025 på 0 % og et udekket underskudd på om lag 90 mill. kr eller -6 % må det økes med over 25 % eller om lag 400 millioner kr for å oppfylle måltallet.

Kommunen har plassert midler fra salg av aksjene i den gang Totenkraft i finansmarkedet. Dette er i finansreglementet definert som kommunens langsiktige finansielle aktiva, også kalt kraftfondet. Dette har historisk gitt en god avkastning langt over risikofri bankrente. En gradvis oppbygging av frie fond som bufferkapital vil redusere finansiell risiko og også finansutgiftene. Det legges opp til budsjettert avkastning for de disse midlene som plasseres i finansmarkedet på 3 mill. kr pr. år i perioden.

Det er helt nødvendig med positive driftsresultater framover for å bedre likviditeten og øke handlefriheten. Korrigeret for ubrukte lånemidler er likviditeten negativ. Det skyldes i stor grad kommunens premieavvik på pensjon og negative driftsresultat. Den underliggende likviditeten som er driftslikviditet fratrasket ubrukte lånemidler er forventet å ligge på -250 mill. kr. ved årsskiftet. Dette gir betydelig økte finanskostnader enten gjennom bruk av kassakreditt eller renteutgifter på ubrukte lånemidler.

Figuren som følger viser forventet utvikling av kommunens disposisjonsfond som i realiteten er det samme som et bufferfond:

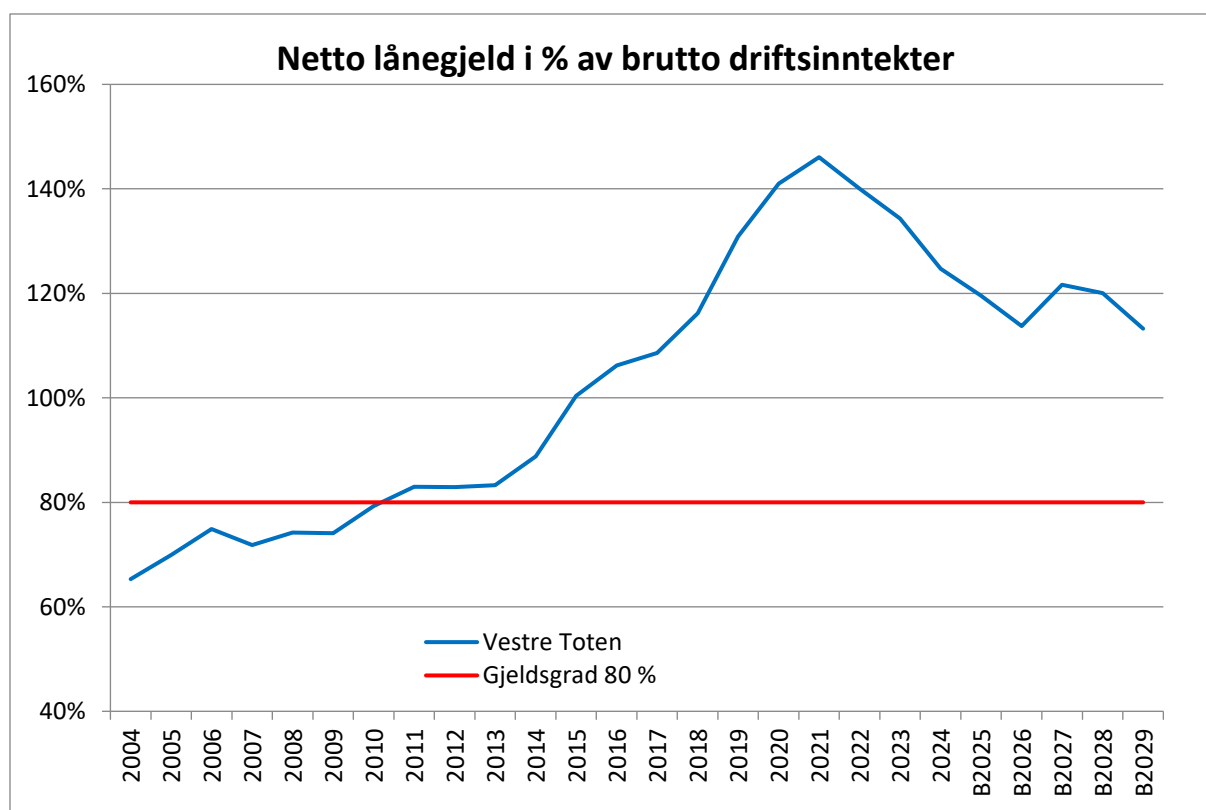

Gjeldsgrad

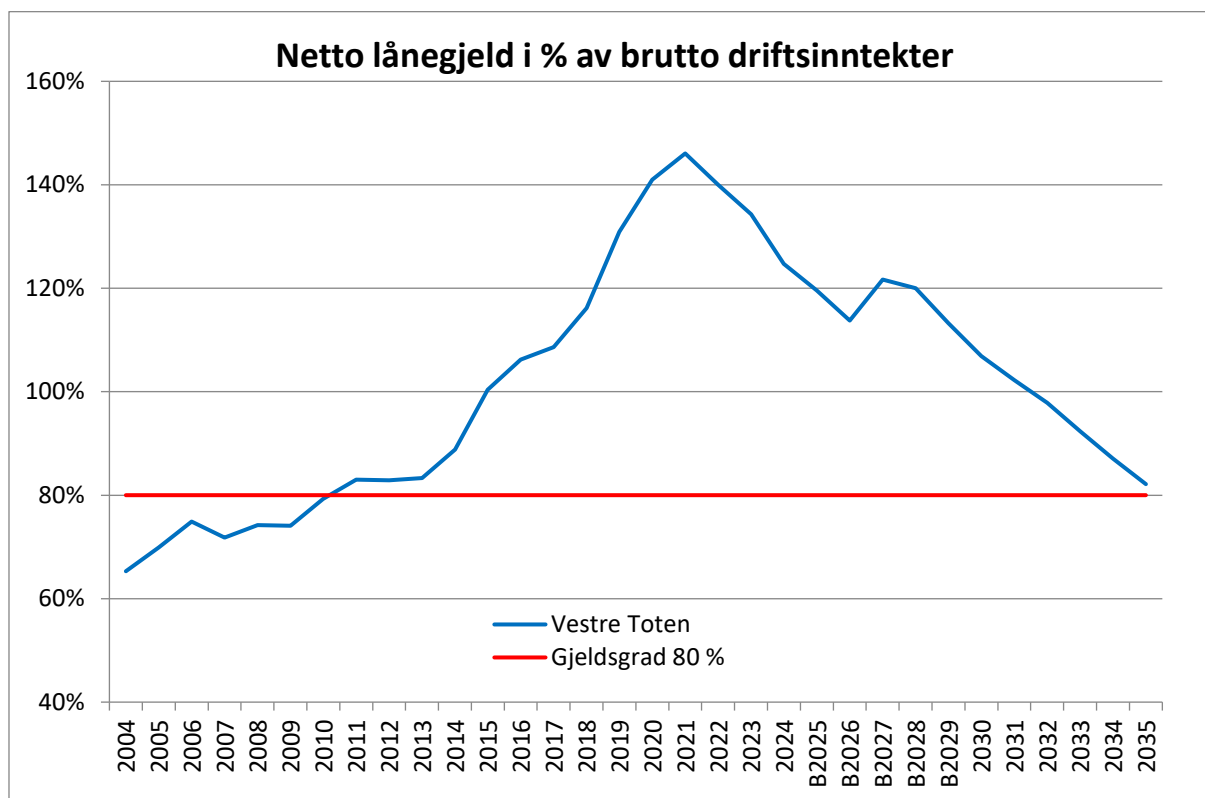
Gjeldsgrad beregnes ved å dele netto gjeld til investeringer (uten gjeld tatt opp til videreutlån) på summen av driftsinntekter. Det vises som et prosenttall. Mål vedtatt av kommunestyret er på 80 %. Dette er urealistisk i en kommune som Vestre Toten med vekst og som har gjennomført store oppgraderinger av vann- og avløpsnettet, veier og oppføring av flere nye store bygg som skoler og omsorgsboliger. Måltall for Vestre Toten er redusert fra toppen på 141 % i 2022 til anslagsvis 119 % i 2025. 27 % av lånegjelden er knyttet til selvfinansierende investeringer til vann og avløp som betjenes av gebyrer betalt av abonnenter. Gjeldsgraden er kraftig på vei ned mot det

vedtatte måltallet på 80 % etter over ti år med økning. I budsjett og økonomiplan 2026–2029 legges det opp til en nedgang til rundt 113 % ved slutten av perioden selv med bygging av nytt sykehjem på Gimle til netto 330 mill. kr. Som det ble beskrevet i siste sak om bygging av sykehjemmet på Gimle så vil effekter av omorganisering og strukturendringer tilsvare årlige finanskostnader på 18,8 mill. kr. Det innebærer at reelt sett vil lånegjelden tilsvare 98 % i 2029.

Det er helt avgjørende å fortsette å redusere gjeldsgraden gjennom lave låneopptak som følge av lavere investeringsutgifter og eller en andel av egenkapitalfinansiering av investeringene framover. Det vil bidra til å sikre en bærekraftig økonomi på sikt. Finanskostnadene har etter Russlands invasjon av Ukraina i 2022 økt med om lag 80 mill. kr pr år. Rentenedgangen som begynte i år og lavere lånegjeld som forutsatt i økonomiplanen og videre framover vil redusere finanskostnadene betydelig. Egenkapitalfinansiering (i praksis finansiering fra driftsbudsjettet) krever større driftsresultat enn forutsatt i måltabellen. Tabellen under viser utvikling i økonomiplanperioden.

Ved å videreføre samme investeringsnivå i en tiårsperiode som det legges opp i økonomiplanen så vil gjelden komme ned på anbefalt nivå som vil gi 40-50 mill. kr i årlig lavere finanskostnader.

Under er overordnet måltabell for økonomi. Den inneholder virksomhetens overordnede mål i planperioden 2026-2029 og hva kommunedirektøren legger til grunn.

Fokusområde	Måltall	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028	Budsjett 2029
Økonomi						
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	2,0 %	1,1 %	1,1 %	2,3 %	2,5 %	2,2 %
disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	10,0 %	-3,2 %	3,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	80 %	124 %	124 %	0 %	0 %	0 %

*Måltall disposisjonsfond forutsetter at kraftfondet i tillegg bygges opp til opprinnelig inflasjonsjustert verdi på ca. 155 millioner kr

7.3 Budsjettforutsetninger

Lønns og prisforutsetninger:

Kommunedirektøren har lagt til grunn følgende forutsetninger for lønn- og prisvekst:

- Lønnsvekst: 4,0 %
- Prisvekst: 2,8 %
- Deflator – vektet 57,5 % lønn og 42,5 % pris er på 3,5 %

Dette samsvarer med deflatoren i forslag til statsbudsjett 2025.

- Flytende rente 4,05 %

Det er lagt til grunn en flytende rente i samsvar med gjeldende prognoser, med forventninger om noe nedgang i løpet av året.

7.4 Driftsbudsjett

Under følger tabell med økonomiplanens driftsdel 2026-2029. Den framstiller hva vi har av frie disponible inntekter samt resultatet fra de finansielle områdene og tjenestekområdenes netto driftsbudsjetter for perioden.

Bevilgninger fordelt til drift	Regnskap 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028	Budsjett 2029
1 Ordinært rammetilskudd	-515 244	-570 000	-575 114	-586 114	-599 114	-610 614
2 Inntekts- og formueskatt	-408 051	-440 000	-498 421	-498 421	-498 421	-498 421
3 Eiendomsskatt	-55 246	-57 260	-63 450	-65 800	-68 900	-70 800
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer	-44 131	-43 460	-45 200	-45 000	-46 000	-47 000
Eiendomsskatt energiverk	-1 267	-900	-1 250	-1 500	-1 700	-1 800
Eiendomsskatt næring	-9 848	-12 900	-17 000	-19 300	-21 200	-22 000
4 Andre generelle driftsinntekter	-64 443	-66 015	-56 518	-43 890	-38 559	-33 264
5 Sum generelle driftsinntekter	-1 042 983	-1 133 275	-1 193 503	-1 194 225	-1 204 994	-1 213 099
Område 11 Overordnede funksjoner	-20 705	7 683	19 127	20 927	16 066	13 332
Område 12 Overordnede ledelses- og støttefunksjoner	50 516	50 525	55 889	58 396	57 339	59 589
Område 13 Eiendomsavdelingen	57 068	56 762	60 666	60 653	61 666	61 666
Område 19 Kirken	7 495	8 661	8 773	8 627	8 773	8 773
Område 21 Barnehage	114 485	124 719	137 300	135 049	137 300	137 300
Område 31 Brann og redning	10 735	10 970	11 693	11 490	11 693	11 693
Område 31 Brann og redning - gebyrområdet	-1 904	-1 351	-974	-974	-974	-974
Område 41 Grunnskole	200 500	197 682	200 932	194 595	195 932	195 932
Område 51 Barn og familie	71 829	70 168	70 407	68 708	69 907	69 907
Område 61 Kultur	24 954	24 071	25 987	25 303	25 737	25 737
Område 65 NAV kommune	59 304	57 960	55 843	53 410	51 843	49 343
Område 71 Omsorg	388 854	377 506	390 482	389 567	398 032	400 532
Område 75 Plan	10 915	11 242	11 090	10 910	11 090	11 090
Område 91 Teknisk drift utenom gebyrområdet	16 252	17 106	17 432	17 128	17 932	18 432
Område 91 Teknisk drift - gebyrområdet	-49 075	-32 956	-29 526	-29 526	-29 526	-29 526
Område 97 Voksenopplæring	12 177	13 917	7 748	5 615	5 748	5 748
Område 99 Skatt og finansiering	-7 152	0	0	0	0	0
6 Sum bevilgninger drift, netto	946 250	994 666	1 042 867	1 029 877	1 038 556	1 038 572
7 Avskrivninger	72 409	70 000	78 000	75 000	75 000	75 000
8 Sum netto driftsutgifter	1 018 660	1 064 666	1 120 867	1 104 877	1 113 556	1 113 572
9 Brutto driftsresultat	-24 324	-68 610	-72 635	-89 348	-91 438	-99 527
10 Renteinntekter	-3 577	-1 000	-2 000	-2 000	-3 000	-3 000
11 Utbytter	-492	-450	-450	-350	-350	-350
12 Gevinst og tap finansielle instrumenter	-12 607	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
13 Renteutgifter	76 806	78 565	78 685	71 622	64 358	73 772
14 Avdrag på lån	63 739	64 200	61 400	61 075	67 430	69 105
15 Netto finansutgifter	123 869	138 314	134 635	127 347	125 438	136 527
16 Motpost avskrivninger	-72 409	-70 000	-78 000	-75 000	-75 000	-75 000
17 Netto driftsresultat	27 136	-11 202	-16 000	-37 000	-41 000	-38 000
18 Overført til investering	4 070	5 000	0	0	0	0
19 Avsetning til bundne driftsfond	16 093	0	0	0	0	0
20 Bruk av bundne driftsfond	-15 942	-5 000	0	0	0	0

Bevilgninger fordelt til drift	Regnskap 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028	Budsjett 2029
21 Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	0	3 000	38 000
22 Bruk av disposisjonsfond	-7	0	0	0	0	0
23 Dekning av tidligere års merforbruk	0	11 202	16 000	37 000	38 000	0
24 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	4 214	11 202	16 000	37 000	41 000	38 000
25 Fremført til inndekning i senere år	31 350	0	0	0	0	0

7.4.1 Sentrale inntekter

Frie inntekter

De frie inntektene er de klart største inntektene for Vestre Toten kommune og utgjør om lag 70 %. De består av skatt på inntekt og formue og fordeles gjennom inntektssystemet. Staten avgjør hva som er de samlede rammene for kommunesektoren. Ett av statens overordnede mål er utjevning og likeverdige tjenester mellom innbyggere og geografiske områder. Statsbudsjettet for 2026 er hovedgrunnlaget for beregningen av de frie inntektene.

I forslag til statsbudsjett for 2026 som ble lagt fram 15. oktober 2025, presenterte regjeringen anslaget for skatteinntekter og rammetilskudd for 2026. Anslaget viser en realvekst i kommunenes frie inntekter med om lag 4,2 milliarder kroner eller 0,7 prosent. Veksten tilsvarer nedre grense i intervallet som ble varslet i kommuneproposisjonen 2026. Den foreslåtte veksten på 4,2 mrd. kroner vil gi et handlingsrom utover merkostnader til demografi på 1,3 mrd. kroner. I tråd med signalene i kommuneproposisjonen foreslår regjeringen at handlingsrommet på 1,3 milliarder kroner blir fordelt med om lag 85 prosent til kommunene og 15 prosent til fylkeskommunene. Dette vil gi kommunene en vekst i frie inntekter på 3,2 milliarder kroner. Vestre Toten kommune har en økning i frie inntekter på 4,2 %. Det er litt lavere enn snittet i Innlandet på 4,3 % og høyere enn landet som er 4,1 %. Det har som tidligere år vært en kraftig vekst i kostnader på områder som ikke dekkes gjennom inntektssystemet og som bare delvis kompenseres. Det er lagt inn i kommunedirektørens forslag til budsjett forventninger om 5 millioner kr mer i frie inntekter i 2026 enn forslag til statsbudsjett fra regjeringen Støre. Det er basert på at det er varslet økte inntekter til kommunene i nysalderingen av statsbudsjettet for 2025. Det er også lagt inn en svak økning i skatt og rammetilskudd da det forventes en befolkningsvekst i perioden. Under er det listet opp noen endringer

Barnehage

Maksimal foreldrebetaling ble redusert til 1 200 kroner per måned fra 1. august 2025 og videreføres i 2026.

Grunnskole

Forventningen om gevinster som følge av økt digitalisering i grunnskolen gjennom et nytt prøvegjennomføringssystem videreføres i 2026. Reduksjonen i rammetilskuddet er marginal.

Kommunehelse

Basistilskuddets andel av fastlegenes finansiering ble økt fra 1.juli 2025. Økt bevilgning i 2026 er innarbeidet etter delkostnadsnøkkel for kommunehelse.

Sosiale tjenester

Forslag om å fase ut støtteordninger for enslig mor eller far for hovedgruppen av mottakere. Endringen gjelder nye tilfeller. Kommunenes utgifter til økonomisk sosialhjelp forventes som følge av dette å øke. Det foreslås å fjerne regelen i sosialtjenesteloven § 18 om at barnetrygd ikke skal tas med ved vurderingen av søknader om økonomisk sosialhjelp til familier.

Barnevern

Fosterforeldre som er frikjøpt fra vanlig jobb kompenseres for manglende opptjening av tjenestepensjon. For å legge til rette for at kommunene tilpasser seg lovendringen før den trer i kraft 1.1. 2026.

Overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem vil føre til at kommunenes utgifter øker i 2026.

Kommunesektorens inntektssystem fordeler inntekter fra skatt gjennom skatt og rammetilskudd til kommunene gjennom et sett av objektive kriterier, det vil si ikke basert på skjønn. Dette utgjør om lag 73 prosent av kommunesektorens samlede inntekter, (77 % inkludert momskompensasjon). Det består av 40 % skatt og 33 % rammetilskudd. Kommunene beholder bare en del av skatteinntektene selv, om lag 30 prosent av all skatt fra personlige skatteyttere. Det resterende går i all hovedsak til staten og en liten del til fylkeskommunen. Den kommunale skattøren for 2026 reduseres til 11,35 % som er 1,4 prosentpoeng lavere enn i 2025. Bakgrunnen for det er for at nivået på skatteinntektene skal opprettholdes på ca. 40 prosent av kommunenes samlede inntekter.

Inntektssystemet består av en inntektsutjevning som delvis jevner ut forskjellene i skatteinntekter mellom kommuner. Det overordnede formålet med inntektssystemet er å jevne ut kommunene og fylkeskommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine. Ved fordelingen av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes kostnader gjennom utgiftutjevning og forskjeller i skatteinntektene gjennom skatteutjevning. Omfordelingen skjer gjennom innbyggertilskuddet som er en del av rammetilskuddet.

Kommunenes skatteinntekter som utjevnes gjennom inntektsutjevningen, er inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteyttere og naturressursskatt fra kraftforetak. Kommunene har siden 2005 hatt en symmetrisk inntektsutjevning. Symmetrisk utjevning innebærer at referansenivået i inntektsutjevningen er landsgjennomsnittet for skatt per innbygger, dvs. 100 prosent av landsgjennomsnittet, og at kompensasjons- og trekkgrad er lik.

I dagens system er det symmetrisk utjevning. Dette betyr at kommuner med skatteinntekter per innbygger under landsgjennomsnittet blir kompensert for differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinntekter per innbygger over landsgjennomsnittet får et trekk av differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet. Den symmetriske utjevningen ble økt fra 60 til 62 prosent i 2025, og er økt videre til 64 prosent i 2026.

For å ivareta kommuner med lav skatteinngang ekstra blir det, i tillegg til den symmetriske delen, gitt en tilleggskompensasjon til kommuner med skatteinntekter per innbygger under 90 prosent av landsgjennomsnittet. Disse kommunene blir i tillegg til den symmetriske utjevningen kompensert for 35 prosent av differansen mellom egne skatteinntekter per innbygger og 90 prosent av landsgjennomsnittet. Finansieringen av tilleggskompensasjonen skjer ved at hver kommune trekkes med et likt beløp per innbygger. I og med at Vestre Toten har en skatteinngang på om lag 78 % av landsnittet og allerede har fått utjevnet store deler av dette avviket har skatteinngangen på landsbasis større utslag.

Eiendomsskatt er også definert som frie inntekter. Den er for boliger, fritidseiendommer og landbruk på 4 ‰ og for næring og verker og bruk økt fra 6 til 7 promille - ‰. Vestre Toten kommune har hatt et inntektstap på om lag 20 millioner som følge av nedjusteringen av

maksimalnivået på eiendomsskatten og endringer i beregningsforutsetninger og hva som inngår i det.

Andre statstilskudd

Kommuner som bosetter flyktninger, mottar flyktningetilskudd. På grunn av betydelig høyere bosetting av flyktninger en tidligere antatt fra 2022 som følge av krigen i Ukraina - etter en nedbygging av kapasiteten, fører dette til betydelig høyere tilskudd. Det er budsjettert med bosetting av 35 flyktninger som samsvarer med forventet anmodning fra staten. Det er imidlertid usikkerhet rundt hva den faktiske bosettingen blir noe som utgjør en økonomisk risiko. I tillegg viser beregninger at tilskuddet ikke dekker de faktiske kostnadene kommunene har til bosetting.

Statstilskudd for skole- og omsorgsbygg er avhengig av investeringsnivået i de respektive typene bygg og rentenivået og førstnevnte er snart utfaset for Vestre Toten.

I tillegg har kommunen inntekter som ikke er frie og må benyttes til et bestemt formål, såkalte øremerkede tilskudd. Det største er for ressurskrevende brukere. Tilskuddet kompenserer kun i snitt for bare halvparten av kommunenes utgifter og har et innslagspunkt på 1,921 mill. kr. som er økt fra 1,692 mill. kr. Det kompenseres for 80 % av kostnader utover dette. Det søkes fortsatt flere andre tilskudd som kommunen har nytte av som for eksempel særskilte tilskudd for flyktninger i kommunen som har både gitt betydelige økte inntekter og bedre kartlegging og tjenester på dette området.

7.4.2 Sentrale utgifter

Ordinære driftsutgifter er justert med 2,8 %. Det lagt inn kompensasjon for prisøkning i egne indekser, utover ordinær prisvekst i budsjettforslaget.

Lønn

Lønnsreserven skal gå til å dekke veksten i faktiske lønnsutgifter i 2026. Den er beregnet med utgangspunkt i forventet lønnsvekst i 2026. For årene 2027 – 2029 må avsetningen vurderes opp mot lønns- og prisvekstforutsetningene ellers i budsjettet, herunder også hvilken kompensasjon staten legger til grunn ved beregning av vekst i frie inntekter. Forutsetningen i forslag til statsbudsjett er en lønnsvekst på 4,0 % som er om lag som budsjettert lønnsreserve. Neste års lønnsoppgjør er et hovedoppgjør.

Pensjon

Kommunen betaler inn pensjonspremie til våre pensjonsleverandører Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK). Samtidig beregnes netto pensjonskostnader ut ifra kriterier fastsatt fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Differansen mellom netto pensjonskostnad og innbetalt premie betegnes som et premieavvik som skal kostnads- eller inntektsføres. Tanken da ordningen med pensjonskostnad og premieavvik ble innført var at kostnadene over tid skulle svare til premiene slik at positive premieavvik i noen år skulle motsvares av negative premieavvik i andre år. Problemet er imidlertid at den beregnede kostnaden nesten hvert år siden 2002 har ligget lavere enn premiene. De langsiktige forutsetningene som pensjonskostnadsberegningene har bygget på, har systematisk vært for optimistiske. Dermed har årets premieavvik vært positivt hvert eneste år, med unntak av 2015 og ved ekstraordinær tilbakeføring av premiereserven i 2022. Det akkumulerte premieavviket er redusert i 2024 fra 122 millioner kroner til 114,3 mill. kr. Det øker videre i 2025 med om lag 5 mill. kr og ut ifra budsjett for 2026 vil det reduseres betydelig i 2026. Deretter vil det på nytt stige i årene framover. Dette beløpet skal utgiftsføres i

kommunenes regnskaper i årene som kommer. De kommer på toppen av det som skal utgiftsføres løpende av nye pensjonskostnader. Departementet har gjennom regelendringer strammet inn på tiden tilbakeføringen som skal belastes kommuneregnskapene gjennom den såkalte amortiseringen kan gjøres på fra 15 til 7 år. Dette har økt den regnskapsmessige kostnaden til pensjon fra 2015. Når premieavviket blir mindre enn amortiseringen som i 2026 har det vært nødt til å øke utgiften i budsjettet med over 7 mill. kr. Noe av dette dekkes inn av refusjonsordningen for ressurskrevende brukere gjennom økt pensjonskostnad.

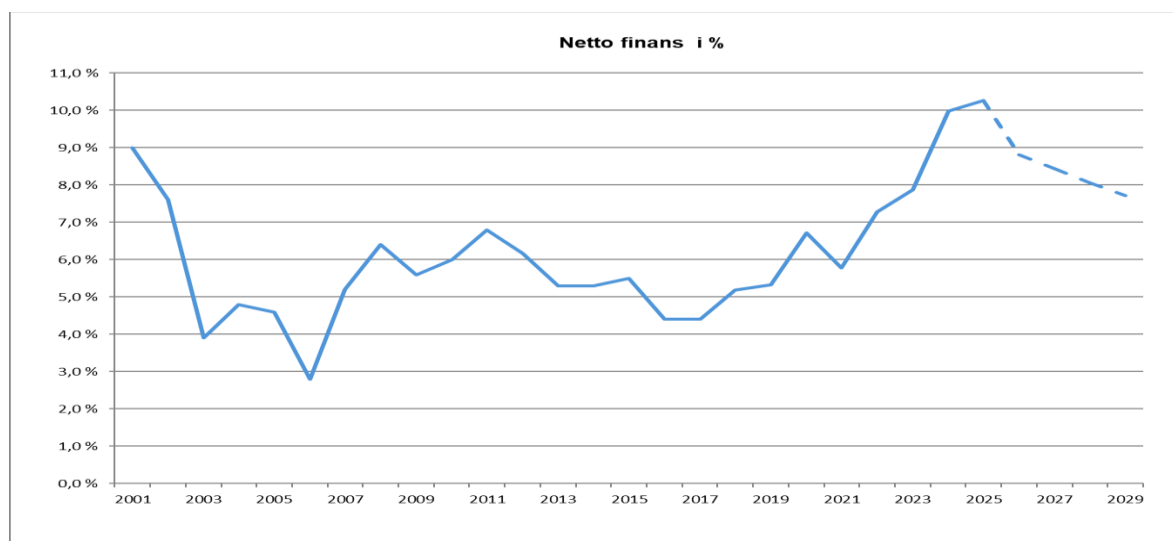
7.4.3 Finansutgifter og finansinntekter

Det er finansinntekter og utgifter som utgjør forskjellen mellom brutto- og netto driftsresultat. Dette er de samlede finanspostene i driftsregnskapet og består av renteutgifter, avdrag på lån og renteinntekter, avkastning på kommunens langsiktige aktiva (aksjer, obligasjoner og eiendom m.m.) – Totenkraftfondet. Netto finansutgifter viser hvor mye av driften som går med til å dekke finansutgifter.

Netto finansutgifter har vært på et svært høyt nivå på grunn av store investeringer i skolebygg/idrettshaller og vann og avløp (VA) og kraftig økte renteutgifter fra et historisk bunnivå. Investeringsbudsjettet finansieres med tilskudd og lån. På sikt bør investeringene finansieres av en andel egenkapital – overført fra driftsregnskapet.

Den foreslåtte investeringsplanen vil medføre en reduksjon i lånegjeld i starten av perioden for så øke når bygging av nytt sykehus starter i 2025/2026. På sikt bør gjelden reduseres mot vedtatt måltall slik at den samsvarer bedre med driftsinntektene. Dette vil bidra til å bedre driftsresultatet og øke handlingsrommet i driften av kommunen. Svak finansiell stilling med lav likviditet korrigert for ubrukte lånemidler og relativt sett lite investeringskapital sammenliknet med andre kommuner krever at Vestre Toten må ha en mer effektiv drift med stort overskudd gjennom brutto driftsresultat. I tillegg må inntektene økes gjennom økning av innbyggertallet. For kunne videreføre forvaltningen av Totenkraftfondet må disposisjonsfondet bygges opp til samme nivå som forvaltet kapital som i dag er på om lag 125 mill. kr.

Netto finansutgifter ble på 139 mill. kr i 2024 mot 88,3 mill. kr i 2022. Det er en økning på hele 38,1 mill. kr fra året før og 51 mill. kr på to år. Økonomiplanen legger opp til en reduksjon på. Under følger en tabell over utviklingen i netto finansutgifter.

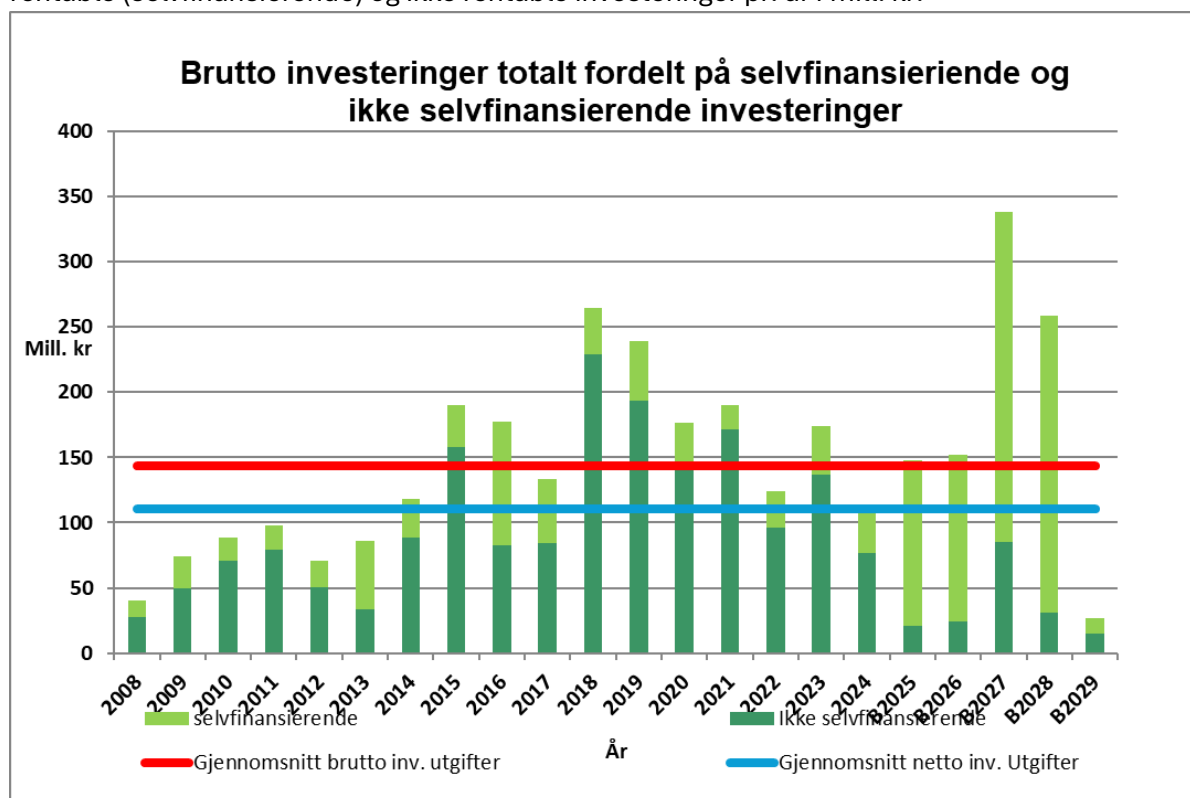

7.5 Investeringsbudsjett

Kommunedirektøren har hatt høyt fokus på nødvendigheten av å gjennomføre store og viktige investeringer i et 10- til 20-årsperspektiv og lengre. Dette fordi investeringer har stor betydning for utvikling av kommunen og på ulike måter gir føringer for løpende driftsprioriteringer. Det er jobbet for å sikre et bedre system for kartlegging av behov, planlegging, gjennomføring og evaluering av investeringer.

I perioden 2026-2029 er samlede investeringer på netto om lag 520 mill. kr eksklusive videreutlån. Investeringene øker mye i starten av perioden på grunn av bygging av nytt sykehjem. Det er betydelig redusert sett i forhold til behov.

Utvikling i investeringsnivå er vist i figuren under. Den viser investeringsutgifter fordelt på rentable (selvfinansierende) og ikke rentable investeringer pr. år i mill. kr:

Det har vært en sterk vekst gjennom mange år. Med byggingen av nye skoler ble det en stor topp i 2018-2021 for så å falle igjen, men øker på nytt når nytt sykehjem starter i 2025. Det er viktig å komme ned på et bærekraftig investeringsnivå over tid og at gjelden må reduseres relativt som andel av driftsinntektene.

Det skilles mellom selvfinansierende investeringer som VAR, omsorgsboliger, ENØK og utviklingstiltak som kjøp og opparbeiding av tomter og arealer og de resterende ikke selvfinansierende investeringene. Investeringene innenfor vann og avløp er det laget egen framskriving forut ifra hovedplaner.

Av figuren framgår det at i normalår er mellom 20 og 40 % av investeringene selvfinansierende, men øker til en betydelig høyere andel når byggingen av sykehjem starter da det finansieres delvis av tilskudd og egenbetaling av pasienter samt en mer effektiv struktur i omsorgsarbeidet. I tabellen over er investeringer samlet i handlingsprogrammet framstilt. Samlet er det planlagt brutto investeringer på 920 mill. kr og netto 518 mill. kr.

Nytt av året er at vi foreslår å gi Vestre Toten kirkelige fellesråd en samlet investeringsramme for året som ikke er detaljert per planlagt prosjekt. Kommunen er etter trossamfunnsloven § 14 forpliktet til å gi fellesrådet tilskudd til sine investeringer i kirkebygg og tilhørende varige driftsmidler. Fellesrådet opplever at dagens ordning hvor kommunestyret vedtar tilskudd på prosjektnivå er for lite fleksibelt i forhold til behov for å omdisponere mellom prosjekter. Fellesrådet vedtar selv detaljrammene per prosjekt de har. Akkurat som i kommunen så er det behov for å endre prioriteringer gjennom året og ved å gjøre denne endringen slipper de å legge fram sak for kommunestyret for å kunne gjøre disse endringene. Fellesrådet må fremdeles spesifisere sine investeringsbehov, og kommunen vil fremdeles kunne være med å prioritere. Fellesrådet vil også kunne møte i kommunestyret for å orientere om hvordan midlene er brukt.

Til orientering så er fellesrådets forslag til investeringsplan i perioden slik:

Kirken		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
19390	μ ENØK Eina kirke	0	375	0	0	0	375
25390	μ Enøk Ås kirke	0	500	0	0	0	500
25392	Raufoss kirke nytt inngangspart universell utforming	900	0	0	0	0	900
25393	Kirkegårdsmaskiner	150	200	0	0	0	350
Nytt	μ Minnelund Eina	0	0	1 000	0	0	1 000
Nytt	Sikring av galleri Ås kirke	350	0	0	0	0	350
Nytt	Sikring av galleri Eina kirke	0	150	0	0	0	150
Nytt	Lydanlegg Raufoss kirke	0	0	0	700	0	700
							0
Totalt Kirken		1 400	1 225	1 000	700	0	4 325

Under følger bevilgningsoversikt investering og fordelingen på spesifikke prosjekter.

Bevilgningsoversikt - investering	Beløp i hele kroner		Beløp i 1000 kr				Sum 2026-2029
	R 2024	B 2025	2026	2027	2028	2029	
Investering i varige driftsmidler*	107 318 137	148 808 000	149 860	324 810	294 260	27 200	796 130
Tilskudd til andres investeringer	800 000	1 600 000	1 400	1 225	1 000	700	4 325
Investeringer i aksjer og andeler	2 781 783	2 700 000	2 700	2 700	2 800	2 800	11 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	110 899 920	153 108 000	153 960	328 735	298 060	30 700	791 455
Kompensasjon for merverdiavgift	-13 958 326	-19 616 000	-24 860	-58 750	-54 600	-5 110	-143 320
Tilskudd fra andre	-15 738 317	0	-47 000	0	-70 000	0	-117 000
Salg av varige driftsmidler	-3 856 400	-5 950 000	-7 950	-2 700	-2 800	-2 800	-16 250
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-449 449	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-75 340 888	-122 542 000	-74 150	-267 285	-170 660	-22 790	-534 885
Sum investeringsinntekter	-109 343 380	-148 108 000	-153 960	-328 735	-298 060	-30 700	-811 455
Videreutlån	85 137 274	150 000 000	60 000	60 000	60 000	60 000	240 000
Bruk av lån til videreutlån #	-82 623 815	-150 000 000	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000	-240 000
Avdrag på lån til videreutlån	29 309 806	10 000 000	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-48 737 486	-10 000 000	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-40 000
Netto utgifter videreutlån	-16 914 221	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-4 070 000	-5 000 000	0	0	0	0	0
Avsetning til bundne investeringsfond	19 578 905	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-151 225	0	0	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	15 357 680	-5 000 000	0	0	0	0	0
Fremført til inndekning senere år	-1	0	0	0	0	0	0

* Inkl. byggelånsrenter

Inkluderer også bruk av ubrukte lånemidler fra tidligere år.

Styringsdokument 2026 – budsjett 2026 – økonomi- og handlingplan 2026-2029

Investeringsplan 2026- 2029 (alle tall i brutto 1000 kr unntatt hvor indikert)							
Nr.	Prosjekt navn	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering
Sentral stab og støtte		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
25121	IKT-investeringer (*)	2 500	2 500	2 500	2 500	17 500	27 500
26950	# Egenkapitalinnskudd KLP	2 700	2 700	2 700	2 800	18 000	29 000
Sum Sentral stab og støtte		5 200	5 200	5 300	5 300	35 500	27 500
Eiendom		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
08391	Bakkerud sermonibyg	0	0	0	2 000	50 000	52 000
15223	Ny Veltmanåa barnehage	2 000	35 000	35 000	0	0	72 000
19380	Oppgradering Raufoss sportshytte	0	0	0	1 000	2 000	3 000
20316	Forprosjekt/prosjektering aktivitetsområde Nytorvet Raufoss	500	5 000	10 000	0	0	16 000
23260	Legionellaforbygging	100	0	0	0	0	100
23262	Omsorgssenter (Bruttobeløp før tilskudd mv)	100 000	225 000	200 000	0	0	525 000
24222	Radonsikring	100	0	0	0	0	100
25130	μ ENØK	500	500	500	1 000	1 000	3 500
25131	Rehabilitering/opprusting av øvrige bygg	100	100	100	0	0	300
25229	Rehabilitering/opprusting av skolebygg	200	200	200	0	0	600
Nytt	Tak Korta	1 500	1 500	0	0	0	3 000
Nytt	Kjøp av robotklippere	150	0	0	0	0	150
							0
Sum Eiendom		105 150	267 300	245 800	4 000	53 000	675 750
Totenbadet		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
20322	Totenbadet Ny vannrutsjebane	0	0	0	250	1 500	1 750
Nytt	Totenbadet Resepsjon	0	0	300	0	0	300
Nytt	TB Låsesystem garderob	0	1 200	0	0	0	1 200
Nytt	TB Ventilasjon aggregat 3	0	0	0	0	3 000	3 000
Nytt	Automatisk klorsystem, syst 1,2 og 5	160	160	160	0	0	480
Nytt	Nye røykluker	100	2 100	0	0	0	2 200
							0
Totalt Totenbadet		260	3 460	460	250	4 500	8 930
Kirken		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
Nytt	Ramme investeringer for fellesrådet	1 400	1 225	1 000	700	0	4 325
Totalt Kirken		1 400	1 225	1 000	700	0	4 325
Barnehage		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
		0	0	0	0	0	0
		0	0	0	0	0	0
Sum Barnehage		0	0	0	0	0	0
Vestre Toten Brann og Redning		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
25331	▣ Brannbil - Tankbil (50% finansiering fra industriparken)	10 500	0	0	0	0	10 500
Nytt	Brannbil - Mannskapsbil, stor	0	0	10 700	0	0	10 700
Nytt	Brannbil - Framskutt enhet	0	0	0	3 750	0	3 750
Nytt	Brannbil - Kjemikalieenh (CBRNE)	0	0	0	0	4 000	4 000
Nytt	Brannbil - Mannskapsbil, liten	0	0	0	2 500	2 500	5 000
Nytt	Nye Locusenheter (digitalt utstyr) til brannbiler	500	0	0	0	0	500
Nytt	Slokkebot/betegående vifte	0	0	0	0	6 000	6 000
							0
Sum Vestre Toten Brann og Redning		11 000	0	10 700	6 250	12 500	40 450
Kultur		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
24382	Teknisk utstyr kulturhus egenandel	100	200	0	0	0	300
25371	Tilrettelegging av biblioteket til ungdomsvennlig bibliotek	0	0	0	0	2 000	2 000
Nytt	Gjennomføre prosjekt uteområde U-hus/kulturskole	0	0	0	600	500	1 100
							0
Sum Kultur		100	200	0	600	2 500	3 400
Omsorg		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
25252	Installere digitale tilsyn i o-bolig og sykehjem	0	700	0	0	0	700
Nytt	Utbytting EPJ - felles anskaffelse hele innlandet fylke	0	1 900	0	0	0	1 900
Nytt	Storkjøkken /vaskeri - Kjøpe ut/kjøpe brukte biler til drift	0	1 500	0	0	0	1 500
							0
Sum Omsorg		0	4 100	0	0	0	4 100
Plan		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
25301	Skråfoto	100	100	0	0	0	200
Nytt	Trafikksikkerhetstiltak Reinsvoll sentrum	0	0	0	0	1 000	1 000
Nytt	"Bypark" på Reinsvoll	0	0	0	0	600	600
Nytt	Gangadkomst Industrivegen - Reinsvoll stasjon	0	0	0	0	500	500
							0
Sum Plan - eks inntektene		100	100	0	0	2 100	2 300
Teknisk drift 91 ordinære		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
18326	Opprusting Svein Erik Strandlies veg	0	0	0	0	15 000	15 000
25334	Reinvesteringer vegnett	2 000	3 000	3 000	3 000	18 000	29 000
25335	μ Gatelys - Modernisering	500	500	500	500	3 000	5 000
25336	Trafikksikkerhetstiltak - kommunal andel	750	750	750	750	4 500	7 500
25337	μ Modernisering gatelys samordnet med annet gravearbeid i vegareal	0	1 000	1 000	1 000	6 000	9 000
Nytt	Oppgradering Prøvenvegen (Fra Vdg. - til Kildalvegen)	0	0	0	0	4 200	4 200
Nytt	μ Nyanlegg gatelys Rognlyvegen	0	250	0	0	0	250
Nytt	Oppgradering veg Rudsveen-Paulsru	0	0	2 750	1 100	0	3 850
Nytt	Oppgradering veg Østvoll - Ringvoll	0	10 000	2 750	0	0	12 750
Nytt	Hjullaster avdeling veg/park	0	0	0	0	2 400	2 400
Nytt	Traktor	0	0	0	0	2 200	2 200
Nytt	Reguleringsplan Nils Juels gate	0	0	0	0	400	400
Nytt	Oppgradering Nils Juels gate	0	0	0	0	7 500	7 500
Nytt	Elektrisk bil parkavdelingen	0	0	650	0	0	650
Nytt	Vakt/Arbeidslederbil - Vegavdelingen	0	0	0	1 300	0	1 300
Nytt	Nyseth Gård	0	0	0	3 250	0	3 250
Nytt	Ny bru Vestre Totenveg	0	0	0	0	6 000	6 000
Nytt	Vestbakken bru	0	0	0	0	8 000	8 000
Nytt	Badelandvegen	0	1 150	0	0	0	1 150

Investeringsplan 2026- 2029 (alle tall i brutto 1000 kr unntatt hvor indikert)							
Nr.	Prosjekt navn	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering	Brutto investering
Nytt	Frydenlundvegen	0	800	0	0	0	800
Nytt	Hunnseivvegen - Kildalsvingen	0	0	1 100	0	0	1 100
Nytt	Knut Hamsuns veg	0	0	1 000	0	0	1 000
Nytt	Prøvenvegen (Vdg. til Tverrvegen)	0	2 100	0	0	0	2 100
Nytt	Nysethvegen (Barneskolen-Sørlien)	0	0	300	0	0	300
Nytt	Rustadvegen ved Lilleløyen	0	0	200	0	0	200
Nytt	Bergsjøvegen	0	0	0	850	0	850
Nytt	Sigurd Østliens veg	0	0	0	450	0	450
Nytt	Nyseth fortau	2 200	0	0	0	0	2 200
Sum teknisk drift ordinære		5 450	19 550	14 000	12 200	77 200	128 400
Teknisk drift 91 selvfinansierende; netto		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
18342	μ VL Pumpevegen-Kirkevegen Sør	0	0	0	0	2 000	2 000
21346	μ VL brannstasjonen- jernbanesporret til Kirkevegen	0	0	0	0	3 000	3 000
21351	μ Ny servicebil BRRA og avløpsnett	0	900	0	900	1 000	2 800
22342	μ Ny servicebil vann	0	1 500	0	0	1 000	2 500
22343	μ Nye membranfilter Skjelbreia	0	0	0	0	15 000	15 000
23354	μ Oppgradering PLS/GSM og nye avløpsmålere	0	0	0	0	2 000	2 000
24351	μ ENØK - tiltak Breiskallen RA	0	2 000	0	0	0	2 000
25341	μ Sanering - vannledninger iht saneringsplan	9 200	9 200	9 500	0	57 500	85 400
25343	μ Sikringsrisikotiltak vann	1 000	1 000	1 000	0	1 000	4 000
25345	μ Mindre investeringsprosjekter og nyanlegg vann	500	0	0	0	0	500
25352	μ Sanering - avløp iht saneringsplan	9 800	9 800	9 800	0	58 800	88 200
25355	μ Mindre investeringsprosjekter og nyanlegg avløp	500	0	0	0	0	500
Nytt	μ Nye pumper og pumpe kum PST	0	0	0	0	500	500
Nytt	μ Varmepumpe Eina RA ENØK	300	0	0	0	0	300
Nytt	μ VAR Turbinsensorer i vannettet	500	500	0	500	0	1 500
Nytt	μ Tilbakeslagsventiler hovedledninger RNP	1 000	0	0	0	0	1 000
Nytt	μ Brutt vannspeil avløpspumpestasjoner	500	500	500	0	0	1 500
Nytt	μ Oppgradering BRRA/Rambekk Bio-Nitro	2 000	0	0	0	0	2 000
Nytt	μ Ny Vasker på Skjelbreia	0	200	0	0	0	200
Nytt	μ Vanninntak Skjelbreia VBA	0	1 500	0	0	0	1 500
Nytt	μ Overvann -Skybruddsplaner (Avløp)	0	500	0	0	0	500
Sum teknisk drift selvfinansierende; netto		25 300	27 600	20 800	1 400	141 800	216 900
Voksenopplæring		2026	2027	2028	2029	2030-2035	SUM B
Sum Voksenopplæring		0	0	0	0	0	0
Sum totalt		153 960	328 735	298 060	30 700	329 100	1 141 055

Finansieres av salgsinntekter
μ Delfinansieres av tilskudd; for eksempel spillemidler, husbankmidler eller fra private
μ Selvfinansierende, enten gjennom reduserte driftskostnader eller gjennom brukerbetaling

Under kommenteres enkelte av investeringsprosjektene i oversikten/tabellen:

Teknisk drift 91 ordinære

25334 Reinvesteringer vegnett

Post for mindre tiltak på vegnettet og behov for utskifting av materiell. Handlingsplan utarbeides før igangsettelse av prosjekter våren 2026.

25335 Gatelys modernisering

Post for tiltak på anleggene. Utskifting av tennskap, nye stolper, kabelanlegg i luftstrekk og lignende.

25336 Trafikksikkerhetstiltak – kommunal andel

Det søkes årlig tilskudd til trafikksikkerhetstiltak etter prioritert tiltaksliste i Trafikksikkerhetsplanen hos Innlandet fylkes trafikksikkerhetsutvalg og Statens vegvesen. Det gis tilskudd for inntil 50 % av kostnadene ved tiltaket. Som vilkår for å søke om tilskudd, må kommunen ha avsatt midler til å dekke resten av kostnadene ved tiltaket.

Nytt Nysethvegen fortau

Etablere fortau fra Raufoss Gård til innkjøring Rådhuset.

Bygging av fortauet er et rekkefølgekrav i reguleringsplan for Rådhuskvartelet som kreves bygget før bygging av ny barnehage kan påbegynnes.

Teknisk drift 91 selvfinansierende

25341 og 25352 Sanering – vannledninger og avløp

Hovedfokus er å bytte gamle avløpsrør av betong og vannledningsrør av stål og støpejern. Viktig tiltak for sikkerhet i drikkevannsforsyning, leveringssikkerhet og begrensnig av forurensning.

Nytt - Sikringsrisikotiltak vann

Risikobildet har endret seg de siste årene. Drikkevannsforskriften stiller krav til fysisk sikring. Våre installasjoner er bygd i ei tid med et annet risikobilde. Vi skal levere rent drikkevann til alle våre abonnenter, derfor er det viktig at vi sikrer installasjonene mot uønskede tilsiktede handlinger.

Nytt - Mindre Investeringsprosjekter og nyanlegg vann og avløp

Midler for finansiering av uforutsette mindre tiltak som oppstår gjennom årets gang med behov for umiddelbar gjennomføring.

Enøk - Varmepumpe Eina renseanlegg

Bytte ut gamle varme kilde til luft til luft varmepumpe. Det blir brukt mye energi på oppvarming av bygg som kan gjøres på en mye mer energi vennlig måte.

VAR Turbinsensorer i vannettet

Tilbakeslagsventiler på hovedledninger RNP

Det vil bli etablert tilbakeslagsventil på vannledninger som går inn i RNP.

Brutt vannspeil avløpsumpepestasjoner

Installere en teknisk løsning som forhindrer at avløpsvann (spillvann) kommer i kontakt med drikkevannet. Dette må gjøres på avløpsumpepestasjoner i Vestre Toten Kommune.

Oppgradering av Breiskallen renseanlegg Bio – Nitro

Høsten 2025 kommer rapport på utbygging eller sammenslåing av Breiskallen/Rambekk renseanlegg.

Nye transportskruer og vaskere i Breiskallen.

Transportskruer og vaskere er helt utslitt og må byttes, transportskruene transporterer ristgods gjennom vasker til containere.

Eiendom

Bakkerud seremonibyg

Et livssynsnøytralt seremonibygget på Bakkerud gravlund. Dette er tenkt som et flerbrukshus som også egner seg til andre formål, for eksempel konserter og lignende. Det har vært planer for dette bygget siden slutten av 90-tallet.

Ny Veltmanåa barnehage

Ny barnehage i nordenden av Rådhuskvartalet i området ved Raufoss Gård. Dagens barnehage fra 70/80-tallet ligger i sørrenden av Rådhuskvartalet med veier på alle kanter. En del av lekeområdet ligger i dag på andre siden av Idrettsvegen. Pga. kapasitet på barnehageplasser så bør disse planene forseres.

Legionellaforebygging

Vi har for tiden en gjennomgang av flere bygg for å kartlegge og avdekke svake punkter med tanke på Legionellabakterier. Vi vil trenge midler til konkrete fysiske tiltak for å bygge om og tilrettelegge for bl.a gjennomspyling og "bypass" løsninger.

Omsorgssenter

Bygging av nytt omsorgsbygg på Gimletomta, 48 sykehjemsplasser og 16 omsorgsboliger, planlagt byggestart høsten 2026

Radonsikring

Vi følger opp våre bygg med å måle radon jevnlig. Det kan da dukke opp behov for tiltak for å begrense at radon trenger inn i bygg. Dette er midler vi skal bruke på fysiske tiltak ute på bygg.

ENØK

I all hovedsak utskifting av gamle lys- og nødlysarmaturer. Lysstoffrør er nå ikke å få tak i lengre. Videre så er det ikke mulig å få tak i reservedeler til mange av de armaturene vi har i dag. Vi bytter de ut til LED armaturer.

Oppgradering/opprusting øvrige bygg

Midler avsatt til uforutsette tiltak på bygg

Oppgradering/opprusting skolebygg

Påkrevde oppgraderinger og påkostninger på skolebygg, det kan være uforutsette investeringstiltak som det blir behov for i løpet av året.

Tak Korta skole

Utskifting av tak fra byggeår på skolen. Arbeidet og kostnaden fordeles over 2 år

Kjøp av robotklippere

Kjøp av robotklipper på brannstasjonen og på Bøverbru legesenter.

Totenbadet, ny vannrutsjebane

Ny attraksjon for å styrke tilbudet og attraktivitet

Totenbadet resepsjon

Resepsjonen er fra byggeåret. Det planlegges ny resepsjon for å bedre arbeidsforholdene til de ansatte, samt generell oppussing. Videre så vil man kunne utnytte arealene bedre.

Totenbadet låsesystem garderober

Etablering av låsesystem på garderobeskap. Dette for å slippe å håndtere kontanter som brukes for å få låne nøkler. Dette er tungvint og ressurskrevende og håndtere slik det er i dag.

Totenbadet ventilasjon aggregat 3.

Utskifting av ventilasjonsanlegg nr. 3

Totenbadet Automatiske kloranlegg

Etablering av automatisk klorsystem for system 1, 2 og 5. Fordeles over 3 år.

Totenbadet røykluker

Automatiske røykluker som åpner ved brann. Disse er fra byggeåret og i svært dårlig stand. Planen er å bruke 2026 for å finne optimal løsning og kostnad før tiltaket gjennomføres i 2027

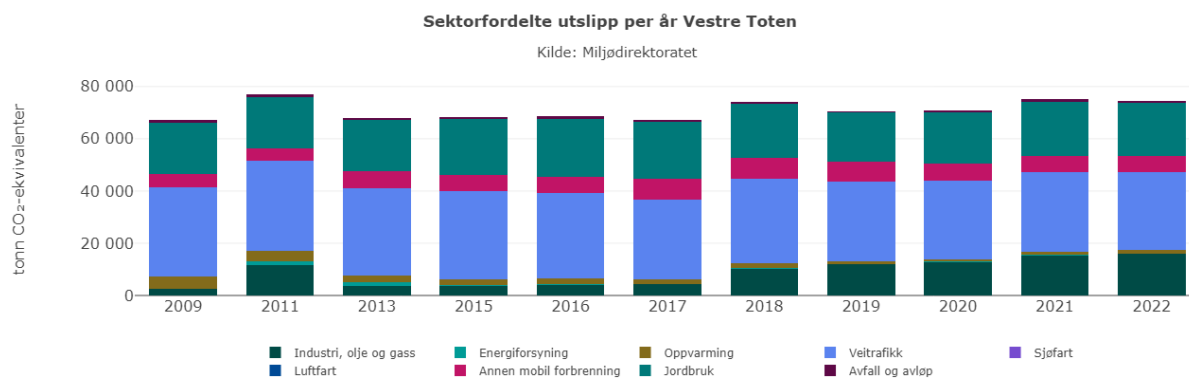
7.6 Klimabudsjett

7.6.1 Status i dag

Vestre Toten kommune er per i dag i startblokk for å komme i gang med klimabudsjett. På grunn av ressursmangel er vi ikke kommet så langt. Miljørådgiver og økonomirådgiver har delvis deltatt på noen presentasjoner i regi av KS. Oslo, Hamar og Trondheim kommune har, i samarbeid med KS utarbeidet en veileder for hvordan vi skal komme i gang, og vi har også hørt på andre kommuners erfaringer. Miljørådgiver som hadde fokus på dette har dessverre sluttet så arbeidet må startes på nytt med ny rådgiver.

Miljødirektoratet har oversikter på sine [nettsider](#)⁴ som viser status over utslipp fordelt på sektorer i vår kommune og som gir et visst utgangspunkt for å sette opp planer og målepunkter for vår del. Tallene er imidlertid veldig generelle, og de er ikke basert på konkrete målinger eller beregninger som gjelder vår kommune spesifikt. Det trengs bedre tall for våre lokale utslipp for å kunne gjøre konkrete vurderinger som kan danne grunnlag for utslipp å budsjettere mot. Det er også nødvendig med et utredningsarbeid og medvirkning for å kunne utforme konkrete tiltak som vil kunne inngå i en handlingsplan som vil gi et klimabudsjett et egnet innhold for å inngå i det ordinære økonomiplanarbeidet. Disse utredningene bør inngå i arbeidet som er startet opp i forbindelse med utarbeidelse av ny klimaplan for kommunen. Det er naturlig at et klimabudsjett utvikler seg gradvis, og det er ikke nødvendig å ha en klimaplan med handlingsprogram ferdig utarbeidet for å komme i gang med klimabudsjettet. Det er allikevel behov for å komme noe lenger enn man er i dag, før det kan regnes som formålstjenlig å utarbeide et faktisk klimabudsjett.

⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=604§or=-2>

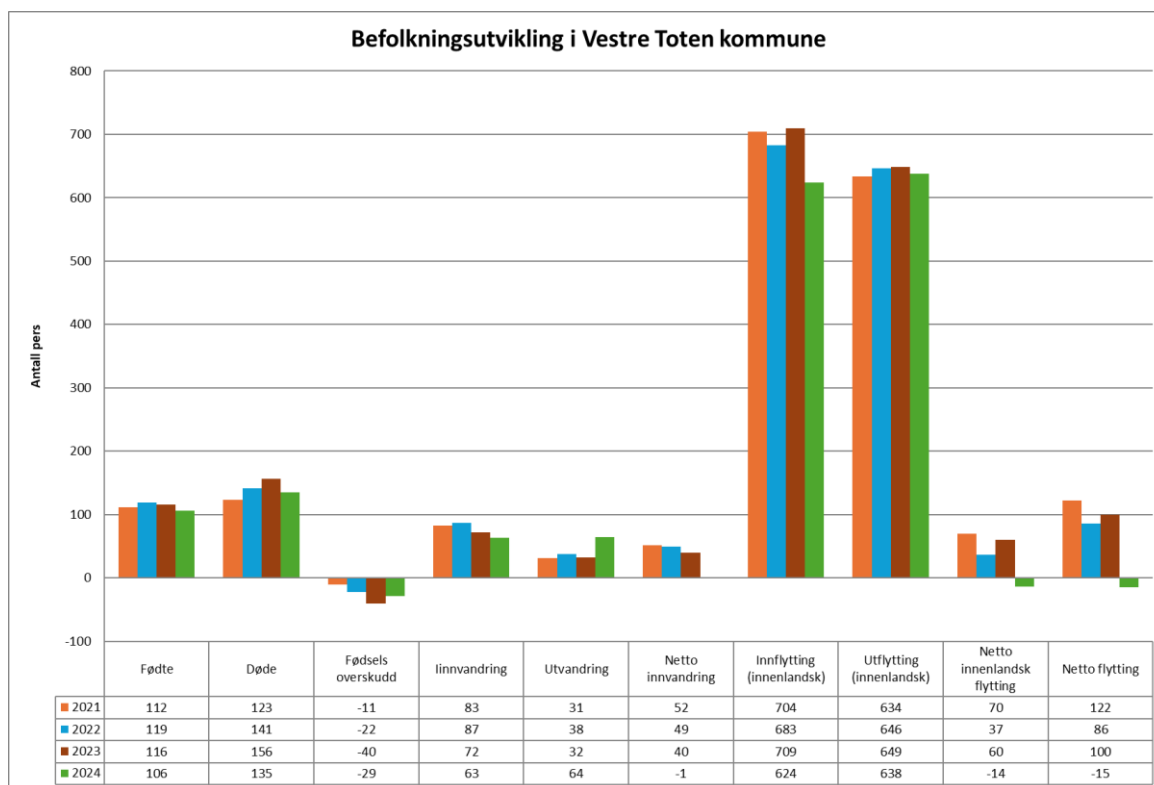

7.6.2 Mål for framtida

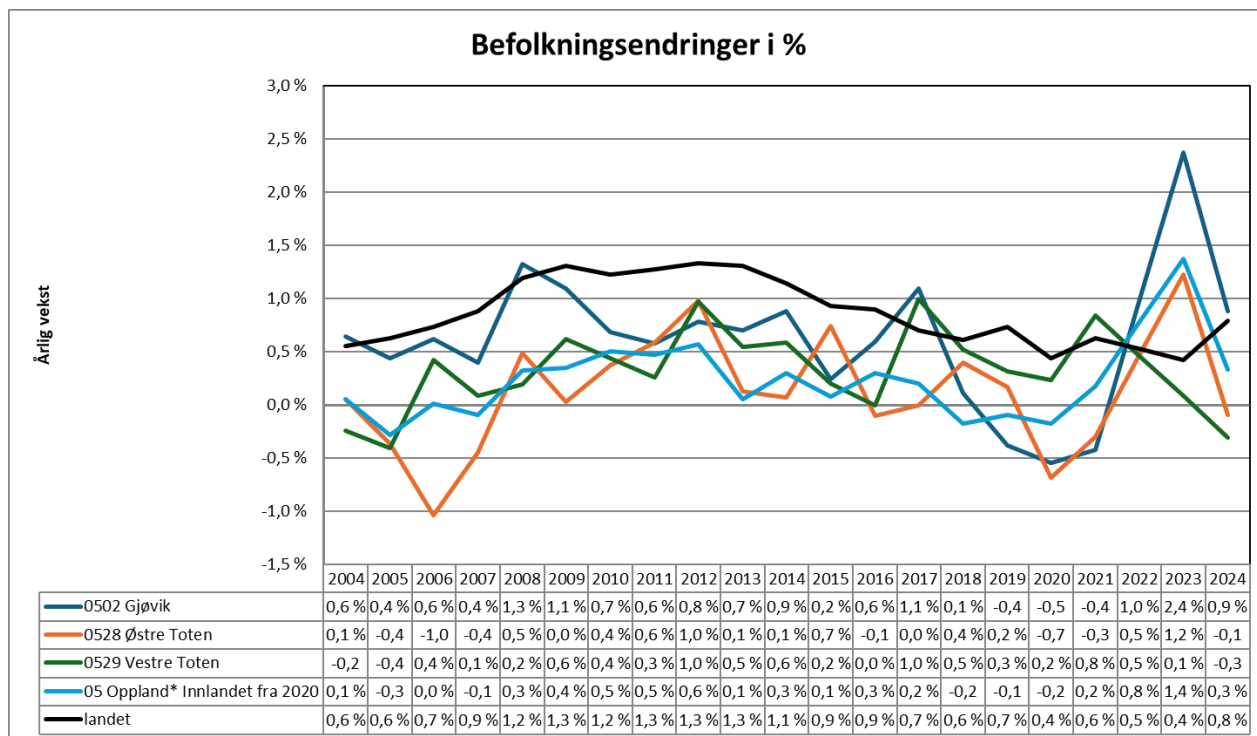
Hovedmålet nå er å komme ordentlig i gang med å etablere oversikter og mål for klimautslipp i Vestre Toten kommune. Ved å få oversikt over hvor utslippene er størst og hvilke utslipp som har verst konsekvenser så er det mulig å sette opp en konsekvensmatrise som vil vise hvor vi bør rette oppmerksomheten først og i hvert fall finne ut hva vi kan påvirke. Innen kort tid bør det fremskaffes bedre tall for klimagassutslippene lokalt. Disse vil kunne sette søkelyset på problemområdene på en slik måte at konkrete tiltak bør kunne la seg utforme.

8 Befolkningsendringer

Per 1. januar 2025 hadde Vestre Toten kommune 13 649 innbyggere som er en reduksjon på 42 personer. Netto flytting utgjorde -15 personer som er en reduksjon fra 100 personer i fjor. Fødselsoverskuddet ble negativt med hele -29 personer. Dette er litt lavere enn gjennomsnittet de siste ti årene.

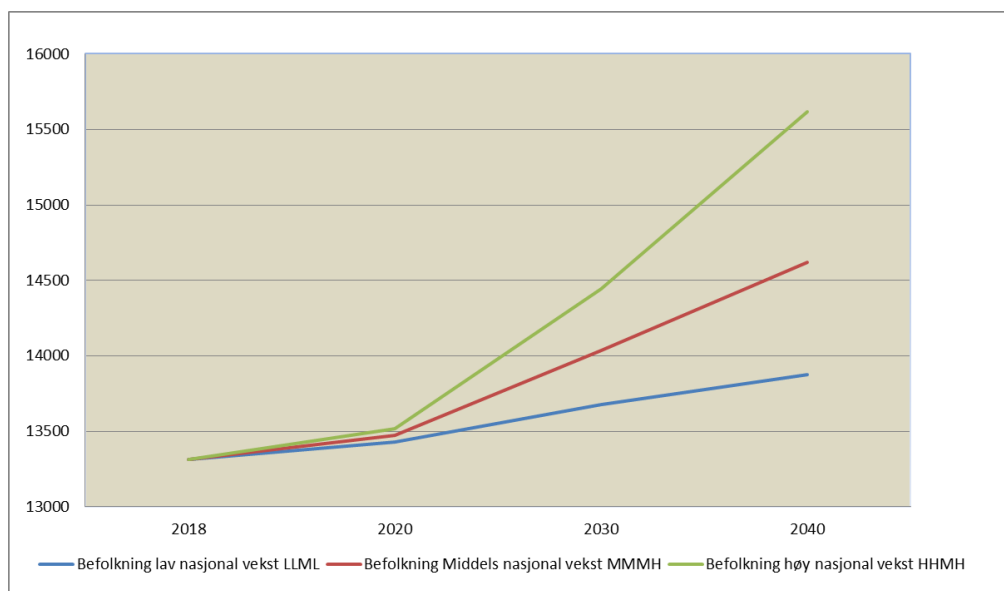

Det er fortsatt stor innenlandsk flytteaktivitet i kommunen, men lavere enn tidligere også sammenliknet med de store kommunene i Innlandet i året som gikk. Netto innenlandsk flytting er imidlertid på -14 personer mot 60 året før. Det er første gang på mange år at dette tallet er negativt og vi får håpe at det er et unntak og ikke en trend. Netto innvandring er negativ med -1 person mot 40 personer i fjor. Dette tallet er uventet lavt med tanke på antall bosatte flyktninger på 100 personer. Det påvirkes av når bosettinger er registrert, men vil jevne seg ut over år. Kommunen har en netto negativ befolkningsvekst som et brudd med den langsiktige trenden de siste 20 årene. Her har netto innvandring stått for store deler av befolkningsveksten i perioden. Det vil vise seg framover om dette er unntak på grunn av tilfeldigheter noe det antas.

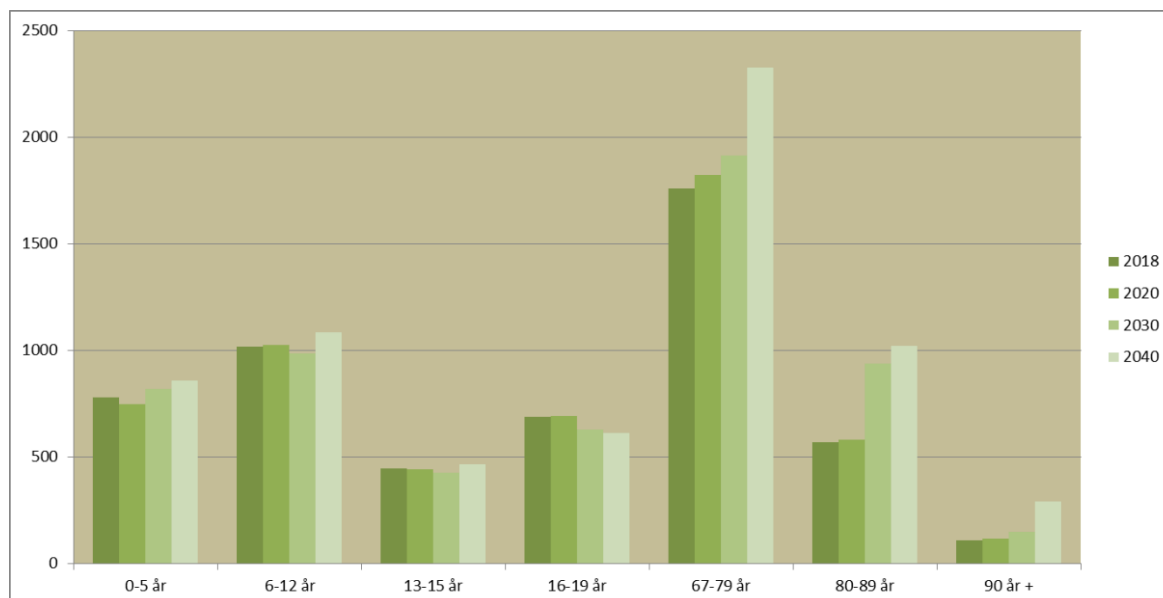
I kommunen ble det godkjent 30 boliger i 2024 mot 51 i 2023. Det var 143 i toppåret 2017. Normalår varierer mellom 60-80 stk. Det er en vedvarende nedgang som skyldes høye renter og høyere byggekostnader. Det er fortsatt mange prosjekter på gang i Vestre Toten kommune som gir muligheter for omfattende boligbygging i årene som kommer. Dette påvirkes ytterligere av den planlagte store utvidelsen av Raufoss industripark.

Prognose for videre befolkningsutvikling

Det er betydelig usikkerhet knyttet til befolkningsprognoser. Å vise flere ulike endringsalternativer belyser hvordan sannsynlig utvikling kan bli. Vi ser at det er svært stor forskjell mellom høy vekst (HHMH) og lav vekst (LLML). De to utfallene vil innebære veldig forskjellige utfordringer for kommunen. Hvis den siste periodes utvikling framskrives med

samme vekst vil vi ha en befolkningsøkning i overkant av alternativet med middels nasjonal vekst (MMMH). Det vil innebære at Vestre Toten kommune kan ha rundt 15 000 innbyggere om 20-25 år mot dagens 13 691. En lavere innvandring vil mest sannsynligvis føre til lavere vekst. I tabellen under vises prognose for befolkningsutvikling fordelt på aldersgrupper etter alternativet MMMH.

Prognosen viser en liten økning i aldersgruppen 0-5 år og liten endring i aldersgruppene som innbefatter 6-19 år. Det er en sterk økning i antall innbyggere fra 67-90 år og innenfor gruppen 80-89 år og 90+ er det en dobling i perioden 2020-2040. Gruppen 20-66 er ikke vist i figuren og har en endring fra 7945 til 7900 i perioden. De siste årene viser et sterkt trendsifte ved at innenlandsk flytting og boligbygging har økt sterkt. Det vil føre til på sikt en større andel enn forutsatt i SSBs prognoser for aldersgruppen 0-66 år. De siste års utvikling og prognosene for endringer i befolkningen i kommunen vil medføre behov for endring. Den forventede eldrebølgen som er sterkest mellom 2025 og 2030 vil påvirke Vestre Toten kommune sterkt i og med at vi har en betydelig høyere vekst av eldre i forhold til unge. Dette er det også tatt høyde for og inngår i omsorgsplanen. Samtidig er Vestre Toten kommune en vekstkommune i innlandet med over flere år svært høy boligbygging og fortsatt vekst i servicetilbudet. De siste års utvikling og prognosene for endringer i befolkningen i kommunen vil medføre behov for endring. Den forventede eldrebølgen som er sterkest mellom 2025 og 2030 vil påvirke Vestre Toten kommune sterkt i og med at vi har en betydelig høyere vekst av eldre i forhold til unge. Dette er det også tatt høyde for og inngår i omsorgsplanen. Det er samtidig slik at antatt tilflytting til kommunen vil kunne jevne ut dette. Det er svært viktig at Vestre Toten kommune er i stand til å møte denne endringen i befolkningen på en best mulig måte.

9 Oppvekst, kultur og undervisning

9.1 Fellesomtale

Området oppvekst, kultur og undervisning omfatter tjenester innenfor skole, barnehage, helsestasjonstjenestene, barnevern, kultur og voksenopplæring.

Vestre Toten kommune vektlegger tverrsektoriell samhandling for målgruppen barn, unge og deres foresatte i alderen 0-24 år. Dette forplikter flere tjenesteområder enn de som ligger under oppvekst, kultur og undervisning; og inkluderer helse og omsorg og NAV og tilrettelegge for samhandling på lavest mulig nivå.

Den tverrsektorielle samhandlingen er tredelt og retter seg mot innbygger, ansatt og kommunen som organisasjon. Tverrsektoriell samhandling skal stimulere til utviklingsarbeid og fremme samhandling mellom tjenestene og mellom innbygger og tjenesteutøver slik at innbyggerne i aldersgruppen 0-24 år opplever bedre livsmestring og økt sosial inkludering.

1. Innbygger:
 - i. Innbyggeren skal oppleve å bli møtt på en likeverdig måte, slik at egne ressurser kommer i fokus.
 - ii. Innbyggeren skal oppleve helhetlig og effektiv oppfølging for å bedre egen livsmestring og sosial inkludering.
 - iii. Innbyggeren skal oppleve at kommunens tjenester er helhetlige, mest mulig sømløse og tilpasset den enkelte sin livssituasjon.
2. Ansatt:
 - i. Kommunens ansatte skal ha et felles kunnskapsgrunnlag og en felles forståelse for hva som fremmer og hva som hemmer livsmestring og sosial inkludering for målgruppa 0-24 år.
 - ii. Som ansatt skal du arbeide ut ifra gjeldende lov og forskrifter.
 - iii. Som ansatt skal du følge de gjeldende rutiner og aktuelle arbeidsprosesser som VTK har utarbeidet.
3. Organisasjon:
 - i. VTK skal jobbe for å etablere en hensiktsmessig organisering i linja, på tvers av tjenesteområder og i nettverk for å oppnå intensjonene i et innbyggerperspektiv og et ansattperspektiv.

9.2 Hovedmål og strategier

Kommuneplanen skisserer noen felles planutfordringer der en er avhengig av et godt tverrsektorielt samarbeid for å lykkes. For området oppvekst, kultur og undervisning er disse særdeles relevante:

- Folkehelse
- Bærekraftige og fremtidsrettede oppvekstsvilkår
- Kommunens attraktivitet og vekstkraft – et helhetlig samfunnsutviklingsperspektiv

Disse planutfordringene danner grunnlaget for følgende overordnede mål og strategier i samfunnsdelen:

1. Vestre Toten skal legge til rette for gode levekår for alle
2. Vestre Toten kommune skal legge til rette for en god oppvekst for alle.

Felles tverrsektorielle hovedmål for målgruppa 0-24 år i perioden er:

1. Vestre Toten kommune bidrar til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og å forebygge krenkelser og mobbing.
2. Vi samhandler aktivt mellom tjenester i kommunen for å bidra til sosial utjevning, forebygging og tidlig innsats basert på felles forståelse av utfordringsbildet.

9.3 Utviklingstrekk og satsingsområder

Vestre Toten kommune har utarbeidet et verdidokument med følgende verdier:

- Trygghet
- Respekt
- Inkludering
- Mestring

Tjenesteområdene jobber aktivt med verdiene på ulike måter og med ulike tilnærminger, men fellesnevneren er at alle ansatte forplikter seg til å møte barn og unge med dette settet med verdier.

Det er et viktig satsingsområde å få etablert reell samhandling på både system og individnivå; herunder gode samhandlingsrutiner og modeller. Arbeidet med implementering av BTI-modellen (Bedre tverrfaglig innsats) fortsetter gjennom 2026. Det er flere kritiske suksessfaktorer i forbindelse med innføringen av BTI. Blant annet må alle jobbe aktivt med å utvikle god samhandling internt i egen tjeneste likeså mye som tverrsektorielt. En annen kritisk suksessfaktor er å beholde ressurser som kan drifte og følge opp prosessene.

De tverrsektorielle prosessene for utvikling av tjenester og tiltak fortsetter, slik at man lykkes med blant annet oppvekstreformen. Dette bør sees i sammenheng slik at våre innbyggere skal oppleve helhetlig og samtidig tidlig innsats. Det å utvikle tjenester og tiltak på tvers av sektorer gjennom videreutvikling av helhetlige innsatstrapp. Dette er et langsiktig utviklingsarbeid.

9.4 Barn og familie

9.4.1 Innledning

Barn og familie har et særskilt ansvar for å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår og skal fremme psykisk og fysisk helse og forebygge sykdom og skade. Tjenestene skal tilstrebe å gi i riktig hjelp til riktig tid til barn og unge og deres omsorgspersoner som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Tjenesten i sin helhet jobber etter verdiene *trygghet, respekt, inkludering og mestring* som er verdier innbyggerne i Vestre Toten har valgt som de viktigste verdiene for å oppleve en god og trygg oppvekst.

Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Hva som er til barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering. Barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste.

Barn og familie består av Helsestasjonstjenester, barneverntjeneste og kommunepsykolog.

Kommunepsykologen jobber på system og individnivå.

Fra 01.01.26 blir barnverntjenesten i Vestre Toten slått sammen med barneverntjenesten i Østre Toten kommune til en interkommunal barneverntjeneste hvor Østre Toten er vertskommune for den interkommunale tjenesten. Ansvar for tjenesten ligger fortsatt i vår kommune, men utførelsen skjer i vertskommunen. Det er inngått en samarbeidsavtale mellom Vestre Toten kommune og Østre Toten kommune. Vertskommuneavtalen er inngått med hjemmel i kommunelovens §20-4, og i tråd med Gjøvikregionens viljeserklæring og håndbok for interkommunalt samarbeid.

Helsestasjonstjenestene:

Skal gi tilbud til gravide, foreldre, barn og ungdom. Tjenestene består av Svangerskapsomsorg, Helsestasjon 0-5 år, Skolehelsetjeneste (5-19 år), Helsestasjon for Ungdom (aldersgruppe 13 til 24 år), Smittevern og Familieteam. (Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid Lovdata)

Helsestasjonstjenestene har et særskilt ansvar for det forebyggende helsefremmende arbeidet i kommunen innen målgruppen. Helsestasjonstjenestene skal ha fokus på kartlegging av eventuelle forhold som kan gi grunnlag for forebyggende tiltak inn i familien på et lavterskelnivå. Helsestasjonstjenestene skal bidra til at barn og unge får tiltak som kan bidra til positiv endring i den enkeltes liv. Helsestasjonstjenestene har på lik linje med andre tjenester i kommunen et ansvar for å styrke familiens mestringsevne. I denne forbindelse er familieteamet ved helsestasjonen et viktig tiltaksteam på lavterskelnivå hvor alle tjenester kan henvise og foreldre selv kan ta kontakt. Et tiltak uten henvisning (kun forespørsel) og uten vedtak.

Helsestasjonstjenestene er hjemlet i Helse- og omsorgstjenestelova med tilhørende forskrifter og egne veiledere.

Barneverntjenesten:

I Norge er omsorg og oppdragelse av barn i første rekke foreldrenes ansvar. Men noen ganger kan foreldre trenge hjelp til å ta vare på barnet sitt. Foreldre kan ha behov for hjelp i korte eller lengre perioder fordi de selv er i en vanskelig livssituasjon. De klarer kanskje ikke alene å gi barnet den omsorg og trygghet det har behov for. Da har barnevernet et ansvar for å hjelpe til.

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid.

Barneverntjenesten har ansvar for å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd. Ansvar omfatter tiltak rettet mot barnets omsorgssituasjon eller atferd jf. ny barnevernslov § 15-3.

Videre har kommunen et uttalt ansvar med tanke på det forebyggende arbeidet. I ny barnevernslov § 15-1 beskrives dette ansvaret på følgende måte:

Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier.

Alle kommuner skal ha en barnevernstjeneste som utfører det arbeidet som til enhver tid skal utføres etter bestemmelser i lov og forskrift. Kommunen har ansvaret for å utføre de oppgavene i Barnevernsloven som ikke er lagt til et statlig organ.

Tjenesteområde Barn og familie skal sammen jobbe for å:

- fremme god psykisk og fysisk helse ved tiltak for å skape mestring hos individet selv
- fremme gode sosiale og miljømessige forhold gjennom å styrke omgivelsene rundt individet
- forebygge, avdekke og avverge vold, overgrep og omsorgssvikt
- tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid er et overordnet mål

9.4.2 Nøkkeltall og mål

Nøkkeltall 10 år	Mål 2025-2026	2021	2022	2023	2024	Kostra-gruppe	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021	
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsestjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år ¹	↗	84,3	58,9	65,0	69,0	52,2	54,2	↘	64,3
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)	->	75,9	100,8	95,7	104,7	93,2	90,9	↗	104,13
Netto driftsutgifter til barnevernstjenesta per innbygger 0-22 år (kr)	↘	14839	18377	19002	17986	11062	11792	↗	18455
Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	↘	5,5	4,5	5,6	6,6	4,2	4,2	↗	5,5
Prosentdelen barn med undersøking ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	↘	5,7	4,2	5,6	5,8	4,2	4,0	↘	5,2
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøking eller tiltak (kr)	↘	60886	69990	68623	80464	77597	90137	↗	73025
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)	↘	94237	96829	76434	74522	68884	70026	↘	82595
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)	↘	456542	575773	681638	673612	573326	631649	↗	643674
Barn med undersøking eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)	↗	14,1	14,3	13,1	14,0	15,7	14,1	↗	13,7
Undersøkingar med handsamingstid innan 3 månader (prosent)	↗	88	97	93	98	94	93	↗	96

9.4.3 Satsingsområder

Tidlig innsats i samarbeid og samhandling med andre tjenester – gjennom forebygging på ulike nivå for å nå frem med råd og veiledning i forkant av at utfordringer vokser seg for store og blir for vanskelige å håndtere for foreldre og barn.

Helsetasjonstjenestene gjennomfører TIBIR (Tidlig Innsats for Barn I Risiko) opplæring av familieteamet høsten 2025 og noe utover i 2026. Dette er i tråd med kommunens satsing på Tidlig Innsats. Det er PMTO terapeut i tjenesten som gjennomfører opplæringen.

Primærforebygging: Styrke foreldre og barns mestringsopplevelse. Gi foreldre kunnskap og innsikt i hva som påvirker barnas utvikling positivt. Sette foreldre i stand til å gjøre de gode valgene for seg selv og sine barn. Hjelp foreldre og barn med å forstå forhold som har skadelig innflytelse barns oppvekstmiljø og hjelpe til med å finne ut hva som kan øke mestring i individets liv og øke befolkningens motstandskraft.

Sekundærforebygging: Når foreldre/barn har en utfordring: Hjelp de videre inn i kommunens hjelpetjenester – veien videre på et lavterskelnivå. Tjenesten skal jobbe etter BTI modellen for tidlig innsats.

Tertiærforebygging: Foreldre/barn med stort hjelpebehov: Sørge for kortest mulig ventetid på tiltak og tjenester. Dette for å forhindre en forverring av situasjonen og at behovet for tiltak øker.

Tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid og samhandling

- Ledere må legge til rette for at ansatte har felles møteplasser. Helhetlig ledelse innebærer at ledere aktivt legger til rette for samarbeid på tvers av sektorer
- Tverrsektorielle møter hvor ansatte kan dele erfaringer og kunnskap kan bidra til at ansatte bygger felles kompetanse og forståelse. Dette kan ha positiv effekt både i form av trygge kollegafellesskap og styrket kvalitet i tjenesteytingen
- Tverrfaglig samarbeid skal være en grunnleggende metodikk i oppfølgingen av innbyggere med sammensatte behov og er å forstås som innsats fra flere faggrupper og profesjoner inn mot innbygger for å belyse saken fra flere vinkler.
- Det skal jobbes for å skape god dialog og felles beslutningspunkter i aktuelle saker.
- En forutsetning for å lykkes med barnevernreformen/oppvekstreformen er et tilpasset og tverrsektorielt samarbeid med og rundt barnet og deres familier.
- Tverrsektoriell samhandling i tråd med intensjon for kommunens satsing for innbygger, ansatt og organisasjon. Dette kan også innbefatte omdisponering av ressurser innad i tjenesteområdet.
- Ressursteamet er et tverrfaglig samarbeidsforum der representanter fra barnevern, skole, helsetasjon og PPT møtes to ganger per halvår. Teamet drøfter saker på både individ- og systemnivå med mål om å fremme tidlig innsats, samordnede tiltak og helhetlig oppfølging av barn og unge. Gjennom samarbeidet legges det til rette for kompetansedeling og felles forståelse på tvers av tjenester.

9.4.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

- Barnevernreformen, også omtalt som oppvekstreformen, trådte i kraft den 01.01.2022. Det overordnede målet med reformen er et bedre barnevern, der tjenestetilbudet skal kunne tilpasses lokale behov, med større vekt på forebygging og sammenheng i alle tjenester og tilbud til barn og unge.
- Sammenslåing barnverntjenester. I mai 2024 ga kommunestyret tilslutning til oppstart av utredningsarbeid for å avklare om det var hensiktsmessig å etablere en felles barneverntjeneste for Vestre Toten og Østre Toten kommune. Konklusjonen av utredningen ble en anbefaling om sammenslåing av tjenestene. Forslaget ble lagt frem i kommunestyret i begge kommuner i løpet av 4. kvartal 2024, hvor det ble enstemmig vedtatt at det skulle opprettes en interkommunal barneverntjeneste for begge kommunene, hvorav Østre Toten er vertskommune. Fra 01.01.2026 vil Vestre Toten Barnevernstjeneste inngå i en interkommunal barneverntjeneste sammen med Østre Toten. Dette vil gi ett større fagmiljø, ett kvalitetsløft og muligens økonomiske besparelser på sikt
- Kommunen har det fulle økonomisk ansvaret for ordinære fosterhjem. Det er økte kommunale egenandeler for bruk av spesialiserte fosterhjem med kr 95.095 per måned, institusjonsplasseringer med kr 191 190 per måned og akutttiltak fra kr 95095 til 191.190 per måned, egenandeler for spesialiserte hjelpetiltak er litt redusert. Barnverntjenesten jobber kontinuerlig med å finne løsninger i nettverket, så lenge dette ikke går på bekostning av barnets beste og faglig forsvarlighet.
- Vaksinerings mot Covid 19 ble overtatt av apotekene i kommunen høsten 2024. Helsestasjonstjenesten har ansvar for bestilling av Covid vaksiner.
- Helsestasjonstjenestene benytter fortsatt Digi helsestasjon(igangsatt 2023). Dette for å øke brukertilgjengelighet via Helse Norge og for å frigjøre tid for helsesykepleiere til oppfølging av primæroppgavene. Digi Ung ble innført høsten 2024, men ble avsluttet etter 0,5 år på grunn av at tilbudet ble lite benyttet.

Budsjettsanering:

Barneverntjenestens bidrag til budsjettsanering i 2026:

- Ikke bruk av innleid konsulent til saksbehandling i barneverntjenesten.
- I 2026 vil det bli redusert utgifter knyttet opp til ekstern veiledning i saker. Dette vil utgjøre en besparelse på 350 000
- Justert nedgang på juridiske utgifter, dette utgjør 150 000
- Permisjons og syke vikariater vil holdes vakant. Dette må ses opp imot at vi fortsatt kan drifte innenfor gjeldene lover og frister og faglig forsvarlig drift.
- Det kuttes 3,3 stillinger i barnevernstjenesten. Dette er en besparelse på 1,8 mill.
- Ser for øvrig viktigheten av å understreke at det i hovedsak er lønnskostnader, fosterhjem og institusjonsplasseringer, juridiske tjenester og sakkyndige vurderinger tjenesten benytter de store summene på, hvilket også er områder det igjen er vanskelig å gjøre besparelser på. Videre må tjenesten beregne 1 256 000 kroner til barnevernvakt, samt 260 000 kr til tilsynsordningen per år. Utover dette har tjenesten svært lave driftskostnader. Det tjenesten ellers skal forplikte seg til er å ha en tydelig balanse i tilbudene som ytes. Tilbudet skal være i henhold til forsvarligetsekrev og faglige vurderinger med fokus på barnets beste.

Helsestasjon- og skolehelsetjenestens 2026:

- Det er i lønnsutgifter det må kuttes, da det er svært lave summer til drift. Tjenesten må til enhver tid vurdere å holde stillinger helt/delvis vakante. For 2026 holdes 100% helsesykepleier vakant.
- Ved gjennomføring av vakanser vil dette kunne medføre reduksjon i tilbudet til brukerne av tjenestene. Det gjennomføres da en prioritering av oppgaver innenfor rammen av faglig forsvarlighet.
- Det er økt elevtall på Raufoss videregående. (ved nedleggelse av Dokka vgs). Ressursen i skolehelsetjenesten på 80% finansieres nå fullt ut av kommunen.
- Jordmortjenesten er styrket med en 50% prosjektstilling for ett år fra august 2025. Styrkingen skal blant annet ha fokus på å gi tilbud om oppfølging tidlig i svangerskapet med tanke på livsstilsendringer hos den gravide.

Barn og familie	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	70 168	70 168	70 168	70 168
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	2 319	2 319	2 319	2 319
Økt kostnad fosterhjem	1 000	1 000	1 000	1 000
Felles barnevern oppstartskostnad	500	0	0	0
Midler til vaksineringsarbeid.	-200	-200	-200	-200
Kutt saldering	-3 380	-4 579	-3 380	-3 380
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-1 199	0	0
Forventet fødselsrefusjon	-430	-430	-430	-430
Netto tilpasning av årsverk ifb. sammenlåing	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
Redusert kjøp juridisk bistand barnevern	-150	-150	-150	-150
Redusert konsulentbistand barnevern	-350	-350	-350	-350
Reduksjon 1 stilling helsestasjon	-350	-350	-350	-350
Fødselspermisjon delvis ulønnet	-300	-300	-300	-300
Sum endringer	239	-1 460	-261	-261
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	70 407	68 708	69 907	69 907

9.5 Barnehage

9.5.1 Innledning

Vestre Toten kommune har fire kommunale barnehager og syv private barnehager med 570 barn i barnehageåret 2025-2026.

Kommunen har to roller:

- **Barnehagemyndighet:** gir veiledning, følger opp regelverk, godkjenner barnehager, finansierer private barnehager og fører tilsyn. Tilsynsoppgaven ivaretas i vertskommunesamarbeid med Østre Toten kommune.
- **Barnehageeier:** ansvar for de kommunale barnehagene, inkludert bemanning og kvalitet i tilbudet.

9.5.2 Nøkkeltall og mål

Snitt siste 3 årene: Retningen på pil viser om mål er nådd når en sammenlikner snitt 3 siste

	Mål 2025- 2026	2021 Utgangså	2022	2023	2024	KOSTRA- gruppe	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021	
Netto driftsutgifter pr innbygger 1-5 år	↘	180 995	177 376	200 516	209 328	216 517	221 977	↗	195 740
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	↗	94,5	93,8	93,1	95,7	94,0	94,5	↘	94,2
Brutto driftsutgifter per oppholdstime i kommunale barnehager	↘	84,7	89,2	98,1	96,6	92,9	97,6	↗	94,6
Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning	↗	45,5	46,4	45,1	40,1	42,3	41,6	↘	43,8

årene med 2021.

Nøkkeltall og utviklingstrekk

- Netto driftsutgifter per barn (1–5 år) er lavere enn både KOSTRA-gruppe 7 og landsgjennomsnittet (uten Oslo).
- Brutto driftsutgifter per oppholdstime er noe høyere enn i sammenlignbare kommuner, særlig på grunn av utgifter til spesialpedagogisk hjelp og vedlikehold av kommunale barnehagebygg.
- Andelen barnehagelærere i grunnbemanningen har gått betydelig ned, hovedsakelig på grunn av mange dispensasjoner fra utdanningskravet. Det er nasjonalt utfordring med lav søkning til barnehagelærerutdanning.
- Flere barn går i barnehage enn tidligere, spesielt i aldersgruppen 1–2 år.

9.5.3 Satsingsområder

Barnehagen er en sentral aktør i det forebyggende og helsefremmende arbeidet i samfunnet. Gjennom sitt mandat og daglige praksis bidrar barnehagen til å fremme fysisk og psykisk helse, trivsel, læring og sosial inkludering for både barn og ansatte. Dette arbeidet er tett knyttet til barnehagens satsningsområder:

Organisasjonsutvikling

Barnehagene er en pedagogisk samfunnsinstitusjon og må stadig være i endring og utvikling.

- Barnehagene skal utvikles som lærende organisasjoner og helsefremmende arbeidsplasser.
- Lederutvikling er prioritert. Styrere og pedagogiske ledere skal styrke sin rolleforståelse og lederkompetanse.
- InFlow brukes som refleksjons- og samtaleverktøy i kommunale barnehager.
- HEIA-grupper arbeider videre med å styrke arbeidsmiljø og samarbeidet i barnehagen.
- Deltakelse i regional kompetanseutvikling (Rekomp) videreføres. To kommunale barnehager har veiledning av personalet i barnehageåret 2025-2026. Gjøvik regionen har partnerskap med Universitetet i Innlandet.

- Verdiane **trygghet, respekt, inkludering og mestring** ligger til grunn for arbeidet i barnehagene i Vestre Toten kommune

Inkluderende praksis

- Barnehagene skal sikre et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel og læring for alle barn
- Systematisk arbeid med barns psykososiale miljø videreføres. Det gjennomføres tematilsyn på dette i én kommunal og én privat barnehage i 2026.

Tidlig innsats

- Rammeverket helhetlig innsatstrapp 2.0 og BTI-modellen videreføres, inkludert bruk av handlingsveileder og stafettlogg.
- Språk- og leseplanen brukes i samarbeid med skole, helsestasjon, bibliotek og voksenopplæring. 4 barnehager deltar i etterutdanning for språk og leseveiledere i regionen.
- Barnehagene deltar på felles tverrfaglig kompetanseheving gjennom året.

Barnets stemme

- Barn skal høres i saker som berører dem, i tråd med barnekonvensjonen og barnehageloven. Barnehagens ansatte skal ha god kjennskap til barnets beste vurderinger.
- Personalet skal ha god relasjonskompetanse og bruke verktøy som styrker samtaler med barn, også om sensitive temaer.

9.5.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

- Private barnehager finansieres etter gjeldende nasjonalt regelverk og lokale retningslinjer. Regjeringen har varslet ny finansieringsforskrift fra 1. august 2026 der de økonomiske konsekvensene ennå er uklare, men det nye regelverket vil først gi utslag for kommunen i 2027.
- Barnehager har behov for rammeendringer knyttet til behov for å opprette flere barnehageplasser. Dette gir også en økning på tilskuddet til private barnehager for 2026.
- Krav til bemanning og pedagognorm gir små muligheter for fleksibilitet i drift. Kommunale barnehager følger minimumsnormer til bemanning. Det er lagt inn 10% stilling, i tråd med budsjettvedtak for 2025, i hver kommunal barnehage som dekker opp vikar for plantid for barnehagelærere. De private barnehagene har fått utbetalt sin andel i 2025.
- Kommunen har mottatt øremerket tilskudd til toppet bemanning i barnehage som til sammen utgjør kr 423 644. Dette skal brukes i tillegg til ordinær bemanning i både kommunale og private barnehager. Det er i statsbudsjettet for 2026 forslag om innvilget videre tilskudd til toppet bemanning på samme nivå. Tilskuddene vil bli brukt i prosjekt barnehagerekрут i samarbeid med Nav for å sikre rekruttering til både private og kommunale barnehager.
- Arealkapasiteten i alle barnehager er nå fullt utnyttet, og det er liten fleksibilitet for å ta inn tilflyttere utenom hovedopptaket. Det er 25 barn på venteliste som ønsker plass fra desember- og gjennom våren 2026. Det er økning i fødselstall i 2025 som kan få konsekvens for hovedopptak for 2026.
- De minste private barnehager melder om økonomiske utfordringer og usikker framtid.

- Veltmanåa barnehage drives en avdeling i midlertidige lokaler (14 år). Ny sentrumsbarnehage på Raufoss er nødvendig for å møte plass- og oppgraderingsbehov. Skisseprosjekt er påbegynt i 2025 og vil fullføres våren 2026.
- Rekruttering av barnehagelærere er en nasjonal utfordring, og kommunen erstatter gradvis assistent/fagarbeiderstillinger med barnehagelærere der det er naturlig. Det er en sterk nedgang i antall søkere til barnehagelærerutdanningen som gjør rekruttering på sikt også utfordrende.
- Det er en årlig usikkerhet om hvor mange barn bosatt i Vestre Toten kommune som vil søke barnehageplasser i nabokommunene. Vi har sett en økning i antall barn de siste årene som kommunen plikter å refundere vertskommunene for hvis de går i private barnehager jf. forskrift om tilskudd til private barnehager § 15. Det legges inn i budsjett de barn vi vet går i barnehager i andre kommuner og en kalkulert innteksøkning på 400 000 med risiko.
- Barnehagesektoren drives på et minimumsnivå innenfor lovkravene. Nye kutt i 2026 reduserer muligheten til kompetanseutvikling og innkjøp av nødvendig materiell. Kutt sentralt på kr 100 000 tas ned på drift til et minimum (lisenser, varer, tjenester)
- På grunn av redusert makspris er det å forvente at færre får innvilget redusert foreldrebetaling innenfor nasjonal søknadsordning. Forventet innsparing på kr 500 000.
- Omstilling: Det vurderes at å redusere åpningstider (feriestenge romjula) vil kunne gi innsparinger med relativt små konsekvenser for barn og foresatte da tilbudet blir lite brukt. Dette kan også ses i sammenheng med gjennomsnittsberegning av arbeidstid for ansatte for å unngå planlagt overtid. Da kan romjulsdagene være arbeidsfri periode for barnehageansatte og vil kunne gi større forutsigbarhet i drift og sikre god kvalitet gjennom barnehageåret med faste ansatte til stede. Forventet en innsparing på ca. kr 250 000.
- Effekt av nærværarbeid: Siden 2022 har barnehagesektoren oppnådd en betydelig reduksjon i sykefraværet i de kommunale barnehagene. Det samlede sykefraværet (egenmeldt og legemeldt) har gått ned fra 15,6 % i 2022 til 8,8 % per oktober 2025 – en nedgang på hele 6,8 prosentpoeng. Denne positive utviklingen har ført til redusert behov for vikarbruk, og det estimeres at dette kan gi en ytterligere innsparing på om lag 100 000 kroner.

Barnehage	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	124 719	124 719	124 719	124 719
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	3 831	3 831	3 831	3 831
Redusert makspris i barnehage	4 700	4 700	4 700	4 700
Økt behov - flere søkere med rett på plass	2 100	2 100	2 100	2 100
Økning tilskudd private barnehager	3 300	3 300	3 300	3 300
Kutt saldering	-1 350	-3 601	-1 350	-1 350
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-2 251	0	0
Inntektsøkninger: refusjoner andre kommuner	-400	-400	-400	-400
Redusert foreldrebetaling - færre søknader pga redusert makspris	-500	-500	-500	-500
Drift sentralt område	-100	-100	-100	-100
Redusere åpningstid (stenge i romjula)	-250	-250	-250	-250
Effekt av nærværarbeid	-100	-100	-100	-100
Sum endringer	12 581	10 330	12 581	12 581
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	137 300	135 049	137 300	137 300

9.6 Grunnskole

9.6.1 Innledning

Tjenesteområdet grunnskole har ansvar for grunnskoleopplæring, skolefritidsordning (SFO) og tilsyn med hjemmeundervisning for alle barn og unge i kommunen, inkludert gjesteelever. Opplæringen skal følge Opplæringsloven og læreplanverket, som gir retning for både faglig og sosial utvikling. Vi jobber hver dag for å levere bærekraftige og samfunnsøkonomiske tjenester til elever og ansatte.

Kommunens slagord – trygghet, trivsel og utvikling – styrer alt arbeid i skolene. Skolehverdagens kompleksitet påvirkes av både globale forhold og stramme økonomiske rammer, noe som krever tydelige prioriteringer.

Vi ser økende behov blant elever, særlig knyttet til psykisk helse og livsmestring. Skolen er ofte første møtepunkt for hjelp, og vi har derfor styrket laget rundt eleven med yrkesgrupper som vernepleiere og sosionomer, slik at lærerne i større grad skal kunne fokusere på undervisning og tilpasset opplæring.

Gratisprinsippet sikrer like muligheter for alle elever, uavhengig av økonomi.

Kommunen har seks skoler, fem barneskoler og en stor ungdomsskole som alle elevene i kommunen sokner til. Tall fra GSI (Grunnskole-indeksindikator) viser at elevtallet fra 01.10.2025 er 1376.

Tabellen under viser elevtall per. skole:

Korta skole 1.-7. kl	Raufoss skole 1.-7. kl	Thune skole 1.-7. kl	Bøverbru skole 1.7. kl	Reinsvoll skole 1.-7. kl	Vestre Toten ungdomsskol e8.-10. kl
276	278	95	124	113	424

Skolefritidsordning/ SFO

Kommunen har plikt til å tilby skolefritidsordning (SFO) før og etter skoletid for elever på 1.–4. trinn, samt for barn med særskilte behov på 1.–7. trinn. Alle barneskolene i kommunen har SFO-tilbud.

Opplæringsloven gir ikke elevene rett til plass i SFO, og ordningen er ikke en del av skolen, men skal være et supplement til skole.

Tilbudet gjelder for skoleåret. Det er ikke krav om SFO i ferier. Kommunen har likevel tilbud i noen skolefrie uker som høst- og vinterferie, i tillegg til skulderukene etter skoleslutt i juni og før skolestart i august. SFO holder stengt fire uker, i hovedsak i juli, samt i påske- og romjuls uka.

Fra og med 01.08.25 gikk kommunen over til en 3-trinnsmodell for SFO, etter en prøveperiode skoleåret 24/25. Dette har ført til økt brukertall i SFO, og at flere får et bedre og mer kvalitativt tilbud gjennom den nye modellen. Overgangen til 3-trinnsmodellen har òg medført behov for noe høyere bemanning i SFO.

Per september 2025 var 375 brukere i SFO mot 346 i 2024. Innføringa av gratis 12-timers SFO for 1.–3. trinn har ført til en økning i brukerbehovet på 33,4% de tre siste årene selv om elevtallet totalt har gått ned. Dette har krevd flere ansatte og gitt økt lønnskostnader. Ordningen med 12-timers gratis SFO gjelder òg i de ferieukene der SFO har åpent, og omregnes til to hele dager.

Politikerne ønsker at det blir gjennomført en fast SFO-undersøkelse hvert 2. år.

9.6.2 Nøkkeltall og mål

En god skole er viktig for alle

Utviklingsarbeid har høy prioritet hos oss. Skolen skal se hver enkelt elev, dra nytte av mangfoldet i elevgruppen og være et lærende fellesskap der alle er like verdifulle. Vi har gode systemer for å følge opp kartleggingsresultater og avvik, og vi går grundig inn i disse for å sikre at nødvendige tiltak blir satt i verk.

Det er et økende behov for å tilrettelegge for alternative opplæringsarenaer, slik at vi kan sikre et godt tverrfaglig samarbeid rundt eleven. Den negative utviklingen vi ser i læringsresultater, motivasjon og trivsel, må møtes med en mer praksisnær undervisning. Meld. St. 34 «En mer praktisk skole» viser at nasjonale myndigheter ønsker å legge til rette for dette behovet. Samtidig må skolene få nødvendige ressurser for å kunne tilrettelegge på en god måte. Tiltakene må være langsiktige, gi tilgang på ressurser og kunne følges opp over tid.

For å lykkes med dette, er det tre hovedfaktorer som må være på plass:

- god ledelse
- tilstrekkelige ressurser
- en langsiktig kommunal politikk for skoleutvikling.

For noen elever vil alternative opplæringsarenaer gi økt mestring, motivasjon og bedre læringsresultater enn det ordinære opplæringsløpet kan tilby.

Skolestruktur og fremtidige utfordringer

Demografiutviklingen viser at det blir færre barn i skolen de kommende årene. Ifølge SSBs befolkningsframskrivninger forventes det en nedgang på ytterligere 100 elever i løpet av det neste tiåret, før elevtallet eventuelt vil nærme seg dagens nivå igjen rundt 2043. Det er likevel grunn til å tro at disse anslagene kan være noe optimistiske, basert på utviklingen de siste ti årene.

Kommunens inntekter til drift av skolene er i stor grad basert på antall elever. Siden 2022 har grunnskolesektoren blitt redusert med 33 millioner kroner, ved utgang av 2026 er trolig summen oppe i 40 millioner, òg driftes etter samme skolestruktur. Dette er vært svært krevende og gjør praksisfeltet sårbart. Kommunens økonomiske situasjon krever derfor at en umiddelbart iverksetter prosesser for å tilpasse tjenestenivået, slik at en kan opprettholde et kvalitativt godt tilbud tilpasset elevmassen.

I tråd med kommunestyrevedtak skal grunnskolekontoret se nærmere på mulighetsbildet for skolestruktur i kommunen. En manglende økonomisk tilpasning innenfor dagens barneskolestruktur kan få kritiske konsekvenser for kvaliteten på opplæringen. På ungdomstrinnet har kommunen allerede en ressurseffektiv drift, der antall klasser kan justeres i takt med elevtallet. Ved skoler med lave elevtall må det gjøres en vurdering på om nedgang i elevtall gjør at noen skoler kan organiseres som fådelte. Dette er imidlertid ikke en enkel

prosess. Elevtall, hjelpebehov, kompetansekrav og lærer-norm må sees i sammenheng med organisering, elevens beste, nærskoleprinsippet og kommunens samlede skolestruktur.

Målet er å sikre et bærekraftig og kvalitativt godt skoletilbud for alle elever, innenfor de økonomiske rammene vi har til rådighet.

Økt andel elever med hjelpebehov

Andelen elever med behov for tilrettelegging og individuelt tilpasset opplæring (tidligere kalt spesialundervisning) har økt de siste årene, og ligger nå på et noe høyt nivå. Det er et tydelig mål å redusere denne andelen, slik at flere elever får et tilfredsstillende læringsutbytte innenfor den ordinære undervisningen. Dette arbeidet har høy prioritet lokalt, og skjer i tett samarbeid med PPT.

Utviklingen er kostnadskrevende både for skolene og kommunen, og utgjør også en samfunnsøkonomisk utfordring, regionalt og nasjonalt. Kommunen arbeider systematisk og tverrsektorielt, blant annet gjennom kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. I tillegg kan satsing på BTI og helhetlig innsatstrapp være viktige verktøy for å styrke kvaliteten på de samlede tjenestene til barn og unge.

På sikt er målet at dette arbeidet skal gi positive effekter for barnas beste, slik at behovet for særskilt tilrettelegging og tilpasninger reduseres.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

PPT er en skole- og barnehagerettet tjeneste, hjemlet i Opplæringslov § 11-13 (2024) og i Barnehagelov § 33: *Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal samarbeide med og støtte skolene i det forebyggjande arbeidet for å gi eit inkluderande opplæringstilbod til elevar som kan ha behov for tilrettelegging av opplæringa. Tenesta skal:*

a., støtte og rettleie skulane i å greie ut behov for tilrettelegging av opplæringa og i å setje inn tiltak så tidleg som mogleg når det trengst

b., hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringstilbodet blir så inkluderande og godt tilrettelagt som mogleg

Der lova eller forskrift til lova krev sakkunnig vurdering, er det den pedagogisk-psykologiske tenesta som skal utarbeide vurderinga (Opplæringslov, 2024).

PPT-tjenesten er organisert på en god og samfunnsøkonomisk måte, der balansen mellom det forebyggende arbeidet og arbeidet med sakkunnige vurderinger blir tjenlig og profesjonelt balansert. Antall elever med individuell tilrettelegging ser ut til å ha økt, selv om elevtallet har gått ned. Dette kan troligvis delvis forklares ved den økte diagnostiseringen av barneautisme sammenlignet med tidligere. Grunnskole og PPT jobber sammen med andre tverretatlige samarbeidsaktører gjennom BTI og helhetlig innsatstrapp for å redusere behovet for individuell tilrettelegging. Tidlig og rett innsats er et viktig fokusområde for grunnskole og PPT.

Nøkkeltall og mål

Nøkkel tall	Mål 2025-2026	2021	2022	2023	2024	Kostra-gruppe 7	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021	
Årstimer til individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) per elev	↗	94,5	107,2	105,7	133,0	134,5	151,0	↗	115,3
Elever i kommunale og private grunnskoler som får ITO (prosent)	↘	10,1	9,7	9,7	9,1	7,9	8,0	↗	9,5
Gruppestørrelse (antall)	↗	13,9	14,1	15,3	15,6	16,1	15,6	↗	15,0
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	↗	43,0	43,4	41,6	41,6	41,5	42	↘	42,2
Netto driftsutgifter grunnskolesektor, i prosent av samlede netto driftsutgifter (prosent)	↘	24,4	22,9	23,3	22,7	24,1	22,6	↗	23,0
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor, per innbygger 6-15 år (kr)	↘	144 725	156 228	162 646	163 275	151 175	153 992	↘	160 716

Den pedagogiske plattformen

I grunnskolen er den pedagogiske plattformen fundamentet for alt arbeid. Plattformen beskriver vårt menneskesyn, læringssyn, kultur for læring, elevrollen, voksenrollen, ansattrollen, tverrfaglig samarbeid til barnets beste og foreldresamarbeid. Den gir retning for rolleforståelse og samhandling mellom elever, foresatte og ansatte.

Komplekse pedagogiske spørsmål krever at de ansatte reflekterer over hva, hvordan og hvorfor elevene lærer, og hvordan de best kan støtte elevenes læring, utvikling og dannelse. Det er avgjørende med godt kvalifiserte og tilstrekkelig mange voksne i skole og SFO, som gir elevene trygge rammer for læring og utvikling. De voksne er skolens viktigste ressurs. Plattformen peker også på hvilken kompetanse som er nødvendig for å utvikle fremtidsrettede skoler.

I samarbeid med foresatte (2018) ble det utarbeidet fire verdier, forankret i læreplanen, som skal prege grunnskolen: trygghet, respekt, inkludering og mestring.

9.6.3 Satsingsområder

Mål- og satsingsområdene våre – inkluderende praksis, elevens stemme, tidlig innsats og organisasjonsutvikling – er utledet fra nasjonale sektormål, og må ses i sammenheng med kommunens språkplan, skoleeiers system for et trygt og godt skolemiljø, samt arbeidet med å innlemme BTI, helhetlig innsatstrapp, FlexID og Språk og leseveiledere.

Vi har nylig startet et Lean-arbeid knyttet til helhetlig innsatstrapp, og jobber nå aktivt med gevinstrealisering. Målet er å identifisere og utnytte muligheter både innad i og på tvers av enhetene i kommunen. Dette skal bidra til bedre samhandling, mer effektive tjenester og økt kvalitet for barn og unge.

Språkplan – et tverretattlig og tverrfaglig satsingsområde

Grunnskolen har gjennom flere år hatt et systematisk søkelys på språkutvikling. God språkutvikling er avgjørende for arbeidet med de tverrfaglige temaene livsmestring, demokrati og medborgerskap, samt bærekraftig utvikling. Det er gjennomført kollektiv kompetanseheving på området, og alle skolene har nå egne språk- og leseveiledere.

Språkplanen er utarbeidet i et tverretattlig og tverrfaglig samarbeid, og følges opp i kommunale nettverk. Planen tydeliggjør rollefordeling, peker ut sentrale nøkkelområder for å nå læreplanens

mål, og gir et felles teoretisk grunnlag samt forslag til praktiske arbeidsmetoder. Aktivitetene og metodene legger til rette for en aktiv og utforskende elevrolle.

Nærvær og fravær

Kommunen har en egen veileder for bekymringsfullt nærvær og fravær, som skal støtte arbeidet med elever som har svak tilknytning til skolemiljøet. Den nye opplæringsloven (§ 10-6) stiller tydelige krav til skolens arbeid med nærvær, og pålegger kommunen å følge opp elever med fravær fra opplæringen. Skolene har gode systemer for oppfølging, og benytter også tverretatlige verktøy som BTI og helhetlig innsatstrapp for å styrke tidlig innsats og sikre helhetlige løsninger for elever med særskilte behov.

For å styrke dette arbeidet ytterligere, er det nå opprettet tverrfaglig ressursteam ved alle skolene. Her er nærværarbeid og oppfølging av skolefravær sentrale tema i møtene, med mål om å øke nærværet i elevgruppen.

Gjennom HEIA har grunnskolen igangsatt et systematisk nærværarbeid for ansatte, der ledere, verneombud og plasstillitsvalgte har fått opplæring og oppfølging fra arbeidslivssenteret for å kunne drive prosesser på egen skole. Målet er å redusere fraværet til nivået før pandemien, vi har fremdeles for høyt fravær, vi har som mål å redusere ved tilrettelegging som ikke gir slitasje på de som står igjen.

Elevenes stemme, rett til å bli hørt og hensynet til elevens beste

I grunnskolen står elevenes faglige og sosiale læring i sentrum. Dette følges opp gjennom tett dialog mellom elever, lærere og skolens ledelse. Elevene har rett til å uttale seg om forhold som angår dem og deres læring, og deres meninger skal tillegges vekt ut fra alder og modenhet. Det er ingen plikt for eleven til å uttale seg, men skolen har et ansvar for å gi alle elever mulighet til å bli hørt, og vurdere om de har fått tilstrekkelig anledning til dette, i tråd med Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 og 12.

Hensynet til elevens beste er forankret i opplæringsloven §§ 10-1 og 10-2, og skal alltid vurderes i saker som angår eleven. Dette er både en rettighet, et grunnleggende hensyn og en saksbehandlingsregel.

I tillegg til den daglige dialogen med elevene, arbeider vi kontinuerlig med å styrke de ansattes kompetanse i kommunikasjon, slik at de er trygge i samtaler med elevene og i stand til å vurdere det som kommer frem i dialogen.

Organisasjonsutvikling

Kompetansebehov analyseres og vurderes i tett samarbeid mellom skolene, skoleeier, Universitetet i Innlandet (INN) og NTNU. Alle skolene har egne skoleutviklingsgrupper som arbeider aktivt med utviklingsarbeid, og har som oppgave å systematisere og drive det kollektive utviklingsarbeidet fremover. I tillegg satses det på lederutvikling gjennom kommunens HR-avdeling og programmet Inflow.

Vi har et kontinuerlig fokus på å utvikle en undersøkende og utforskende tilnærming hos ansatte, lærere og ledelse, slik at de sammen bygger kompetanse og videreutvikler opplæringen. Skolens doble oppdrag – både faglig og sosial læring – ivaretas både individuelt og kollektivt gjennom dette arbeidet.

Aksjonslæring er en foretrukket metode i VTK for skoleutvikling og nettverksarbeid, hvor vi lærer

av hverandre på tvers av skolene. Elevstemmen er en viktig del av analysearbeidet. Ulike kartlegginger gir verdifull informasjon om elevenes læring og skolemiljø, og disse resultatene danner grunnlaget for prioriteringer og videre utviklingsarbeid.

9.6.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Endringer i drift og økonomisk oversikt - Krav om kutt = redusert aktivitetsnivå

Grunnskolen står overfor et betydelig salderingsbehov i 2026, med et foreslått kutt på ca. 7 millioner kroner. Området har vært i kontinuerlig omstilling de siste tre årene, og det er nå vanskelig å opprettholde balanse mellom krav, hjelpebehov og lovpålagte oppgaver. Det er gjort store innsparinger i 2022 - 2026, som til sammen utgjør 40 millioner innenfor grunnskole.

Det driftes på et minimumsnivå og grunnskolen strever med å finne ytterligere poster for kutt.

Ingen ventelister i skolen

Grunnskolen må ta imot alle elever umiddelbart, uavhengig av bakgrunn eller behov. Dette kan føre til uforutsette utgifter til utstyr, ombygging og bemanning, som må dekkes innenfor skolens driftsbudsjett dersom det ikke er meldt inn på forhånd.

Elever fra Ukraina

Ukrainske elever med behov for norskopplæring – Vestre Toten, per 1. oktober 2025

Det er registrert 32 ukrainske elever med vedtak om forsterket opplæring i norsk.

Av disse får 4 elever hovedsakelig undervisning i egne innføringsgrupper for nyankomne minoritetsspråklige elever.

IKT og digital kompetanse

Skolen har plikt til å gi elevene digital kompetanse, men økonomien gjør det utfordrende å opprettholde en oppdatert maskinpark. Mange PC-er og digitale tavler er gamle og må snart byttes ut, spesielt siden Microsoft avslutter support på Windows 10 høsten 2025. Uten ekstra midler vil det bli vanskelig å følge nasjonale krav til digital opplæring. Det er behov for å øke budsjettet for digitalt utstyr med minst 2 millioner kroner.

Gratisprinsippet

Elever har rett til gratis grunnopplæring, og alle utgifter til læremidler og utstyr skal dekkes av skolens budsjett, uavhengig av kommuneøkonomien.

Kompetansekrav og kvalitet

Videre kutt vil kunne ramme bemanning og kvaliteten på opplæringen, særlig med økende individuelle behov blant elevene. Bemanningsreduksjon kan svekke muligheten for tidlig innsats og forebyggende arbeid. I tillegg har økte krav til lærerkompetanse og utdanning ført til høyere lønnskostnader.

Fra fulldelt til fådelt – eller endring av skolestruktur?

Både nåværende og fremtidige elevtall tilsier at vi bør vurdere om bygdeskolene skal gå fra fulldelte til fådelte klasser, og samtidig se på muligheter for å organisere undervisningen mer fleksibelt på tvers av klassetrinn. Dette kan bidra til å møte de økonomiske kuttene vi står overfor. Dersom kommunen skal opprettholde et godt skoletilbud innenfor de stramme økonomiske rammene, må det politiske nivået vurdere å be administrasjonen igangsette nødvendige prosesser knyttet til skolestrukturen. Slik situasjonen er nå, er dette trolig eneste realistiske mulighet for å imøtekomme kuttene i økonomiplanen for 2026–2029.

Eventuelle endringer i skolekretser eller skolestruktur må ut på høring, og det vil derfor ikke være mulig å gjennomføre slike endringer før tidligst skoleåret 2027/28. Det er også viktig å være klar over at strukturendringer kan gi økte kostnader andre steder, som behov for opprusting av skoler og økte skyssutgifter. Det er derfor den totale økonomiske effekten som må vurderes.

Høy budsjettdisiplin

Det er betydelig risiko i budsjettet, og det kreves svært høy budsjettdisiplin. Det er ikke rom for uforutsette aktivitetsøkninger uten at dette må dekkes inn gjennom intern omstilling. For eksempel vil nye vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring måtte løses ved å omdisponere lærere fra andre oppgaver, noe som kan gå ut over kvaliteten for øvrige elever.

Grunnskole	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	197 682	197 682	197 682	197 682
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	6 420	6 420	6 420	6 420
Demografiendringer - nedgang elevtall	0	-3 000	-5 000	-5 000
Lønnsgradning lærere	400	400	400	400
IKT (maskiner, lisenser og programvare)	1 000	1 000	1 000	1 000
Kutt saldering	-4 570	-7 907	-4 570	-4 570
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-3 337	0	0
Økte sykepengeinntekter	-500	-500	-500	-500
Avvikle tilbud om bokbuss	-20	-20	-20	-20
Reduksjon i skolemateriell pga elevtallsnedgang	-300	-300	-300	-300
Reduksjon i grunnbemanning skole	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon i bemanning pga elevtallsnedgang, klassereduksjon mv	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Ytterligere reduksjon elevtallsnedgang, klassereduksjon mv	-900	-900	-900	-900
Vakanser skolekontor/PPT	-600	-600	-600	-600
Vakanser vaktmestertjeneste	-150	-150	-150	-150
Sum endringer	3 250	-3 087	-1 750	-1 750
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	200 932	194 595	195 932	195 932

9.7 Kultur og fritid

9.7.1 Innledning

Fyrverkeriet – kultur i Vestre Toten yter tjenester innen kultur- og fritidsfeltet, ungdomsarbeid, idrett/friluftsliv og frivillighet. Avdelingen består av følgende driftsenheter:

folkebibliotek/kulturhus, kulturskole, ungdomshus og allmenkultur (inkluderer saksbehandling/ledelse, kommunikasjon, arrangementer, idrett og fysisk aktivitet, aktivitetskontakt for barn/unge, støttekontakt/tjeneste, SLT og frivillighet). Antall ansatte i tjenesteområde kultur er før budsjettkutt 2026: 18 årsverk (redusert fra 20 i fjor) fordelt på 32 personer. Frivilligsentralen med 2 årsverk er i tillegg budsjetttert inn under kultur. I tillegg omfatter tjenesteområdet kommunens ca. 100 støttekontakter og fritidsassistenter.

9.7.2 Nøkkeltall og mål

Nøkkeltall 10 år	Mål 2025-2026	2021 Utgangså	2022	2023	2024	Kostra- gruppe 7	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021
Kultur netto driftsutg.%	↘	3,1	3,2	3,1	2,9	3,4	3,9	↘ 3,0
Allmenkultur netto driftsutgifter pr innb kr	↘	774	1009	886	746	1057	1412	↗ 880
Idrett netto driftsutg. %	↘	1,1	1,0	0,9	0,9	1,3	1,4	↘ 0,9

Bibliotek netto driftsutg pr innb kr	↘	326	325	361	317	317	343	↗	334
Barn/unge netto driftsutg %	↘	0,8	0,8	1,0	0,9	0,8	0,8	↗	0,9
Kulturskole netto driftsutgifter pr innb.6-15	↘	2961	2995	3263	3372	3269	3302	↗	3210

Målt opp mot kommunegruppe 7 og sammenlignbare kommuner har Vestre Toten kommune et lavt forbruk og et svært høyt aktivitetsnivå. Kulturbudsjettet som helhet og ressurser til «klassisk» kulturvirksomhet innen allmenkulturfeltet er som en kan se av tabellen svært lavt.

Det høye aktivitetsnivået for barn/unge er i stor grad avhengig av eksterne midler som søkes om. Dette fremkommer bare delvis i netto regnskap. Tilstrekkelige og kompetente ansattressurser er avgjørende for at søknader/rapportering/gjennomføring skal kunne finne sted. Dette gjelder også når frivilligheten bidrar.

9.7.3 Satsingsområder

Innbyggernes deltagelse i lokalsamfunnet på fritida er hovedsatsing i alle driftsenheter. All aktivitet på kulturfeltet er folkehelsesatsing. I tråd med målsettinger i det tverrsektorielle samarbeidet ser vi at dette er avgjørende for bedre liv, økt sosial inkludering og mestring i skole/arbeid. Økt deltagelse skal oppnås ved å tilrettelegge aktivitet på en måte som gjør at flere kan inkluderes og oppleve tilbudet som interessant. Omfattende samarbeid mellom tjenester, mellom tjenester og frivillighet og ikke minst mellom tjenester og innbyggere er en forutsetning for at dette skal lykkes. Kommunens vedtatte kulturstrategi vektlegger dette. Det gjør også kommunens satsing på Innsatstrapp og folkehelse.

Hovedsatsinger 2026:

Ansvar 61100 Allmenkultur:

- Frivillighet: Frivillige blir en stadig viktigere ressurs. Samtidig opplever mange offentlige tjenester en mangel på denne ressursen. Fyrverkeriet kultur har god erfaring med at frivilligheten fungerer når de frivillige kan yte på det området de er motivert for og selv ønsker. Tilrettelegging for og koordinering av frivillighet krever kompetanse og arbeidstid, og frivillige må oppleve at de supplerer den kommunale tjenesteytingen.
- Arbeidsgruppe for Innsatstrappa på kultur- og fritidsfeltet skal initiere endringer som reduserer mer kostnadskrevende vedtak lenger opp i trappa. Aktivitet for voksne og eldre har et stort fokus i innsatstrapparbeidet.
- Aktivitetskontakt for barn og unge tilrettelegger for varierte aktivitetstilbud i alle skoleferier. Vestre Toten aktivitetsfonds posisjon og bidrag skal styrkes. Samarbeidet mellom kommunale tjenester og frivillighet utvikles kontinuerlig.
- Støttekontakttjenesten vil jobbe for bedre formidling av ordinært eksisterende fritidstilbud til søkere og brukere av tjenesten. På denne måten søker vi å stramme inn tildelingspraksis.
- Kommunikasjon med innbyggerne utvikles – med vekt på digitale plattformer.
- SLT-tjenesten skal spisse informasjon og forankring med elever og foresatte i barne- og ungdomsskole som målgruppe.
- Innen kulturarv er Raufoss Industrihistoriske samlingers etablering i tett samarbeid med Mjøsmuseet hovedsatsing. Ny bygdebok om Totens middelalderhistorie vil ferdigstilles.

- På kunstfeltet jobbes det med utsmykning av nytt sykehjem i samarbeid med omsorgsavdelingen, samt utsmykning i sentrum i Raufoss i samarbeid med Toten kunstforening og Raufoss Industripark.

Ansvar 61110 Fyrverkeriet ungdomshus:

- Fyrverkeriet ungdomshus fortsetter arbeid med å legge til rette for og skape aktiviteter og innhold i tett samarbeid med ungdommene selv.
- Videreutvikling av økt tilgjengelighet gjennom utlån av lokale i utvendig garasje utenom åpningstid fortsetter.
- Juniorklubb videreføres avhengig av finansiering eksternt og kommunalt. Det er avdekket stort behov for tjenesten.

Ansvar 61130 Fyrverkeriet bibliotek og kulturhus:

- Biblioteket bygger videre på hovedsatsing på ungdom og skal utvikle tiltak for leselyst og lesekompetanse, og fritidstilbud sammen med ungdom. Alle tiltak skapes sammen med målgruppa og vil også inkludere tilpasninger i biblioteklokalet.
- Biblioteket skal jobbe for å gjøre tilbudet Meråpent bibliotek mest mulig enkelt og innbydende å bruke både for innbyggere og frivilligheten.
- Kulturhuset skal tilpasse en enklere teknisk løsning på Salongscena for å åpne for flere små arrangement

Ansvar 61140 Fyrverkeriet kulturskole:

- Kulturskolen vil videreutvikle ungdomsstyrte aktiviteter/ meråpen kulturskole for ungdom, med gratis øvingslokaler for band, store og små ensembler, solister, teatergrupper ol.. Tilbud om verksteder i skoleferier for å stimulere til mer aktivitet og rekruttere inn nye. Starte med rekruttering på mellomtrinnet. Se dette tilbudet i sammenheng med utviklingen av salongscenen som en scene der ungdom kan arrangere selv. Samarbeide med unge teknikere i tillegg.
- Kulturskolen skal digitalisere faktureringsrutiner (utgående faktura) Speedadmin - Visma
- Kulturskolen blir knutepunkt for Fargespill (Flere Farger). Samarbeide med og delta i prosjektet når dette starter opp igjen. Involvere lærere og elever i prosjektet.
- Implementering av ny rammeplan for kulturskolen "Kulturskole for alle".

Ansvar 61150 Idrett og fysisk aktivitet:

- Digitalisert bookingsystem i kommunale idrettsanlegg tas i bruk.
- På idrettsfeltet styrkes og utvikles samarbeidet mellom foreningsliv og kommune.

9.7.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Kuttkrav: 742.000

Konsekvens: nedbemanning 80 – 100 % stilling, fordeles på driftsenhetene.

Etter avtale med kommunedirektør vil tjenesteområde kultur finne midlertidige kuttløsninger frem til vi får naturlig avgang som vi kan knytte dette kuttet til. De midlertidige løsningene vil også i hovedsak gå fra lønn, i form av å ikke hente inn vikar ved langtidssykemelding, selge tjenester til prosjekter o.l. og hente inn lønnsmidler fra eksterne kilder hvis mulig.

Konsekvens av disse kuttene vil være ytterligere stenging av tjenester som ungdomshus, undervisning på kulturskolen, bibliotek og forsinket/reduert kontakt/saksbehandling overfor innbyggere, frivillighet, offentlige myndigheter og andre som kulturavdelingen betjener i et bredt felt.

Konkret vil budsjettkuttet medføre (samlet konsekvens kutt 2025/2026):

Helårseffekt og konkretisering av konsekvens av kutt 2025 ble ikke beskrevet i forrige styringsdokument. Tidkrevende nedbemanningsprosess måtte gjennomføres siden kulturavdelingen ikke hadde naturlig avgang. Samlet konsekvens for kutt 2025 og 2026 beskrives her:

Ansvar 61100 og 61150 Allmenkulturavdelingen inkludert idrett:

Kulturkonsulent 50% stilling erstattes ikke. (2025). I tillegg kommer et ytterligere kutt på 20% ved naturlig avgang seinere (2026 eller seinere). Dette vil ramme kontakt/service overfor profesjonelle, frivillige og andre kulturaktører. Saksbehandlingskapasitet reduseres betraktelig. Det blir sterkt redusert bistand til arrangører med arrangementsavvikling, kopiering av materiell osv. Flytting av helt nødvendige oppgaver til andre saksbehandlere vil medføre redusert kapasitet på disse områdene:

SLT-koordinator reduserer stilling fra 60% stilling til 40 % stilling. Overtar ansvar for bl.a. 17 mai-oppfølgning og Den kulturelle skolesekken. Mindre kapasitet til kriminalitetsforebygging.

Idrettsrådgiver og aktivitetskontakt overtar saksbehandling knyttet til tilskudd mm. Noe mindre kapasitet.

Innbyggere, lag og foreninger og andre aktører vil få vesentlig redusert bistand.

Ansvar 61110 Fyrverkeriet ungdomshus:

Konsekvens av samlede kutt for 2025 og 2026: (Kutt 40 % stilling 2025, 20 % stilling 2026) Ungdomshusets tilbud reduseres fra 3 åpningskvelder i uka til 2 fra høst 2026. Manglende vikarbudsjett tvinger også frem økt grad av stenging. Kuttet kommer samtidig med bortfall av prosjektmidler, dette medfører at Kafé for unge voksne stenger fra januar 2026.

Det samlede besøkstallet på kommunens lavterskel møteplasser reduseres med 30-40 %. Ca 11000 besøk nå.

Ansvar 61130 Fyrverkeriet bibliotek og kulturhus:

Bibliotek og kulturhus jobber fortsatt med konsekvens av kutt for 2025 på en 50% stilling. Omdisponering av en ansatt sine arbeidsoppgaver som følge av naturlig avgang får slik konsekvens for 2025:

- stenge biblioteket på fredager (3 timer åpningstid)
- redusere aktivitet i Verkstedet
- stenge en kveld (3 timer åpningstid)

Konsekvens av ytterligere kutt på en 20% stilling i 2026:

- redusere åpningstid med 3 timer
- vurdere å redusere bibliotekets lesestimulerende tiltak for barneskolene, men beholde satsing på ungdomstrinn og barnehage

Ansvar 61140 Fyrverkeriet kulturskole:

Treblåserlærer 20 % stilling erstattes ikke og undervisningen legges ned. Dette får konsekvens for enkeltelever og korps. Det gis ikke undervisning i saksofon, fløyte og klarinett. Tidligere er pianoundervisning redusert med 40 % (kutt 2024).

Kultur	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	24 071	24 071	24 071	24 071
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	802	802	802	802
Tilskudd Toten historielag - bokprosjekt	-395	-395	-395	-395
Tilskudd idrettshall Eina sportsklubb	1 750	1 500	1 500	1 500
Tilskudd Nammo stadion	300	300	300	300
Egenandeler lavterskeltilbud som er eksternt finansiert	300	300	300	300
Kunst Pilgrimsteden - tankeplass	-100	-100	-100	-100
Kutt saldering	-741	-1 175	-741	-741
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-434	0	0
Nedbemannings ca. 80% stilling, fordelt på driftsenhetene.	-741	-741	-741	-741
Sum endringer	1 916	1 232	1 666	1 666
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	25 987	25 303	25 737	25 737

9.8 Voksenopplæringen

9.8.1 Innledning

Voksenopplæring er opplæringstilbud spesielt tilpasset voksne. Voksne deltar i slike opplæringstilbud for å få yrkeskompetanse, for å skaffe seg et grunnlag for mer utdanning eller for å få en rikere fritid.

Lovene som regulerer voksenopplæringen, er opplæringsloven og integreringsloven.

Voksenopplæringens arbeidsoppgaver består av:

- Forberedende opplæring for voksne (FOV) - Grunnskoleopplæring tilpasset voksne

Nye læreplaner ble innført fra og med skoleåret 2024/2025. Obligatoriske grunnskolefag med mulighet for å ta eksamen. Læreplanene kjennetegnes av at deltakere kan gå fleksible løp.

- Individuelt tilrettelagt opplæring

Tidligere spesialundervisning. Undervisning av voksne med fysiske eller psykiske funksjonshemninger. Opplæringsloven, kapittel 18.

- Opplæring for minoritetsspråklige

Norskopplæring med samfunnskunnskap for voksne innvandrere / flyktninger som ikke faller inn under tilbudet om forberedende opplæring for voksne.

- Realkompetansevurdering

Realkompetanse er all kompetanse man har skaffet seg gjennom formell, ikke-formell eller uformell læring. Det bygger på en anerkjennelse og forståelse av at læring skjer i mange

sammenhenger og på ulike arenaer. Det er voksenopplæringens ansvar å realkompetansevurdere aktuelle kandidater på grunnskolenivå og vurderingen kan føre til kortere opplæringsløp / fritak for deler av fag.

- Prøvested

Godkjent for gjennomføring av eksamen grunnskole for voksne / eksamen etter modulbaserte opplæringsplaner (FOV), digitale norskprøver, prøve i samfunnskunnskap og statsborgerprøven. Prøvene gjennomføres i samsvar med sentralt gitte prøvedatoer.

- Salg av tjenester

Vi har i perioder kapasitet til å selge kurs til lokale bedrifter, for eksempel innenfor norskopplæring eller grunnleggende ferdigheter. Dette er ikke prioritert de siste årene.

- Opplæringskontor

Kommunens opplæringskontor for lærlinger ble fra 1. mai 2025 overført kommunens HR-avdeling.

9.8.2 Nøkkeltall og mål

Nøkkeltall 10 år	Mål 2024-2025	2021	2022	2023	2024	Kostra-gruppe 8	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021	
Netto driftsutgifter til grunnskoleopplæring for voksne, per innbygger	↘	583	525	630	492	774	387	↘	549
Netto driftsutgifter til voksenopplæring i prosent av samlede netto driftsutgifter)	↘	0,9	0,7	0,9	0,7	0,9	0,5	↘	0,77

9.8.3 Satsingsområder

Gjøvik Toten kompetansesenter. Planleggingen av et interkommunalt senter er godt i rute og planen er at vi skal sammenslås fra 1. august 2026, med innflytting i nye lokaler på Sagatunet 1. august 2027. Det jobbes med å finne midlertidige lokaler i byggeperioden.

De nye læreplanene sett opp mot **ny opplæringslov** er en viktig satsing som skjer i samarbeid med sentrale myndigheter.

Lovkrav om fulltidsprogram for deltakere etter integreringsloven. Lowverket er under revidering og fokus dreies mer mot en kombinasjon mellom språkopplæring og utpassering i bedrift. Harmonerer godt med vårt allerede etablerte samarbeid med ISIFLO jobb- og rekrutteringssenter, samt andre samarbeid med lokale bedrifter.

Kontinuerlig forbedring. Vi har gode erfaringer med å jobbe etter disse prinsippene.

9.8.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Bosetting av flyktninger. Kommunene er i en fase der antall bosettinger har blitt vesentlig færre enn de siste par årene. Svingningene utfordrer oss kontinuerlig, både med tanke på å ha en passe stor stab ansatte, samt beholde nøkkelkompetanse.

Voksenopplæringen	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	13 917	13 917	13 917	13 917
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	492	492	492	492
Effekt felles regionalt kompetansesenter	-500	-2 500	-2 500	-2 500
Lærlingeordning flyttet til HR	-5 711	-5 711	-5 711	-5 711
Kutt saldering	-450	-583	-450	-450
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-133	0	0
Språklab - samarbeid med flyktningtjenesten og Læringsfabrikken	-50	-50	-50	-50
Tettere samarbeid med Gjøvik og Østre Toten	0	0	0	0
Holde stilling ledig	-400	-400	-400	-400
Sum endringer	-6 169	-8 302	-8 169	-8 169
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	7 748	5 615	5 748	5 748

10 Velferd, helse og omsorg

10.1 Fellesomtale

Tjenestene som gis innenfor velferd, helse og omsorg, skal fremme innbyggernes helse og mestringsevne, slik at de kan klare seg selv og være uavhengige av det offentlige hjelpeapparatet lengst mulig. Samtidig skal kommunen sikre at de som har helse- og omsorgsbehov, og rett på tjenester, mottar nødvendige tjenester med rett kvalitet.

Tjenestene er rettet mot folkehelse og forebygging, samt mot innbyggere i alle aldre som har helse-, omsorgs- og sosiale tjenestebehov. Tjenestene har et ansvar for å bedre levekårene for vanskeligstilte, fremme overgang til utdanning/arbeid, bidra til sosial og økonomisk trygghet og sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og være inkludert i et lokalsamfunn (inkludering, mangfold og forhindring av utenforskap).

Videre er våre tjenester en del av den tverrsektorielle samhandlingen for barn og unge, 0 -24, Bti og kommunens satsinger i den helhetlige innsatstrappen. Viser til satsingene i ????

10.2 Hovedmål og strategier

Kommuneplanen skisserer noen felles planutfordringer der en er avhengig av et godt tverrsektorielt samarbeid for å lykkes. For området Velferd, helse og Omsorg er disse særdeles relevante:

- Folkehelse
- Kommunens attraktivitet og vekstkraft – et helhetlig samfunnsutviklingsperspektiv

Disse planutfordringene danner grunnlaget for følgende overordnede mål og strategier i samfunnsdelen:

1. Vestre Toten skal legge til rette for gode levekår for alle
2. Vestre Toten kommune skal legge til rette for en god oppvekst for alle
3. Vestre Toten skal utmerke seg som en innovativ kommune

10.3 Utviklingstrekk og satsingsområder

Utvikling av fremtidens tjenester i Vestre Toten kommune skal baseres på brukermedvirkning, dokumentert kunnskap, effektiv drift og ny teknologi. Tjenestene skal gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. Kommunen skal sikre tydelige, samordnede og effektive tjenester når innbyggerne har behov for bistand. Digitalisering og ny teknologi er viktige innsatsfaktorer i fremtidens velferd, og robuste enheter og sambruk er sentrale strukturelle grep.

Velferd, helse og omsorg står overfor en rekke fremtidige utfordringer. Flere brukere med endrede behov for tjenester kombinert med knappere ressurser gjør det nødvendig med en omstilling av virksomheten. Det vil blant annet være nødvendig å utvikle nye og mer effektive måter å gi tjenester på, ta i bruk flere frihets- og velferdsteknologiske løsninger og samarbeide godt med andre aktører. Utvikling og satsning på tjenester som forebygger og øker mestring av helseplager, vil være svært viktig for å redusere presset på tjenestene. I tillegg vil fremtidens utfordringer kreve at kommunen også tilrettelegger for at innbyggere, sivilsamfunn og næringsliv kan bidra til utvikling av gode tjenester.

10.4 NAV

10.4.1 Innledning

Den kommunale delen av Nav Vestre Toten utgjør per 01.10.2025 31 årsverk (inkl. 5 årsverk ved ISIFLO jobb- og rekrutteringssenter) Antall årsverk på statlige vilkår er 11.

Nav Vestre Toten yter kommunale tjenester knyttet til økonomisk sosialhjelp, økonomisk råd og veiledning, gjeldsrådgivning, kvalifiseringsprogram (KVP), koordinering av flyktningarbeid, boligsosialt arbeid, boligtenester (Husbank, bostøtte, kommunale boliger) og Isiflo jobb- og rekrutteringssenter (markedstjenester og kommunale tiltak).

Alle ansatte utfører både kommunale og statlige arbeidsoppgaver uavhengig av ansettelsesforhold. Den enkelte veileder er kontaktperson for et visst antall brukere, og følger opp brukeren ut fra de behov brukeren har, uavhengig av om dette dreier seg om kommunale eller statlige ytelser og tjenester.

10.4.2 Nøkkeltall og mål

Nøkkeltall 10 år	Mål 2026	2021	2022	2023	2024	Kostra gruppe	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2022
Flyktninger i arbeid eller utdanning etter endt intro-program (Andel).	↗ 65	65	67	75	60	Ikke kostratall	Ikke kostratall	↘ 67
Andel av sosialhjelpstilfeller	↘ 3	*	3	3,1	3,6	3	3	↗ 3,2
Gjennomsnittlig stønadstid (mnd)	↘ 3,7	*	3,7	4,3	4,2	5,1	5,3	↗ 4,1
Gjennomsnittlig stønadstid 18-24 år (mnd)	↘ 3,2	*	3,6	4	3,4	4,4	4,6	= 3,6
Gje. stønadslengde for tilfeller med sos.hj. som hovedinntekt (mnd)	↘ 4,7	*	4,7	5,8	5,6	6,4	6,5	↗ 5,4
Antall boliger godkjent av kommunen for finansiering med startlån, per 1000 innbygger (antall)	↗ 3,5	4,3	5,0	4,2	2,9	1,4	1,5	↘ 4
Kommunalt disponerte boliger pr. 1000 innbyggere (antall)	↘ 30	27	24	24	24	20	21	↘ 24

* Tabellen gir uttrekk for kun tre år

Flyktningetjenester

Bosetting av flyktninger er et område som generelt stiller store krav til kommunen som helhet – både knyttet til de kommunale tjenestene og lokalsamfunnets evne til integrering på alle områder, inkludert arbeidslivet.

Krigen i Ukraina har forpliktet kommunen til å ta imot et høyt antall flyktninger over flere år. Dette har ført til et særlig press på flyktningetjenesten, bolig tjenesten og saksbehandlere i økonomiteamet. På grunn av det store volumet av nyankomne har det vært nødvendig å prioritere dekning av grunnleggende behov fremfor individuell oppfølging og veiledning.

Arbeidet med mottak av flyktninger fra Ukraina preges av høyt tempo og stiller store krav til presis koordinering og logistikk ved nyetableringer, samt oppfølging av allerede bosatte flyktninger. IMDi legger til grunn at dersom krigen fortsetter gjennom 2026, vil Norge fortsatt ta imot et stort antall flyktninger. Det forventes imidlertid en ytterligere nedgang i ankomstene. Dette vil påvirke det lokale mottaket, og det planlegges med færre mottak sammenlignet med tidligere år. Dette gir kommunen mulighet til å styrke innsatsen overfor dem som allerede er bosatt.

Sosiale tjenester

Ifølge Kommunebarometeret (2025) er de sosiale tjenestene klassifisert som «grønt», og Kommuneindeksen (2025) viser at tjenestene driftes bedre enn landsgjennomsnittet. Den lave arbeidsledigheten bidrar positivt til resultatene.

Den relativt kraftige økningen i utbetalinger de siste årene har nå flatet ut, og det forventes at både antall mottakere og omfanget av ytelser vil reduseres i løpet av 2026. Dette skyldes hovedsakelig en forventet nedgang i bosetting av flyktninger.

Kommunen ligger noe over landsgjennomsnittet og Kostra-gruppe 7 i andelen av befolkningen som mottar sosialhjelp. Samtidig er kommunen under gjennomsnittet når det gjelder stønadslengde, gjennomsnittsutbetalinger og stønadslengde for tilfeller der sosialhjelp er hovedinntektskilde.

Dette kan forklares med at strategien om å få mottakere raskt ut i arbeid eller aktivitet fungerer godt. Aktivitetsplikten, hvor unge mottakere må delta i arbeid ved Isiflo jobb- og rekrutteringssenter eller andre kommunale tiltak, innebærer at de mottar kommunale tiltakspenger. Disse inngår i statistikken for økonomisk sosialhjelp, og bidrar både til å øke antallet mottakere og til raskere overgang til arbeid eller aktivitet.

Den økonomiske situasjonen («dyrtiden») påvirker fortsatt mange av kommunens innbyggere, særlig dem som ikke har klart å tilpasse sin personlige økonomi til det nye kostnadsnivået. Omfanget av innbyggere med behov for økonomisk rådgivning, gjeldsrådgivning og forvaltningsavtaler for privat økonomi er høyt. Bruken av forebyggende virkemidler for å hindre at familier havner i en krevende økonomisk situasjon prioriteres.

Boligtjenester

Boligtjenestene i Nav forvalter Husbankens virkemidler, herunder bostøtte og startlån, samt tildeler kommunale utleieboliger til vanskeligstilte. Startlån er et virkemiddel kommunen bruker aktivt og offensivt for å bidra til at flere går fra å leie til å eie bolig. Omtrent 70 % av lånene gis til barnefamilier, som er en prioritert målgruppe.

Den økonomiske situasjonen har imidlertid ført til at færre kvalifiserer for startlån, og det var i 2025 en betydelig reduksjon i antall innvilgede lån. Kommunen har god tilgang på kommunale utleieboliger, og samarbeider tett med Vestre Toten kommunale boligstiftelse, som eier boligene, for å gjøre leie til et trygt og godt alternativ for dem som ikke kan eller ønsker å eie bolig.

Boligtjenesten arbeider systematisk for å hjelpe leietakere i kommunale boliger over i eie, enten ved kjøp av boligen de bor i eller ved kjøp av annen bolig. Tjenesten samarbeider tett med øvrige veiledere ved Nav for å sikre helhetlig og tverrfaglig oppfølging innen arbeid, helse, økonomi og andre sosiale forhold.

Den nye boligsosiale loven, som trådte i kraft 1. juli 2023, skjerper kommunens plikter på det boligsosiale området. Loven gir vanskeligstilte en individuell rett til bistand, og forplikter kommunen til planarbeid og tverrfaglig innsats. Den tverrfaglige boliggruppa bidrar til å koordinere dette arbeidet, og har også vært sentral i utviklingen av kommunens boligpolitiske plan.

Et viktig tiltak i 2025 er å sikre gode tverrfaglige arenaer for brukere med vedtak etter boligsosial lov og behov for sammensatte tjenester. Kontoret har innført bruk av det digitale systemet Kobo for søknadsbehandling og administrasjon av utleieboliger.

10.4.3 Satsingsområder

Bakgrunn

Arbeidsledigheten i kommunen er lav, mens utenforskapet ligger på nivå med landsgjennomsnittet. Sykefraværet og uføregraden er imidlertid høyere enn landsgjennomsnittet, og andelen brukere med nedsatt arbeidsevne er økende.

Det nære samarbeidet med lokale bedrifter og arbeidsgivere, samt bruk av statlige og kommunale tiltak og virkemidler, må benyttes målrettet for å redusere fremtidig utenforskap. Det finnes også et potensial for etablering av flere praksisplasser i kommunal sektor, noe som kan bidra ytterligere til å inkludere flere i arbeidslivet og redusere utenforskap.

Virksomhetsstrategi i NAV

NAV sin virksomhetsstrategi 2030 består av fire strategiske ambisjoner:

- Vi mobiliserer arbeidskraft i et arbeidsliv i omstilling
- Alle får pengene de har krav på -enkelt og forutsigbart
- Sammen finner vi løsninger med dem som trenger dem
- Sammen løser vi samfunnsoppdraget

NAV VTK innrettes etter de fire ambisjonene og innholdet til virksomhetsstrategien. Innretningen konkretiseres i den statlige lokale virksomhetsplanen.

Barne – og familieperspektivet

Nav, Vestre Toten kommune og Statsforvalteren fremmer viktigheten av at Nav har en tydelig satsing på barne- og familieperspektivet. Nav lokalt deltar aktivt i kommunens tverrsektorielle prosess med innføring av en helhetlig innsatstrapp.

Nav og statsforvalter har utarbeidet egen veileder som Nav benytter i oppfølgingen av denne gruppen.

Statsforvalteren har gitt føringer om at god forvaltningspraksis innebærer at det i alle saker som omhandler barnefamilier skal synliggjøres hvordan barnas hensyn ivaretas. Kontorets praksis er konkretisert i den lokale statlige virksomhetsplanen.

Flere i arbeid og utdanning

Det er en overordnet prioritering at arbeid skal være førstevalget, da arbeid gir økonomisk selvstendighet og handlingsrom for den enkelte. I tillegg er arbeidslivet den viktigste arenaen for sosial inkludering.

Samtidig skal tiltaksbruken i større grad tilpasses opplærings- og utdanningsløp, ettersom utdanning gir bedre forutsetninger for varig tilknytning til arbeidslivet. Arbeidsrettet brukeroppfølgning skal være tilgjengelig for dem som har størst behov, med særlig fokus på personer med nedsatt arbeidsevne.

Nav Vestre Toten vil arbeide aktivt og målrettet med prinsippet om «arbeid og utdanning først», understøttet av pålitelig forvaltning. Aktiv bruk av statlige og kommunale tiltak, samt videreutvikling av aktiviteter i samarbeid med arbeidsgivere i planperioden, er viktige virkemidler for å nå målet om at flere kommer i arbeid og utdanning.

Dette arbeidet involverer Nav, partene i arbeidslivet, arbeidsgivere, utdannings- og helseinstanser – og ikke minst dem som står utenfor arbeidslivet. Arbeidsgivere oppfordres spesielt til å bidra aktivt for at vi sammen skal lykkes med å få flere i jobb.

Ungdom, flyktninger og personer med nedsatt arbeidsevne er prioriterte målgrupper, da disse i stor grad utgjør gruppen med utenforskap. Felles for mange i disse gruppene er lav formell kompetanse og begrenset arbeidserfaring.

Ungdomsgarantien gir føringer for oppfølgingen av unge, som følges opp av et eget ungdomsteam, Nav i skole, «Tett på»-tiltaket og en jobbspesialist. Flyktninger følges opp av flyktningetjenesten.

Helhetlige tjenester til arbeidsgivere

Helhetlige tjenester til arbeidsgivere er sentrale for å understøtte Navs strategi om å få flere personer i arbeid og utdanning. Markedskontakter, jobbspesialist og Isiflo – jobb- og rekrutteringssenter har et bredt nettverk av arbeidsgivere. En viktig oppgave er å veilede i bruk av Navs virkemidler, både for å dekke arbeidsgiveres behov i oppfølgingen av egne ansatte og for å bidra til formidling av nye kandidater til arbeidslivet.

Markedsteamet inngår også i et regionalt og fylkesdekkende markedsnettverk med felles formidlingsstrategi i Nav.

Hybrid oppfølging er et satsingsområde i Nav, der målet er at veiledere følger opp brukere direkte på arbeidsplassen under praksisperioder. Arbeidsgiver deltar aktivt i oppfølgingen, slik at de tre partene sammen kan tilpasse videre praksis til beste for både deltaker, arbeidsgiver og Nav.

Prosjekter/utvikling

Arbeidskraftløftet er et samarbeid mellom Nav og NHO som har som mål å sikre tilgang på kvalifisert arbeidskraft og få flere mennesker inn i arbeidslivet. Det innebærer regionale tiltak for å møte bedriftenes behov, inkludere flere i jobb og utvikle kompetanse i takt med arbeidsmarkedets krav. Nav lokalt er involvert i en rekke utviklingsaktiviteter med ambisjoner om å innfri arbeidskraftløftets målsettinger.

Samarbeide med lokalt næringsliv

Fagbrev industri

Brukere fra Navs portefølje rekrutteres til et fagopplæringsløp innen CNC og automatisering. Tre kull har allerede startet opp, og det planlegges oppstart av kull 4 i 2026, med forbehold om at finansieringen av utdanningen kommer på plass.

Opplæringsløpet er et samarbeid mellom Læringsfabrikken, Opplæringskontoret, Isiflo – jobb- og rekrutteringssenter, NAV og fylkeskommunen.

Grunnkurs industri -GIO

Grunnkurs industri (GIO) er etablert i samarbeid med en rekke bedrifter både innenfor og utenfor industriparken, som har bidratt til utviklingen av kursinnhold og gjennomføring av praksis.

Kurset består av 10 moduler som til sammen utgjør GIO. Modulene undervises hos flere av bedriftene, med bedriftens egne ansatte som instruktører, samt ved Læringsfabrikken.

Kurset er et samarbeid mellom Isiflo – jobb- og rekrutteringssenter, Læringsfabrikken, voksenopplæringen, flyktningetjenesten og 12 bedrifter fra lokalt næringsliv. Finansieringen av kurset ivaretas av Nammo.

Språklab

NAV har mottatt prosjektmidler fra IMDi til utvikling av «Innovative løsninger i introduksjonsordningen og opplæring i norsk og samfunnsfag». Det forventes at prosjektet vil motta finansiering ut 2026.

Språklab bygger på utvalgte moduler fra «Grunnkurs industri», som oversettes til aktuelt språk og gjennomføres for flyktninger. Det er gjennomført kurs i modulene Lean Lab, HMS og logistikk, og det planlegges mellom 6 og 8 gjennomføringer i løpet av året.

Prosjektet er et samarbeid mellom voksenopplæringen, flyktningetjenesten, Isiflo – jobb- og rekrutteringssenter, Nav og Læringsfabrikken.

Samarbeid med kommunen som arbeidsgiver

Pleieassistent

Det testes ut en struktur for rekruttering av kandidater fra Nav sine porteføljer som midlertidig kan jobbe i helse – og omsorgssektoren, ved å utføre oppgaver som frigjør kapasitet for fagutdannet personell og med mål om at deltakerne på sikt kan rekrutteres til yrket eller ønsker å ta utdanning innenfor fagfeltet. Et samarbeid mellom Nav og Helse og Omsorg i Vestre Toten kommune.

Barnehagerekruitt

Barnehagerekruitt er et samarbeid mellom kommunale barnehager i Vestre Toten kommune og Nav Vestre Toten. Målet er å gi arbeidssøkere en mulighet til å prøve seg i barnehage, lære mer om yrket og få verdifull arbeidserfaring. Kurset går over tre uker, med opplæring i rutiner og innføring i praksis. Deltakeren blir i det daglige fulgt opp av ansatte i barnehagen og med ukentlige samarbeidsmøter mellom barnehagen og Nav.

Helhetlig innsatstrapp

Nav deltar i flere av kommunens prioriterte satsinger. Kontoret har ansvaret for satsingen «rekruttering fra arbeidskraftreserven» og har med representanter i «tidlig innsats -psykisk helse» og «bærekraftig boligpoltikk».

Andre prosjekter

Trygg havn -Tett oppfølging av barnefamilier

Nav har mottatt prosjektmidler fra Statsforvalteren for tett oppfølging av barnefamilier som er langtidsmottakere av sosialhjelp og som omfattes av vilkårene i § 17 i sosialtjenesteloven. Prosjektet har som mål å forebygge utenforskap blant barn og unge gjennom en familieorientert tilnærming, med fokus på å fremme gode og trygge oppvekstbetingelser. Prosjektet følger i dag opp syv barnefamilier, og det forventes videre finansiering ut 2026.

Startlån -Etablering og rekruttering

Kommunen er en del av Husbankens prosjekt for bruk av startlån til førstegangsetablerere. Prosjektet vil knyttes til kommunens behov for rekruttering av arbeidskraft både til industri og helse og omsorg. I tillegg ønsker Vestre Toten kommune å ta aktivt i bruk § 5-4 i forskriften for Startlån, som sier at «kommunene kan bruke startlån i arbeidet med å tiltrekke og beholde arbeidskraft og skape fungerende boligmarkeder lokalt». Til sammen vil begge disse tiltakene kunne bidra til å tiltrekke seg ny og nødvendig kompetanse til kommunens arbeidsliv, og sikre at flest mulig bosetter seg i kommunen.

Økonomiforvaltning

Nav-kontorene i Gjøvikregionen har mottatt prosjektmidler fra Statsforvalteren for etablering av et felles prosjekt som skal følge opp brukere med forvaltning av personlig økonomi. Prosjektet har som mål å utvikle nye arbeidsmetoder innen økonomisk rådgivning og veiledning, med sikte på at den enkelte på sikt skal kunne håndtere egen økonomi.

I Vestre Toten kommune er porteføljen redusert med om lag 20 personer i 2025, mens ca. 70 personer fortsatt har avtale om frivillig forvaltning. Det er et uttalt mål at denne porteføljen skal reduseres ytterligere. Det forventes prosjektmidler til videreføring ut 2026.

10.4.4 Endringer drift og økonomisk oversikt**Organisatoriske endringer**

Den vedtatt samlokaliseringen av flyktningetjenesten og voksenopplæringen i Toten - og Gjøvik kommuner skal muligens konkretiseres i planperioden. Det vil påvirke tjenesteområdet ved at tjenester blir flyttet ut av kontoret og overført til nytt senter.

NAV kommune	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	57 960	57 960	57 960	57 960
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	1 883	1 883	1 883	1 883
Økte tilskudd SMISO og Krisesenteret	300	300	300	300
Økt bemanning -sosialhjelp - flyktninger	800	800	800	800
Bosetting av flyktninger -økt sosialhjelp - redusert introstønad	-3 500	-5 000	-7 500	-10 000
Kutt saldering	-1 600	-2 533	-1 600	-1 600
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-933	0	0
Vakant stilling finansieres midlertidig av Statsforvalter	-800	-800	-800	-800
Vakant stillinger i permisjon	-300	-300	-300	-300
Reduksjon i stilling	-500	-500	-500	-500
Sum endringer	-2 117	-4 550	-6 117	-8 617
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	55 843	53 410	51 843	49 343

10.5 Helse og Omsorg

10.5.1 Innledning

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse - og omsorgstjenester, jfr. helse - og omsorgstjenesteloven § 3-1. Tjenesten dekker hele livsløpet fra barn og unge til voksne og eldre med en rekke ulike behov, diagnoser og funksjonshemminger. Grunnleggende er å forebygge, behandle og legge til rette for mestring av sykdom, skade og nedsatt funksjonsevne.

Tjenesteområdet består av følgende områder:

Institusjonstjenester: korttidsopphold Helsehuset, langtidsopphold sykehjem, barnebolig, avlastningstilbud for barn, unge og eldre.

Hjemmebaserte tjenester: er tjenester som gis utenfor institusjon. Helsehjelp og praktisk bistand i hjemmet. I tillegg til hjemmetjenesten Sagatunet er det ambulerende tjenester innenfor psykisk helse og rus og tilrettelagte tjenester. Heldøgns bemannede omsorgsboliger defineres som hjemmebaserte tjenester.

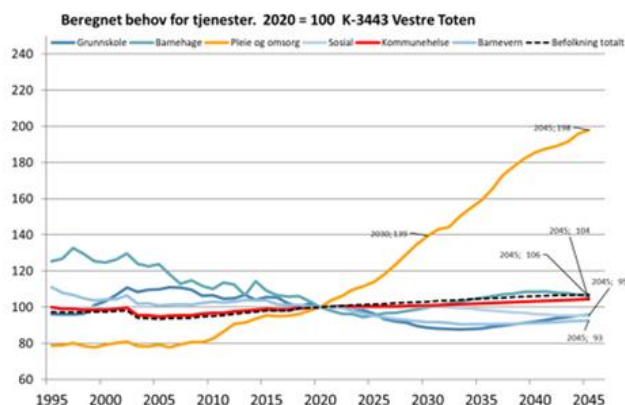
Andre tjenester: dagsenter for mennesker med demens, psykiske lidelser, rus og utviklingshemninger. Brukerstyrt personlig assistanse (BPA), omsorgsstønad, støttekontakt og hjemmeavlastning.

Fysio – ergoterapitjenesten: forebyggende arbeid, habilitering, rehabilitering i og utenfor institusjon og på tvers av kommunale sektorer. Frisklivssentral og fysioterapeuter med driftsavtale.

Legetjenesten: fastleger og offentlige legeoppgaver med helsestasjon, skolehelsetjeneste og sykehjem. Akuttmedisinsk beredskap med daglegevakt på fastlegekontor og interkommunal legevakt når fastlegekontoret er stengt. Samfunnsmedisinsk legetjeneste er tillagt kommuneoverlegen.

Utfordringsbildet

Helse og samhandlingsreformen (2024) og bo trygt hjemme (2023) viderefører nasjonale føringer om at flere skal få tjenester der de bor, bedre koordinerte tjenester og mer forebyggende arbeid. Oppgaveoverføringen til kommunene øker. Flere har mer sammensatte og komplekse helseutfordringer som krever økt samhandling og kompetanse. Veksten i antall eldre utfordres av økningen i yngre og ressurskrevende brukere. Vi går nå inn i en tid hvor behovet for helse og omsorgstjenester vil øke betydelig samtidig som mangelen på arbeidskraft øker.

- Hvis vi fortsetter å levere tjenester på samme måte som i dag vil det ikke være bærekraftig
- Utviklingen krever kapasitet, kompetanse og omstillingsevne

Helse og omsorgstjenesten står i en krevende situasjon. Stramme økonomiske rammer og en merkbar mangel på helsefaglig kompetanse, sammen med en struktur med geografisk spredte døgnbemannede avdelinger. Samtidig forventes budsjettbalanse, og med den forpliktelse kommunen har til å levere tjenester med tilstrekkelig kvalitet, faglig godt arbeidsmiljø og mål om lavt sykefravær. Presset er høyt og omstilling er helt nødvendig.

Helse og omsorgstjenester er et knapphetsgode som skal forvaltes i tråd til lovverk og kommunal standard. Tildelingspraksis vil endres i takt samfunnsutviklingen. Det er en forventning om innbyggerinnsats og valg som fremmer god helse og egenmestring. Innbyggere og tjeneste må sammen finne løsninger som forebygger funksjonssvikt og styrker mestring. Dette av hensyn til innbyggerne selv og å sikre bærekraft i tjenestene fremover.

10.5.2 Nøkkeltall og mål

Hovedmål for helse og omsorgstjenesten (helse- og omsorgsplan 2040)

1. Utvikle helse- og omsorgstjenester som bidrar til selvstendighet og mestring hos innbyggerne
2. Sikre kvalifisert arbeidskraft til de riktige oppgavene for nåværende og fremtidige behov

Følgende nøkkeltall viser utvikling og retning

Nøkkeltall 10 år	Mål 2025-2026	2021 Utgangs år	2022	2023	2024	Kostra gruppe	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2020
Netto driftsutgifter omsorgstjenester av kommunens samlede netto driftsutgifter i %	↗	32,7	33,2	35,0	34,8	34,4	35,7	↗ 33,6
Andel innbyggere 80+ som er beboere i bolig med heldøgns bemanning eller institusjon	↘	13,5	12,0	9,8	10,7	11,9	12,6	↘ 12,5
Andel innbyggere 80+ som ikke mottar tjenester i hjemmet eller har heldøgns plass	↗	57,8	60,1	63,9	61,0	62,4	61,2	↘ 59,9
Tidsbegrenset opphold, gjennomsnittlig antall døgn pr opphold	↘	11,3	10,2	11,3	12,3	15,5	17,1	↘ 10,9
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten med helsefaglig utdanning (%)	↗	75,7	75,9	73,8	74,3	75,2	73,4	↘ 75,6
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten med helsefaglig utdanning høgskole	↗	32,3	30,0	30,5	25,0	28,2	27,6	↘ 30,9
Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	↗	11,8	11,9	12,3	12,0	12,8	13,2	↗ 12,0
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	↗	11,3	11,4	11,6	12,4	9,4	9,7	↗ 11,4

	Mål 2025- 2029	2021	2022	2023	2024
Heltid 75% gjennomsnittlig stillingsstørrelse	↗	61%	62%	65,4%	66,7%
Nærvær 92 % gjennomsnitt for HO tjenesten	↗	88,5%	89%	87,6 %	89,2%
0 overliggerdøgn, Pasienter tas rett hjem fra sykehus	↘	5	3	36	16

10.5.3 Satsingsområder i økonomiplanperioden

Når ressursene ikke kan forventes å øke i takt med behovene, må det gjøres omstillinger i tjenesten og sammen med befolkningen.

Helse- og omsorgsplan 2040 har seks satsningsområder. Ulike tiltak fra store prosjekter til sentrale forbedringsområder er prioritert i økonomiplanperioden. Tiltak som krever økonomiske ressurser, vil påvirkes av de årlige budsjetttrammene og tilskuddsordninger. Opplistingen er ment for å gi en oversikt over arbeidsområder som er i gang og nye tiltak som vil starte i perioden.

1. Helhet og sammenheng

- Tverrsektorielt tjenestesamarbeid videreutvikles i tråd med helhetlig innsatstrapp. Helse og omsorg deltar i arbeidsgrupper som jobber med utviklingsområder
- Tildelingspraksis for tildeling av nye og revurdering av eksisterende tjenester følges tett opp, og skal være i henhold til regionale tildelingskriterier, prioriteringsveileder og prinsippene i helhetlig innsatstrapp.
- Helhetlig pasientforløp, videreføre arbeidet fra 2024-2025. Implementere rutiner for samarbeid, planlegging, koordinering og riktig kompetanse. Samarbeidsavtale mellom kommunen og sykehus følges. Systematisk internkontroll for å kontinuerlig forbedre
- Helsefellesskapet Innlandet har satsninger som helseregion Gjøvik-Hadeland bidrar i: pasientsamarbeid, psykisk helse barn og unge, psykisk helse voksne med sammensatte behov, skrøplige eldre og kroniske lidelser. Regionen har egen handlingsplan for utvikling av det regionale samarbeidet.

2. Fremme helse, forebygge og tidlig innsats

- Opprettholde satsning med målrettet bruk av ergoterapeuter i hele tjenesten for å fremme mestring og selvstendighet hos den enkelte, og å øke kompetanse om hverdagsmestring i tjenesten. Prioriteres innenfor dagens ressurser.
- Fortsette arbeid med etablering av lavterskel behandlingsteam for aldersgruppen 12-24 år i samarbeid mellom helse og omsorg og barn og familie. Tilskudd fra statsforvalter.
- Utrede behov og muligheter for nye arbeids- og aktivitetstiltak og sosiale arenaer for mennesker med utviklingshemming. Prioritering innenfor rammene til å utføre arbeidet.
- Forbedre pårørendestøtte i form av veiledning og ulike former for avlastning framfor i institusjon for barn og unge. Ressurser må samordnes og omdisponeres fra høyere nivå i innsatstrappa.
- Videreutvikle innhold og form på dagaktivitetstilbudet for hjemmeboende mennesker med demens slik at flere kan nyttiggjøre seg tilbudet.

3. Arbeidskraft med riktig kompetanse til oppgavene

- Systematisk arbeid med oppgavefordeling og rett kompetanse videreføres og forbedres. Videreutvikle og bruke systematikk og kunnskap om oppgavedeling og gevinstrealisering i omstillingsarbeidet. Inkluderer arbeidstidsordninger og mål om økt heltid.
- Lederutviklingsarbeid videreføres. God kompetanse både i ledelse og administrasjon. Avgjørende for å få til utvikling og endring, og sikre internkontroll og kvalitetsforbedring.
- Tett oppfølging av sykefravær i henhold til rutiner. Aktivt arbeid med nærværsfaktorer i samarbeid med arbeidslivssentret, BHT og partssamarbeid.
- Videreføre utprøving av omsorgsassistent i samarbeid med Nav samt videreføring av Menn i helse.

- Videreføre arbeidet med plan for legetjenesten med stabilisering av legetjenesten og videreutvikling av de kommunale legekantorene

4. Digitalisering og helse- og mestringsteknologi

- Fortsette arbeidet med å bygge kompetanse blant ansatte og innbyggere i bruk av teknologiske løsninger.
- Sensor- og lokalisasjonsteknologi og digitale tilsyn tas i bruk der det er reelle gevinster.
- Utprøving av KI i turnusplanlegging, prosjekt i en avdeling før evt videre utrulling.
- Prioritere ressurser til velferdsteknologikoordinator for å kunne gjennomføre

5. Samskaping og frivillighet

- Fortsette samarbeid med Frivilligsentral og frivilligkoordinator med å bygge opp et godt tilbud på de første trinnene i innsatstrappen. Søker tilskudd der det er mulig.
- Brukermedvirkning og pårørendesamarbeid på system og individnivå. Pårørende og brukerundersøkelser gjennomføres i 2026

6. Bo trygt i eget hjem

- Øke graden av ambulerende tjenester innenfor tilrettelagte tjenester. Mål å møte veksten med mindre inngripen og innenfor rammebetingelsene. Omstille ressurser innenfor tjenesten.
- Videreutvikle organisering og struktur i Hjemmetjenesten for å møte veksten med rett kompetanse. Etablere fagteam og organisere arbeidet på andre måter.
- Starte arbeidet med å forberede strukturendringer når nytt omsorgssenter er ferdig i 2028. Endret bruk av Sundskogvegen og Korterudvegen omsorgsboliger.

Utbyggingsprosjekter:

- Vedtatt utbygging av nytt omsorgssenter på Gimle, Bøverbru. Politisk behandling av forprosjekt i februar 2026 i henhold til framdriftsplan.
- Omsorgsboliger til mennesker med utviklingshemming er under planlegging i Rådhuskvartalet. Byggestart våren 2026.
- Nye boformer på trinn 8 i innsatstrappen, bolig+. Utbygging i Rådhuskvartalet med servicefunksjoner og kort responstid til hjemmetjenesten. Antall boliger bygges ut fra aktuelle beboere.
- Nytt legesenter planlegges på Raufoss. Mulighet for inntil 7 fastleger og etablering av et større fagmiljø. Med flere faste fastleger og for å beholde leger blir det viktig å komme i gang med utbygging av nytt fastlegekontor.

10.5.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Helse og omsorg har de siste årene hatt et merforbruk. Rammebetingelsene er utfordrende med en tjeneste i sterk vekst og der det meste er lovpålagt. Nye kostbare tjenester kan komme i løpet av året, og som det ikke er mulig å dekke innenfor budsjettrammen.

Ressurskrevende tjenester og legetjenesten har hatt den største utgiftsveksten de siste årene. For 2025 er årsaker til overforbruk økte tjenestebehov, innleiekostnader og gjenstående budsjettkutt som får effekt først i 2026. Vikarbudsjettet har over mange år vært urealistisk lavt og er styrket de siste 3 årene, men fortsatt overforbruk. Mangel på helsepersonell både på grunn av ubesatte stillinger og på grunn av sykefravær utfordrer den daglige driften og økonomien.

I forbindelse med budsjett 2025 ble det lagt ned 3 korttidsplasser ved Helsehuset. Dette utfordrer kapasiteten, og kommunen har hatt en betydelig økning i overliggerdøgn i sykehuset i tillegg kjøp av korttidsplasser i andre kommuner. Å ta ned flere plasser for 2026 er ikke realistisk.

Sykehjemsdriften er flyttet midlertidig til Fjellvoll i Østre Toten oktober 2025. Dagsenter for hjemmeboende med demens flyttet til SI Reinsvoll i februar 2025. Oppsplitting av sykehjem, omsorgsboliger og dagsenter på Gimleområdet gjør at daglig samarbeid og fleksibilitet blir borte.

Helse - og omsorgstjenesten drives ressurseffektivt og anbefales ikke å kutte, men må omstille for å møte veksten (Agenda Kaupang 2020, 2022).

Økt rammebehov for 2026 er netto kr 11,9 mill. Tilført rammen kr 9,5 mill. Resterende behov kr 2,4 mill. må tjenesten finne innenfor rammen gjennom innsparing, nedprioriteringer og effekter av omstillinger så langt mulig gjennom året.

I tillegg til de foreslåtte budsjettkutt skal alle virksomhetene jobbe med tiltak i henhold til sine omstillingsplaner.

1. Ressurskrevende tjenester

Ressurskrevende tjenester gjelder både barn, ungdom og voksne med ulike utfordringer. Viderefører arbeidet fra 2024 og 2025 med å redusere kostnader ved å ta tilbake i egenregi, samle drift, revurdere vedtak og endre organisering. Krevende og langsiktig arbeid som følges opp systematisk gjennom året. Det er flere utfordringer og hensyn som må ivaretas for å gjennomføre tiltakene, blant annet lovverk, rettigheter, medvirkning og kompetansekrav. Reduserte kostnader medfører også reduserte refusjonsinntekter. Budsjettkutt kr 3,7 mill

2. Økte inntekter for langtidsopphold

Til enhver tid er det noen som er på korttidsplass i påvente av langtidsopphold i omsorgsbolig eller sykehjem. Enkelte blir værende over 60 dager og går da over til vederlagsberegning. Det gir økt inntekt. Det er i dag 8 slike avlastnings/korttidsplasser. Inntektsøkningen legger til grunn at 2 er belagt med langtidsopphold til enhver tid. Konsekvensen er at det er færre ledige plasser for avlastning eller annet korttidsoffhold for hjemmeboende, noe som øker presset på pårørende og hjemmetjenesten. Økt inntekt kr 400 000,-

3. Stenge dagsenter på sommer

Dagsenter for mennesker med demens stenger 3 uker om sommeren. Konsekvens: kan bli økt press på pårørende, økt ensomhet blant de som pleier å være på sentret, økt press på hjemmetjenesten. Budsjettkutt kr 100 000,-

4. Stenge avlastningstilbud på sommer

Avlastningstilbudet i Lundersveg for barn og unge med nedsatt funksjonsevne stenges 3 uker om sommeren. Konsekvens: Avlastningen må planlegges utenom disse 3 ukene, og det vil ikke være ekstra avlastning i sommerperioden. Enkelte kan oppleve dette utfordrende dersom det ikke passer for foresatte med ferie eller har andre som kan bistå i tidsrommet. Budsjettkutt kr 200 000,-

5. Avvikle vikaravtaler og rekruttere leger

De fleste hjemlene har nå fast fastlege, men mulig å hente ut ytterligere en økonomisk effekt av rekruttering. Samtidig er det vanskelig å rekruttere sykehjemslege, noe som har gitt noe økte kostnader i år. Budsjettkutt kr 500 000,-

6. Holde vakant 50% stilling i psykisk helse

Midlertidig innsparing som kan gjennomføres for 2026. Konsekvens: må prioritere og fordele de nødvendige oppgaver som må utføres. Budsjettkutt kr 450 000,-

7. Endring i organisering av transport kjøkken og vaskeri

Ta ned 60 % stilling ved å organisere transporten mer effektivt. Ble iverksatt fra 1. september i forbindelse med innsparingskrav i 2025. Budsjettkutt kr 400 000,-

8. Avvikle mat til hjemmeboende i Østre Toten

Innbyggere i Østre Toten kan bestille hjemkjørt mat direkte fra storkjøkkenet. Ved å legge ned tilbudet er det mulig å spare inn stillingsressurser. Prisen per porsjon dekker ikke fullt ut alle kostnader. Budsjettkutt kr. 180 000,-

9. Redusere nivået på Bra mat kurs

Dette er et tilbud ved frisklivssentralen for de som trenger hjelp til å endre matvaner. En del av folkehelsearbeidet. Gjennomføre kursene på en enklere måte enn i dag og uten kokk. Budsjettkutt kr. 34 000,-

10. Endring i antall søndager ferie

Ferieloven regulerer kun ferie på virkedager. Som virkedager er alle dager som ikke er søndager eller lovbestemte høytidsdager. For de som jobber søndager har kommunens praksis vært at det gis ferie på 2 søndager pr år. På grunn av bemanningsutfordringene og spesielt på helg, så endres praksis til at det gis 1 søndag ferie pr år. Unntak er ansatte som jobber mer enn 20 – 21 helger pr år. Budsjettkutt 250 000,-

11. Øke inntekter ressurskrevende tjenester

Merinntekt for 2024 og anslag for 2025 gir grunnlag for å kunne anslå en merinntekt. Dette er med en viss grad av risiko da det mange faktorer som påvirker resultatet. Økt inntekt kr. 1 mill

12. Øke egenbetaling for trygghetsalarm

Politisk behandlet i OVU 19.8.25. Iverksatt fra 1 oktober i forbindelse med innsparingskrav 2025. Økt inntekt kr. 250 000,-

13. Egenandel for dagaktivitetstilbud

Dagaktivitetstilbudet er for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Lundersveg. Sak behandlet av OVU 11. nov.2025. Kommunen plikter å tilby dagaktivitet og kan ta betalt for dette. Har ikke hatt egenbetaling tidligere. Økt inntekt kr. 190 000,-

14. Øker betalingssats for tøyvask

Beboere i omsorgsboliger har mulighet for å inngå avtale om vask av tøy ved vaskeriet. Prisen økes med kr 50,- utover prisstigningen. Økt inntekt kr 30 000,-

Helse og omsorg	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	377 506	377 506	377 506	377 506
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	11 110	11 110	11 110	11 110
Økte kostnader avtalefestede tillegg ihht hta/Ansiennitetsopprykk	750	750	750	750
Basistilskudd legetjenesten	2 100	2 100	2 100	2 100
Velferdsteknologikordinator	350	350	350	350
Utvidelse av kommunelegestilling	400	800	800	800
Overføring kostnader Storkjøkken	700	700	700	700
Midler til vaksinerings covid utført av apotekene	200	200	200	200
Effekt nytt omsorgsenter og struktur			1 000	2 000
Økte diverse driftskostnader	500	500	500	500
Ny avtale lønn for fysioteraputer	200	350	350	350
Flyttekostnader/midlertidig drift Gimle sykehjem	350	350	350	350
Økt antall leasing biler	500	500	500	500
Økte demografikostnader og ressurskrevende brukere	0	5 000	6 000	7 500
Økning ressurskrevende tjenester/BPA	3 500	3 500	3 500	3 500
Kutt saldering	-7 684	-14 149	-7 684	-7 684
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-6 465	0	0
Øke egenandeler trygghetsalarm	-250	-250	-250	-250
Økte inntekter langtidsopphold	-400	-400	-400	-400
Egenbetaling dagaktivitetstilbud Lundersveg	-190	-190	-190	-190
Øke inntekter ressurskrevende tjenester	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Øke betalingssats for tøyvask	-30	-30	-30	-30
Stenge dagsenter 3 uker på sommer	-100	-100	-100	-100
Stenge avlastning 3 uker på sommeren	-200	-200	-200	-200
Holde vakant stilling i psykisk helse	-450	-450	-450	-450
Redusere nivået på Bramat kurs	-34	-34	-34	-34
Avvikle mat til hjemmeboende i Østre Toten	-180	-180	-180	-180
Endring transport vaskeri og kjøkken	-400	-400	-400	-400
Ressurskrevende tjenester	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
Legetjenesten, redusere vikarkostnader	-500	-500	-500	-500
Antall søndager ferie	-250	-250	-250	-250
Sum endringer	12 976	12 061	20 526	23 026
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	390 482	389 567	398 032	400 532

11 Miljø og infrastruktur

11.1 Fellesomtale

Tjenestene innenfor miljø og infrastruktur omfatter tjenesteområdene Plan, Teknisk drift, Brann og Redning og Eiendom, som alle er grunnleggende premissgivere og tilretteleggere for Trygghet, Trivsel og Utvikling i Vestre Toten. Tjenestene ivaretar flere kritiske funksjoner i samfunnet - KIKS (kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner).

11.2 Hovedmål og strategier

Som grunnleggende, premissgivende og tilretteleggende tjenesteområder er det å videreføre og sette alle kommuneplanens hovedmål og strategier (areal- og samfunnsdel) ut i livet. Enten direkte eller via kommunedel-, tema- og/eller sektorplaner.

11.3 Utviklingstrekk og satsingsområder

Utviklingstrekk:

Vestre Toten kommune preges av aktivitet hos private utbyggere og av kommunale prosjekter.

Kommunen har hatt en stabil/svak positiv befolkningsutvikling i mange år. I likhet med landet ellers, vil vi imidlertid få en aldrende befolkning. Samtidig skjer det en endring i kommunens demografi ved at en stadig større andel av befolkningen er bosatt i kommunens tettsteder (pr. i dag ca. 70 %).

Klimaet er i endring – varmere, våtere og villere. Dette utfordrer tjenestene våre både i planlegging, utbygging og drift.

Satsingsområder:

- Framtidsrettet samfunnsplanlegging, som by og tettstedsutvikling (Eks: Areal- og transportplan Raufoss - ATP-prosjektet; nå omdøpt til Bysamarbeid), Rådhuskvartalet, Brubakkenkvartalet, Gimleutbygging Bøverbru, Sagatunet, samt flere private planinitiativ).
- Samfunnssikkerhet (Eks: Sikre slokkevannskapasitet i tettstedene Reinsvoll og Bøverbru, gjensidig drikkevannsforsyning fra annet vannverk, klimatilpasning).
- Digitalisering og omstilling (Ta i bruk digitale løsninger som gir gevinster for økonomi, tjenesteleveranse eller tilgjengelighet).
- Grønt fokus (Energioptimalisering, Klima- og energiplan, sanering VA, sykkel og gange).

11.4 Brann og Redning

11.4.1 Innledning

Vestre Toten Brann og Redning ledes av brannsjefen og består av en forebyggende avdeling og en beredskapsavdeling som ledes av hver sin avdelingsleder/driftsenhetsleder. Leder forebyggende står p.t. vakant og ivaretas av brannsjefen. Tjenesteområdet har til sammen 27 ansatte med 8,77 årsverk. To heltids- og to deltidsstillinger står imidlertid vakant. Vaktordninger kommer i tillegg. Brannvesenet har fem tilkallingsvikarer, som kan steppe inn på vakter ved sykefravær og ved andre behov.

Vestre Toten og Gjøvik kommune samarbeider om felles overordnet vakt (innsatsledervakt).

Tjenestene er i stor grad lovpålagt og omfatter oppgaver innenfor:

- Brannforebygging
- Feiing og tilsyn
- Beredskap mot brann og ulykke
- Beredskap industrivern (ikke-lovpålagt tjeneste, selges til Raufoss Industripark) *
- Beredskap mot akutt forurensing

* Innholdet i tjenesten er omtrent den samme som for beredskap mot brann og ulykke for kommunen ellers. Det er inngått avtale med de industrivernpliktige virksomhetene i parken, som til sammen betalte kr. 2 900 000 i 2024 for tjenesten. Økonomien for 2025 og framover er fortsatt under reforhandling.

Brannsjefen fungerer også midlertidig som kommunens beredskapskoordinator.

Brannvesenet administrerer ca. 70 avtaler med alarmabonnenter til 110-sentralen på Hamar. Oppgaven er ikke lovpålagt, men den vil gi en anslått inntekt på ca. kr. 450 000 i 2026.

11.4.2 Nøkkeltall og mål

Nøkkeltall 10 år	Mål 2025-2026	2021 Utgangså	2022	2023	2024	Kostra gruppe	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021	
Netto drift pr. Innbygger (kr.)	↗	783	851	914	777	1078	1164	↗	847
Årsgebyr for feiing og tilsyn (kr. eks. mva.)	-	470	445	614	723	557	638	↗	594
Brannvesenets utrykninger og oppdrag (antall) ¹⁾	↘	260	279	324	309	*	*	↗	304

¹⁾ Hentet fra egne statistikker. Disse avviker litt fra KOSTRA-tallene, på grunn av noe avvikende registrering av blant annet avbrutte utrykninger (disse er med i egne statistikker). Sammenligning mot andre gir liten mening.

Økningen i netto drift pr. innbygger fra 2021 til 2023 skyldes bygging av ny brannstasjon, avskrivninger på denne samt økte rentekostnader. I 2024 gikk imidlertid beløpet kraftig ned igjen. Hovedårsakene er vakanser på forebyggende avdeling, sykepengerefusjoner og økning i inntektene for industriverntjenesten. Dersom brannvesenet skal følge samfunnsutviklingen, må en nødvendigvis regne med at tjenestene vil koste mer i årene framover:

- Brannvesenet er en kritisk samfunnsfunksjon og regnes som en av de viktigste førstelinjetjenestene i Totalforsvaret. Det er en uttalt forventning om at den sivile beredskapen må styrkes.
- Vi har et bredt oppgavespekter, det vil si oppdrag på mange områder, hvor helserelaterte oppdrag, samferdselsulykker, branner, akutt forurensning og værhendelser utgjør viktige andeler av det samlede antallet oppdrag gjennom året.
- Bredere samarbeids- og kontaktflate i arbeidet med brannforebygging for samfunnet generelt, og utsatte grupper spesielt, hvor Helhetlig Innsatstrapp forventes å bli et viktig tverrfaglig verktøy i arbeidet.
- Økte krav til kompetanse, og ny utdanningsmodell for brannpersonell skal sikre en høyere standard og enda bedre kvalitet på tjenestene.
- (Et betinget) krav om dagkaserering, det vil si heltidsansettelse av beredskapspersonell, for ytterligere å styrke beredskapen og kompetansen, samt sikre tilstrekkelige ressurser til å drifte beredskapen.

Korrigert for inflasjon er det et mål at årsgebyret for feiing og tilsyn holdes tilnærmet uendret over tid. Nedgangen i 2022 skyldes bruk av akkumulerte fondsmidler. Økningen i 2023 og 2024 skyldes finanskostnader etter bygging av ny brannstasjon og kraftig renteøkning.

Å få ned antall uønskede hendelser og unødige alarmer er et mål i seg selv for hele samfunnet, og vi jobber for dette hele tiden, både forebyggende og på beredskap. Under pandemien fikk vi en betydelig nedgang i antall oppdrag. I årene etter har antallet gått opp igjen til samme nivå som årene før pandemien, med mer enn 300 utrykninger og oppdrag i 2023 og 2024. I 2025 ser imidlertid antallet ut til å gå betydelig ned igjen, uten at vi kan se noen tydelig forklaring på det.

11.4.3 Satsingsområder

Våren 2024 utarbeidet vi, med bistand fra ekstern rådgiver, lovpålagt Forebyggendeanalyse og Beredskapsanalyse for brann og redning. Analysene gir tilrådninger og peker på en rekke forslag til tiltak for å utvikle og styrke brannvesenet i årene framover.

Kommunestyrene i Gjøvik og Vestre Toten vedtok sommeren 2025 at det skal gjennomføres en utredning om å etablere felles brann- og redningsvesen for begge kommunene. Ekstern rådgiver engasjeres til å bistå med gjennomføring av utredningen og produksjon av beslutningsgrunnlag. I skrivende stund antar vi at beslutningsgrunnlaget kan legges fram til behandling og endelig vedtak på nyåret i 2026. Resultatet her kan få betydning for våre satsingsområder framover.

I det følgende er det tatt utgangspunkt i vår nå-situasjon og ovennevnte analyser.

Forebyggende avdeling utarbeider rullerende 4-årsplan for brannforebygging, med følgende visjon:

Alle skal kunne føle seg trygge på at brann ikke oppstår og fører til alvorlige konsekvenser for liv, helse, miljø og materielle verdier

Følgende satsingsområder er satt opp:

- Brannsikkerhet for befolkningen generelt
- Brannsikkerhet i hjemmet for utsatte grupper
- Barn og unges kunnskap om brannsikkerhet

Viktige tiltak er blant annet informasjon- og motivasjonstiltak gjennom sentrale og lokale aksjoner i bredt samarbeid med andre aktører og gjennom bruk av forskjellige medier og informasjonskanaler.

Brannbamsen Bjørnis er et viktig tiltak og virkemiddel som når særlig godt ut med det brannforebyggende budskapet blant barn, noe som igjen påvirker de voksne.

I tillegg gjennomføres blant annet risikobaserte tilsyn i ca. 80 særskilte brannobjekter og behovsprøvd feiing og tilsyn med fyringsanlegg i ca. 5 800 boliger og ca. 250 fritidsboliger.

Beredskapsavdelingen skal være en ressurs, som til enhver tid er forberedt på å yte en rask, effektiv og trygg innsats og bistand til befolkningen og samfunnet, når uønskede og akutte hendelser inntreffer.

Beredskap vil si å være forberedt. For at beredskapen skal være nettopp det, stilles det en rekke krav som må være oppfylt. Blant de viktigste satsingsområdene (kravene) som vi jobber med til enhver tid, er å:

- Sørge for at vi har en beredskap som er organisert, bemannet og utrustet i samsvar med gjeldende bestemmelser og i samsvar med risikobilder for kommunen og industriparken
- Ha kompetent og skikket personell som er godt forberedt på å løse brannvesenets oppdrag

- Ivareta HMS for alle ansatte i hele brannvesenet, basert på den risiko vi til enhver tid står overfor

11.4.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

I 2023 ble det lagt fram en rapport fra ei arbeidsgruppe i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) om «Fremtidens brann- og redningsvesen», som omfatter en [Helhetlig gjennomgang av brann og redningsområdet](#). Rapporten beskriver nåsituasjon, tar opp en rekke utfordringer og foreslår en rekke tiltak og anbefalinger for å møte framtiden og dens utfordringer, i et perspektiv fram mot 2040.

I 2024 la regjeringen fram [Meld. St. 16 \(2023–2024\) - regjeringen.no](#) om «Brann- og redningsvesenet – Nærhet, lokalkunnskap og rask respons i hele landet». I meldingen presenteres innsats og tiltak for å utvikle brann- og redningsvesenet videre. Meldingen presenterer de nasjonale målene for brannvernarbeidet. Målene ligger til grunn for tiltakene som foreslås, fordelt på tre hovedområder; 1) lokal, regional og nasjonal oppgaveløsning og samarbeid, 2) brannforebyggende arbeid og utdanning og 3) kompetanse og rekruttering.

I januar 2025 la regjeringen fram [Meld. St. 9 \(2024–2025\) - regjeringen.no](#) om Totalberedskap «Forberedt på kriser og krig». Et punkt i meldingen peker på at «Brann- og redningsvesenets rolle i Norges totalforsvar skal styrkes ved å klargjøre deres oppgaver i krise og krig». Videre vil en utarbeide en nasjonal risiko- og sårbarhetsanalyse som skal sikre gripbare nasjonale ressurser for brannvesenet i hele landet. Meldingen er imidlertid noe mangelfull på mer konkrete tiltak for hvordan brannvesenet skal styrkes.

Rapportene og meldingene til Stortinget, samt analysene legger føringer for tjenestene våre. Sammen med resultatet, nevnt i forrige kapittel om felles brannvesen for Gjøvik og Vestre Toten, vil det kunne peke på behov for endringer i tjenestene og påvirke økonomien.

Med det bakteppet og risikobildet vi står overfor i dag, kommer Vestre Toten kommune i en særstilling med sin omfattende nærings- og industrivirksomhet generelt og forsvarsindustri spesielt. Dette tilsier klart og tydelig at kommunen må prioritere kommunal beredskap, herunder brannvesenet, høyt for at vi skal kunne følge utviklingen, være forberedt og stå tilstrekkelig rustet til å kunne håndtere kriser og uønskede hendelser i alle deler av krisespekteret.

Utviklingen i de økonomiske rammevilkårene legger ikke tilstrekkelig til rette for å videreutvikle tjenestene våre i den retningen som må til for å svare ut- og innfri de mål og føringer som gis i ovennevnte dokumenter.

Sentrale områder og tiltak som må prioriteres på kort sikt (i 2026), er bl.a.:

- Gjennomføre utredningen og ta en endelig beslutning om felles brannvesen for Gjøvik og Vestre Toten
- I forlengelsen av forrige kulepunkt, komme raskt i gang med å planlegge-, gjennomføre- og få på plass alle ressurser som kreves i en ny (evt. i eksisterende) organisering, herunder økonomi, bemanning, kompetanse og andre materielle ressurser

Brann og redning utenfor gebyrområdet	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	10 970	10 970	10 970	10 970
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	275	275	275	275
Stasjonsmester og tilbakeført midlertidig kutt leder forebygging	1 048	1 048	1 048	1 048
Økte driftskostander	200	200	200	200

Brann og redning utenfor gebyrområdet	2026	2027	2028	2029
Kutt saldering	-800	-1 003	-800	-800
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-203	0	0
Unødige automatiske brannalarmer, privatmarked	-50	-50	-50	-50
Alarmoverføring til 110-sentralen, næring/virksomheter	-50	-50	-50	-50
Forlenge vakanser	-900	-900	-900	-900
Ta inn ekstrahjelp i vakanseperiode	200	200	200	200
Sum endringer	723	520	723	723
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	11 693	11 490	11 693	11 693

Det mest sentrale omstillingstiltaket for brann og redning vil være å etablere felles brannvesen med Gjøvik. Utredningen pågår i skrivende stund og beslutningsgrunnlaget vi etter planen legges fram for kommunestyrene i begge kommuner på nyåret i 2026. Dette tiltaket er ikke tallfestet.

I påvente av resultatet for ovennevnte tiltak, forlenges to vakante heltidsstillinger (leder forebyggende og stasjonsmester) med ytterligere syv måneder ut i 2026. Med fradrag av midler til «kompenserende» ekstrahjelp, gir dette tiltaket en netto besparelse på ca. kr. 700 000.

I tillegg er inntektsgrunnlaget økt med til sammen kr. 100 000 fordelt på unødige utrykninger og økning i antall abonnenter med direktevarsling av brann til 110-sentralen.

Brann og redning, gebyrområdet (feiing)	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	-1 351	-1 351	-1 351	-1 351
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	90	90	90	90
Netto endring gebyrinntekter selvkost	287	287	287	287
Kutt saldering	0	0	0	0
Sum endringer	377	377	377	377
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	-974	-974	-974	-974

Bruttoutgiftene til feiertjenestene vil bli noe lavere i 2026, noe som vil gi en liten nedgang i feie- og tilsynsgebyret. Hovedårsakene er forlengelse av vakanse på leder forebyggende (syv måneder) av samme grunn som nevnt under forrige tabell, og noe lavere indirekte kostander. I tillegg legges det inn noe fondsmidler fra bundet driftsfond.

11.5 Plan

11.5.1 Innledning

Planavdelingen har med fullt lag med 16 ansatte, samt 1 års vikariat på landbruk. Avdelingen dekker et bredt spekter av fag, og er delt i 5 fagområder: Plan, Kart og oppmåling, Byggesak, Landbruk og Miljø. Arbeidsoppgavene innenfor fagfeltene strekker seg fra forvaltningsoppgaver med klare overordnede føringer og rammer, til bolig-, nærings- og samferdselsutvikling som skal sikre fortsatt vekst og utvikling i kommunen. Ofte vil oppgavene ligge i skjæringspunktet mellom lovpålagte oppgaver og samfunnsutvikling. Lovpålagte oppgaver prioriteres, og arbeidsoppgavene bygger på et vidt spekter av særlover med tilhørende forskrifter og retningslinjer. Avdelingen besitter derfor god kompetanse innenfor mange fagfelt, og ligger langt framme når det gjelder samhandling og samarbeid, både internt på avdelingen, mot andre tjenesteområder, mot andre kommuner og mot overordna myndigheter. Kompetanseoppbygging, intern organisering, tjenesteproduksjon og kontrollfunksjoner er en kontinuerlig utfordring. Den enkelte medarbeider har stort ansvar innenfor eget fagfelt. Flere fagområder har liten mulighet for duplisering av fagkompetansen, noe som gjør avdelingen sårbar for fravær.

11.5.2 Nøkkeltall og mål

Planavdelingens mål for perioden:

- Arbeidskultur: Planavdelinga skal ha en tillitsbasert og forutsigbar arbeidskultur.
- Kompetanse: Planavdelinga skal ha kompetanse til å møte kommunens etterspørsel innen sitt fagfelt.
- Samhandling: Planavdelinga skal sikre samhandling i alle prosesser.

Nøkkeltall 10 år	Mål 2025-2026	2021 Utgangså	2022	2023	2024	Kostra gruppe	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021
Omdisponering av dyrka jord til andre formål	↘	6	1	37	2	*	*	↗ 13
Godkjent nydyrka areal ¹⁾	↗	239	0	0	70	*	*	↘ 23
Byggesøknader i alt behandlet	↗	..	151	113	171	*	*	↗ 145
G.snitt saksbehandlingstid byggesaker 3 ukers frist	↘	..	16	12	6	17	19	↘ 11

* Tallene er antall og sammenligning med andre gir ingen mening.

.. Det finnes ikke tall

¹⁾ Målet er at det skal nydyrkes mer hvert år, ikke nødvendigvis at det skal dyrkes mer enn forrige år.

Kommuneplanen og avdelingen har stort fokus på overordnede mål og strategier. Dette gir langsiktighet og forutsigbarhet. Resultatet er at hovedvekten av vår utbygging skjer i tråd med kommuneplanen, noe som i sin tur gir effektiv saksbehandling og få konflikter med overordna interesser – f.eks. jordvern.

11.5.3 Satsingsområder

Mål om at all utvikling i VTK skal bygge på FNs bærekraftmål.

1. Det er stor vekst i næringsparken på Raufoss og vi ønsker en god byutvikling med robust og forsvarlig infrastruktur. Veksten skaper store behov for planlegging og tilrettelegging for å få til en forutsigbar og ønsket vekst.
2. God utvikling og vekst for tettstedene Bøverbru, Eina og Reinsvoll. Tettstedene har varierende befolkningsutvikling og alderssammensetning. Det er viktig å sikre tettstedenes rolle som lokalsenter med tilgang på offentlig og privat tjenestetilbud, boliger og arbeidsplasser.
3. Bærekraftig landbruk og levende bygder i hele Vestre Toten.

11.5.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Plan	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	11 242	11 242	11 242	11 242
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	548	548	548	548
Digitalisering av papirarkiv gårds- og bruksnummer	-700	-700	-700	-700
Kutt saldering	0	-180	0	0
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-180	0	0
Ingen, men må dekke inn et gap mellom tildelt ramme og budsjettbehov (vel 600.000 kr)				
Sum endringer	-152	-332	-152	-152
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	11 090	10 910	11 090	11 090

I likhet med resten av kommuneadministrasjonen, har det på planavdelingen blitt jobbet aktivt og systematisk med oversikt og kontroll på utgiftssiden over flere år. Til tross for lav aktivitet i boligbygging de siste årene, har veksten i Raufoss Næringspark opprettholdt aktivitetsnivået for faggruppene arealplan og byggesak.

Aktivitetsnivået i næringsparken har gjort at høyt estimerte byggesaksgebyrer har innfridd, og økt mer enn forventet. Samtidig har budsjetterte inntekter på øvrige fagfelt gått noe ned.

Budsjetterte inntekter for 2026 er dermed indeksjustert på bakgrunn av foreliggende tall pr 2. tertial 2025. Den voldsomme veksten i Raufoss Næringspark er forventet å fortsette også for kommende år slik at den prognoserte veksten kan forsvares.

Pandemi og påfølgende kriger har ført med seg økning i kostnadsnivåer, og et nytt verdensbilde. Inntektssystemet til kommunene er presset og «skruen» er strammet til. Avdelingen har likevel kommet regnskapsmessig i mål de siste årene gjennom bevisst bruk av vakanser som en del av våre kutt. For 2026 er tidligere vakante stillinger besatt slik at vi står bedre rustet for å levere på det faglige nivået som er målsettingen og forventningene. Det krever også at tildelte rammer må justeres i henhold til den faktiske bemanningen.

Gebyrregulativet for planavdelingen justeres i hht. den kommunale deflatoren for 2025 ([Kommunal deflator for 2024 og 2025 - KS](#)), dvs. en økning på 3,9 %. Ut over dette gjøres det en presiseringer i tekstdelen, knyttet til betalingstidspunkt til gebyr for behandling av reguleringsplaner.

I løpet av 2025 har Planavdelingens vakante stillinger blitt besatt; dvs. at 1 stilling som byggesaksbehandler blitt utvidet til 2 stillinger slik at lovpålagt ulovlighetsoppfølginger blir ivaretatt. I tillegg er det ansatt ny plansjef som igjen resulterer i at vakant stilling som miljørådgiver blir besatt. Utover dette er det også ansatt landbruksrådgiver i 1-års engasjement på bakgrunn av vakant landbruksstilling.

Planavdelingen er endelig fulltallig slik at vi nå får testet om vi har rett kapasitet i forhold til tjenestene som skal leveres. Målsettingen for 2026 er at vi kan igangsette og/eller videreføre planer iht vedtatt planstrategi ; dvs gatebruksplan, klimastrategi og evt. oppstart landbruksstrategi.

Arealdelen av kommuneplanen blir mest sannsynlig lagt fram for sluttbehandling i kommunestyret i slutten av 2025.

Spredt avløp er ivaretatt av Planavdelingen gjennom 2025. Ny medarbeider er ansatt på Teknisk avdeling som overtar denne tjenesten i sin helhet med mål om å være selvgående fra 01.01.2026. Det er lagt opp til en opplæringsperiode med stor involvering fra Planavdelingen utover høsten 2025.

Til sist har vi lagt inn slutføring av regulering av Gimle på Bøverbru, reguleringsplan for Sagatunet, Raufoss, samt Brubakken på Raufoss med kr. 410 000,- for 2026. Dette vil bety en internfakturering av disse investeringsprosjektene. Grepet vil gi oss inntekter, og samtidig redusere totalkostnadene på prosjektet.

På bakgrunn av vedtak om utredning av felles landbrukskontor for Østre og Vestre kommune er det høsten 2025 igangsatt utredning om dette. I forkant av dette er det også inngått en utleieavtale av personell fra landbrukskontoret i Vestre til Østre Toten kommune. Bakgrunnen for denne utleieavtalen er vakante stillinger i Østre Toten kommune. Det er derfor lagt inn estimert inntekt på utleie av personell innen landbruk på kr. 400` for 2026.

11.6 Teknisk

11.6.1 Innledning

Tjenesteområdet har ansvar for samfunnskritisk infrastruktur som vannforsyning, avløpsbehandling og kommunale veger.

Teknisk driftsavdeling er som vannverkseier kommunens viktigste næringsmiddelprodusent, kommunens viktigste miljøaktør som ansvarlig for kommunens avløpssystem og er en viktig samferdselsaktør som vegeier. Avdelingen har fått en nyansatt som har startet jobben med spredt avløp.

Teknisk driftsavdeling ivaretar kommunes ansvar som dameier for Veltmanåa dam, klipper gress i kommunale parker og har ansvar for renovasjonsforskriften.

11.6.2 Nøkkeltall og mål

Teknisk drift jobber aktivt for å komme nærmere FN's bærekraftsmål 6, 9 og 14.

Det overordnede målet for teknisk driftsavdeling er kommuneplanens tredje hovedmål:

Vestre Toten kommune skal ha en sikker og robust infrastruktur.

Tjenesten styres etter vedtatt plan med følgende hovedmål:

- Vestre Toten kommune skal sørge for at alle abonnenter tilknyttet kommunale vannforsyningsanlegg får; nok vann, vann av tilfredsstillende kvalitet, tilfredsstillende sikkerhet i vannforsyningen, effektiv vannforsyning mht. forvaltning, drift og vedlikehold innenfor rammene for 100 % avgifts inndekking.
- Avløpsanleggene i Vestre Toten kommune, både kommunale og private, skal være funksjonssikre, slik at det ved påregnelige driftsforhold ikke oppstår skadelige oversvømmelser, lokal forurensning eller andre miljøulempere.

Tjenesten styres etter vedtatt plan og forlenges inntil ny kommunedelplan vedtas. Det pågår flere arbeider/utredninger som vil være utslagsgivende for hvilke prioriteringer/satsningsområder kommunen skal ha i en revidert kommunedelplan. Disse beskrives nærmere under satsningsområder.

Handlingsplan sanering vann- og avløpsledninger beskriver mål og prioritering for fornyelse av VA-nettet, og har vedlegg med tidfestet tiltaksplan for de kommende to år. Tiltaksplanen revideres årlig for å kunne ivareta behov avdekket gjennom året.

Mål kommunale veger/parker:

Det overordnede målet for tjenesten veg er at kommunen skal ha et vegnett som fungerer under alle forhold, og som er til minst mulig ulempe for de som bor langs og ferdes på kommunens veger.

Nøkkel tall 10 år	Mål 2025- 2026	2021 Utgangs- år	2022	2023	2024	Kostra gruppe 7	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år I forhold til 2021	
Vann									
Årsgebyr for vannforsyning – ekskl. mva. (kr)	→	4005	4355	5270	6735	5028	5439	↗	5453
Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste 3 år (%)	→	1,08	0,67	0,85	0,83	..	0,59	↘	0,78
E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (%)	→	100	100	100	100	..	99,5	→	100
*Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (%)	↘	43	31	50	27	..	30,2	↘	36
Avløp									
Årsgebyr for avløpstjenesten – ekskl. mva (kr)	→	4635	3897	5724	8037	6226	6012	↗	5886
Andel fornyet kommunalt spillvannsnnett, gjennomsnitt for siste tre år (%)	↘	1,08	0,97	0,82	0,53	..	0,64	↘	0,77
Kommunale veger									
Andel km tilrettelagt for syklende som kommunen har ansvaret for av alle kommunale veger (%)	→	10,9	10,9	10,9	10,9	16,7	15,3	→	10,9
Andel kommunale veier og gater med belysning av alle kommunale veier og gater (%)	→	67,4	68,1	68,1	68,1	62,1	64,4	↗	68,1
Utgifter til vedlikehold av kommunal veier og gater av totale netto driftsutgifter til kommunale veier og gater (%)	↘	12,3	14,9	12,6	8,0	20,1	21,4	↘	11,8
Brutto driftsutgifter til gatebelysning langs kommunale veier og gater per kilometer belyst vei (kr)	→	20430	25532	23404	21277	27730	24316	↘	23404
Brutto investeringsutgifter til kommunale veier og gater per innbygger (kr)	→	2 190	2 606	2297	1340	1250	1561	↘↘	1414
Antall km tilrettelagt for syklende som er kommunalt ansvar i km	→	15	15	15	15	829	5913	→	15
Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per km (kr)	↘	150217	157659	191775	168384	180938	207338	↗	172606

.. Tallgrunnlag mangler. Tall for usikre til å publiseres.

* Tallet i Vestre Toten kommune er basert på måledata, veldig mange kommuner har ikke så god dekning av vannmålere, og opererer med stipulert forbruk. Sammenligningsdata er derfor beheftet med stor usikkerhet. Den store økningen i lekkasje % skyldes i hovedsak overdragelse av Sivesind vannverk.

11.6.3 Satsingsområder

Oppfølging/Omstilling/digitalisering/innovasjon/planverk

1. Avløp: Pålegg fra Statsforvalter om bygging av biologisk rensetrinn og nitrogenfjerningstrinn ved Breiskallen RA har ført til utredning om mulig sammenslåing av Rambekk og Breiskallen RA, da Gjøvik kommune har fått samme krav. Rapporten vil peke på mulige miljøgevinster og økonomiske gevinster. Det forventes at saken kommer til politisk behandling i slutten av 2025. Rapporten vil være en premissgiver for revisjon av kommunedelplan for vannforsyning og avløp.

2. Robusthet i vannforsyningen/brannsikkerhet: Oppfølging av vedtaket i forbindelse med overdragelse av Sivesind vannverk. Trykkøker mot Østre Toten grense bygges om slik at Østre og Vestre Toten kan forsyne hverandre med noe vann om nødvendig. Tilstrekkelig slukkevannskapasitet oppnås på Bøverbru. Vestre Toten kommune vil etter denne ombyggingen forsyne tidligere abonnenter tilhørende Sivesind vannverk fra Skjelbreia vannverk.
3. Fremtidig slambehandling: Avtalen med Gjøvik kommune om slambehandling er sagt opp, og en interkommunal arbeidsgruppe ser på fremtidig løsning for slambehandling. Det er gitt en foreløpig orientering om saken i kommunestyret.
4. Sikkerhet og beredskap: Beredskapsanalyser, VTS-analyser og ROS-analyser er viktige beslutningsgrunnlag for revisjon av kommunedelfplan for vann og avløp. Risikobildet til kommunen har endret seg og medfører at analysene og tiltakene endrer seg. Sikringsrisikoanalyser mot tilsiktede uønskede handlinger har større fokus.
5. Utbedring av lekkasjer: Det er tatt i bruk maskinlæring (KI) for å detektere lekkasjer og innlekking i ledningsnett. Med kontinuerlig overvåking og trending over tid, vil vi kunne oppdage lekkasjer på et tidlig tidspunkt og utbedre lekkasjer fortløpende. Utbedring av lekkasjer ledningsnett gjøres primært på grunn av leveringssikkerhet og av miljøhensyn, og sekundært for å få ned behandlingskostnadene på vannverk og renseanlegg.
6. Fornyelse av ledningsnett i tråd med saneringsplan 2026
7. Trafikksikkerhetsplan revideres i starten av 2026.
8. Omstilling veg: Teknisk driftsavdeling ikke har mulighet til å drifte og vedlikeholde mengden veg vi forvalter i dag, uten at det går på bekostning av samfunnssikkerhet, beredskap og trafikksikkerhet Vegkapitalen forringes hvert eneste år vi ikke har budsjettmidler til vedlikehold. Nå er budsjettet tatt så langt ned at vi i tillegg til at vi ikke drifter vegene sommerstid slik vi burde, heller ikke kan drifte en normalvinter. Det er ingen annen mulighet enn å se på om det er mulig å redusere mengder med veg som skal forvaltes.

Teknisk driftsavdeling fortsetter mulighetsstudie, der vi kartlegger mengder kommunal veg og privat veg med matrikkelsøk. Det er pr i dag lange og korte vegstrekninger vi drifter som har status som privat veg, der VTK ikke er oppført som eier av grunn. Noen av vegene skal kanskje være kommunale, mens andre skal forbli private veger, og noen må trolig nedklassifiseres. Det er et stort avvik i matrikkelføring som må tas hånd om før prosessen kan komme videre. Dette gjelder privat veg der kommunen eier grunnen og det gjelder kommunal veg der det er private eiere osv. Funn i mulighetsstudiet gir oss følgende mulighetsrom:

Totalt brøyter/strør teknisk driftsavdeling:

- 177099 meter veg. (177 km), der 23991 meter (ca 24 km) er matrikkelført som privat veg.
- Omlag 42 dekar plasser og arealer, 22655 m² (ca 23 dekar) er matrikkelført som privat.

Kritiske suksessfaktorer:

- Politisk vilje til å starte prosessen og evne til å gjøre noen upopulære vedtak. Tiltaket er presentert for Utvalg for teknisk drift og plansaker og Formannskapet, men har ikke vært behandlet i Kommunestyret.

- Det må vedtas føringer og prinsipper for hva som skal være kriterier for privat veg VS kommunal veg.
- Det må utføres kartforretninger, og matrikkelføres riktig i kartverk.
- Økonomiske avklaringer må gjøres – hvem skal bære kostnadene for kartforretninger, og matrikkelføring? Det er ikke mulig å få til dette innenfor foreslått budsjett.
- Fagkompetanse må være dedikert til prosjektet for å oppnå resultater.
- Nødvendig juridisk kompetanse må kjøpes.

11.6.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Beskrivelse av kutt

Budsjettet vil ikke holde for en normalvinter. Dette innebærer at kommunen tar en risiko for merforbruk. Sommerdrift, vedlikehold og fornyelse av vegkapitalen blir ikke prioritert på bekostning av vinterdrift som tidligere år. Streng økonomistyring opprettholdes, og tjenesteleveranse vil tas ned fortløpende gjennom året dersom regnskapsutviklingen viser at det nødvendig. Omdisponering av personell, ytterligere redusert parkdrift, kortere periode med gatelys, redusert tjenestenivå på vinterdrift og andre tiltak kan og vil bli satt inn for å styre mot budsjettbalanse. Tiltak vil beskrives i månedlig rapportering på økonomi- og aktivitetsrapporter. Kutt som berører samfunnssikkerhet og beredskap bør ikke gjennomføres. Budsjetttrammene gir ingen merverdi til vegnettet, tvert imot vil drift, vedlikehold og fornyelsesbehovet få et enda lengre etterslep.

Teknisk drift - ordinære midler	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	17 106	17 106	17 106	17 106
Lønns- og prisjustering	598	598	598	598
Økt vedlikehold	1 000	1 000	1 500	2 000
Kutt saldering	-1 272	-1 576	-1 272	-1 272
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-304	0	0
Reduksjon vedlikehold	-750	-750	-750	-750
Sum endringer	326	22	826	1 326
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	17 432	17 128	17 932	18 432

Teknisk drift - gebyrområdet	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	-32 956	-32 956	-32 956	-32 956
Lønns- og prisjustering	1 871	1 871	1 871	1 871
Netto endring gebyrinntekter selvkost	1 559	1 559	1 559	1 559
Kutt saldering	0	0	0	0
Sum endringer	3 430	3 430	3 430	3 430
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	-29 526	-29 526	-29 526	-29 526

11.7 Eiendom

11.7.1 Innledning

Eiendomsavdelingen har ansvaret for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av alle kommunens formålsbygg. Avdelingen har også ansvaret for renhold i kommunens egne og leide bygg. Videre har vi ansvaret for prosjekt- og byggeledelse ved større og mindre byggeprosjekter.

Som forvalter og utvikler av eiendomsmassen er Eiendomsavdelingen en viktig premissleverandør for et godt fysisk arbeidsmiljø for alle brukere av kommunens eiendommer

Eiendomsavdelingen har 5 årsverk på rådhuset, det er to prosjektledere, energileder, renholdsleder og eiendomssjef. På Prøven har vi vår driftsavdeling. Den består av driftsleder, 3 driftsteknikere og 6 vaktmestere som jobber rundt på kommunens bygg. I tillegg har vi personalansvaret for en vaktmester som har ansvar for Teknisk drift sine bygg. Vi har også en lærling i byggdrifterfaget.

Vi har også pt. en vakant stilling i rådhuskvartalet.

På renholdsavdelingen har vi 22 faste ansatte.

11.7.2 Nøkkeltall og mål

Mål prosjekt:

Målet vårt er at vi fremskaffer et grundig og godt underlagsmateriale for politikerne slik at de kan treffe beslutninger på et best mulig grunnlag. Deretter er målet å gjennomføre vedtatte prosjekter innenfor vedtatte rammer.

Mål drift:

På sikt må målet være å følge opp vedlikeholdsplanene. Dette er ikke mulig med de rammene vi har til drift og vedlikehold. Vi vil fortsatt jobbe med å redusere energiforbruket selv om det blir i mindre grad enn det vi ønsker. Også dette pga. ressurser.

Mål renhold:

Renholdsavdelingen vil i det kommende året prioritere tiltak som styrker kvalitet, effektivitet og bærekraft i renholdstjenestene. Vi vil se nærmere på mulighetene for å ta i bruk moderne rengjøringsmaskiner som bidrar til mer effektivt og miljøvennlig renhold. Samtidig planlegger vi å innføre flere renholdsoner i inngangspartier, noe som vil redusere belastningen for ansatte og skape et bedre arbeidsmiljø.

For å styrke fagkompetansen blant renholderne vil det bli tilbudt kurs og opplæring med særlig fokus på miljøvennlige metoder. Vi vil også gjennomføre målrettede arbeidshelseundersøkelser (MAHU) for å ivareta ansattes helse og trivsel. I tillegg planlegges en oppfriskning i bruk av kvalitetsnormen Insta 800, som gir tydelige krav til renholdsnivå og dokumentasjon.

Sykefravær vil være et prioritert område, og vi vil jobbe aktivt med tiltak som kan bidra til å redusere fraværet og styrke det totale arbeidsmiljøet.

Nøkkeltall 10 år	Mål 2025-2026	2021 Utgangs- år	2022	2023	2024	Kostra gruppe	Landet uten Oslo	Snitt siste 3 år i forhold til 2021
Energikostnader per kvadratmeter (kr)	↘	82	177	144	144	145	151	↘ 155
Netto driftsutgift per innbygger	↘	445	488	552	602	413	460	↗ 547
Areal formålsbygg per innbygger		5,34	5,59	5,57	5,59	4,96	5,06	5,59
Utgift til vedlikehold per kvm	↗	19	17	23	28	85	116	↘ 22,70
Utgift til renhold	↘	142	139	133	140	198	194	↘ 137

11.7.3 Satsingsområder

- ENØK anleggsoptimalisering
- Oppfølging av vedlikeholdsplaner kommunale bygg
- Digitalisering renhold

ENØK anleggsoptimalisering:

Vi har i flere år satset på å optimalisere driften av de tekniske anleggene på våre bygg, dette for å redusere energibruken og øke levetiden på anleggene. Dette arbeidet vil fortsette også i årene fremover.

Vedlikeholdsplaner kommunale bygg:

Ved hjelp av internkontrollsystemet IK Bygg har vi kartlagt tilstanden til byggene og utarbeidet vedlikeholdsplaner for byggene. På grunn av økonomi har vi ikke mulighet til å følge opp disse planene.

Digitalisering renhold:

Med renholds programmet har det blitt enklere å dokumentere utført daglig og periodisk renhold. I 2026 vil vi ha fokus på at renholdere kan melde avvik direkte til leder, enten ved å ta bilde av avviket eller sende beskjed.

11.7.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Vi har igjennom mange år styrt bra økonomisk og holdt budsjettene våre, med unntak av strømpriser. Disse har vi ikke mulighet til å påvirke. Vi vil fortsette arbeidet med å optimalisere anleggene våre for bl.a. å få redusert energibruken.

Eiendomsavdelingen	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	56 762	56 762	56 762	56 762
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	2 344	2 344	2 344	2 344
Netto endringer husleier inkl Eina sportsanlegg	1 000	500	0	0
Økt ramme vedlikehold	2 000	2 500	3 000	3 000
Kostnader drift og vedlikeholdsavtaler	400	400	400	400
Flyttekostnader/midertidig drift Gimle sykehjem	900	900	900	900
Endring strømpriser	-1 000	0	0	0
Kutt saldering	-1 740	-2 753	-1 740	-1 740
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-1 013	0	0
Kutte i ekstramidler avsatt til vedlikehold i 2026	-1 740	-1 740	-1 740	-1 740
Sum endringer	3 904	3 891	4 904	4 904
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	60 666	60 653	61 666	61 666

12 Overordnede funksjoner og Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner

12.1 Fellesomtale

Dette området innbefatter område 11 overordnede funksjoner og tjenesteområde 12 Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner. Sammen dekker dette fellesfunksjoner for kommunen som omtales nærmere under. I tillegg er tilskudd til Kirkelig fellesråd sortert under tjenesteområde 19 Kirken.

12.2 Hovedmål og strategier

Hovedmålet er å legge til rette for at tjenesteapparatet kan yte best mulig tjenester til innbyggerne med de ressursene som kommunen disponerer over. Dette er beskrevet i kapittel 2 til 8.

12.3 Utviklingstrekk og satsingsområder

Satsingene er nærmere beskrevet i kapittel 2 til 4.

12.4 Overordnede funksjoner

12.4.1 Innledning

Overordnede funksjoner innbefatter ansvar 11000 Kommunedirektør og assisterende kommunedirektør. Funksjoner som inngår i tett samarbeid med kommunedirektøren inngår her, men alle stillinger ligger under 12 Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner.

12.4.2 Nøkkeltall og mål.

Sentrale utgifter som gjelder disse områdene og andre fellesutgifter som avvik pensjon, lønnsreserve og budsjettreserve inngår under ansvar 11000.

12.4.3 Satsingsområder

Utvikle organisasjonen og kommunen i tråd med vedtatte planer og strategier.

12.4.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Overordnede funksjoner	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	7 683	7 683	7 683	7 683
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering, teknisk avstemming	644	644	783	1 049
Sentrale tiltak - justering av engangstiltak samlet	2 300	2 300	2 300	2 300
Tilskudd bredbånd	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Endringer pensjon	16 000	16 000	16 000	16 000
Lønnsreserve - endring	-1 300	1 500	1 500	1 500
Interkommunalt samarbeid - effekter	0	-3 000	-6 000	-9 000
Kutt saldering	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Spesifisert:				
Saldering 2027	0	2 000	0	0
Gjennomgang av inntektsposter generelt	-800	-800	-800	-800
Redusert tilskudd til næringsutviklingsprogrammet	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Nedbemanninger ved ledighet i stillinger	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Fordeles på tjenesteområdene før endelig vedtak i kommunestyret	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Gjennomgang av funksjonstillegg ansatte	-200	-200	-200	-200
Sum endringer	11 444	13 244	8 383	5 649
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	19 127	20 927	16 066	13 332

12.5 Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner

12.5.1 Innledning

Tjenesteområdet ble inndelt i tre enheter ved årsskiftet 2022-2023; Forvaltning og utvikling (Inkludert beredskapskoordinatorfunksjonen som ble flyttet hit), Overordnet ledelse og sentrale økonomifunksjoner og HR/Lønn. I tillegg omfatter området kommunens politiske virksomhet og verneombud/tillitsvalgtordningen. Området har foruten kostnader for diverse fellestjenester som leveres på tvers i organisasjonen også kostnader i det regionale samarbeidet innen IKT og anskaffelser. Vår del er $\approx 20\%$ andel av de regionale kostnadene.

Fra 2025 er tjenesteområdet inndelt i to deler; Overordnet ledelse og sentrale økonomifunksjoner og HR/Lønn. Ansatte som tidligere har tilhørt Forvaltning og utvikling er fordelt mellom de to gjenværende avdelingene.

Tjenesteområdet utfører en kombinasjon av interne oppgaver og i noen grad publikumsrettede oppgaver. Til det siste hører blant annet skjenke- og serveringsbevillinger, parkeringsbevis samt tilrettelegging for digitale samhandlingstjenester via kommunal nettportal og sosiale media. De interne oppgavene består i organisasjonsutvikling innen ulike områder samt å levere fellestjenester slik som blant annet publikumsveiledning, post/arkiv, IKT, digitalisering, HR, lønn, eiendomsskatt- og regnskapstjenester. I tillegg så leverer innfordringsavdelingen tjenester til Gjøvik, Østre Toten og Søndre Land kommune på området.

Forvaltning og utvikling:

Forvaltning og utvikling består av 10,2 årsverk fordelt på 11 ansatte. I tillegg har avdelingen for tiden to lærlinger innen IKT. Avdelingen har ansvar for resepsjons- og arkivtjeneste, politisk sekretariat, bevillinger, parkeringskort og kommunens IKT.

HR/Lønn:

HR og lønn har i dag 11 årsverk. Årsverkene fordeler seg slik: I tillegg til HR-leder er det 6 årsverk i HR og lønn, 3 årsverk i Utviklingsenheten og 1 årsverk som lærlingekoordinator.

Enheten har som oppdrag å bidra til etterlevelse av kommunens arbeidsgiverpolitikk og -strategier, og ivaretagelse av lønn- og personaladministrative oppgaver. Enheten ivaretar oppfølging av aktuelt lov- og avtaleverk, partssamarbeid og personalforvaltning på overordnet nivå. I tillegg har enheten overtatt ansvaret for lærlingeordningen (opplæringskontoret) og utviklingsenheten.

Kommunens opplæringskontor for lærlinger flyttet til HR/Lønn 1.mai 2025. Kontoret skal sørge for at kommunen har en bærekraftig handlingsplan for lærlinger i henhold til Samfunnskontrakten. Ansvar for rekruttering og oppfølging av lærlinger i henhold til opplæringsloven, forskrifter og læreplan i fagene, samt bidra til godt samarbeid med de enhetene hvor lærlingen gjennomfører sin opplæring slik at lærlingen gjennom verdiskaping (selvstendig arbeid), blir en ressurs for bedriften.

Jamfør handlingsplan, har vi lærlingplasser fordelt på disse fagene; helsefag, barne- og ungdomsarbeiderfaget, byggdrifterfaget, institusjonskikk, kontor- og administrasjon og IKT. Det jobbes for å få flere fag.

Overordnet ledelse og sentrale økonomifunksjoner:

Enheten består av 15 årsverk. Alle stillinger fra område 11 herunder kommunedirektør, assisterende kommunedirektør, innfordringsavdelingen og næringsrådgiver ble flyttet hit. I tillegg ble tre stillinger

innenfor eiendomsskatt og fakturering flyttet fra Plan. Det er for tiden en stilling vakant på området eiendomsskatt.

12.5.2 Nøkkeltall og mål

Nøkkeltall 10 år	Mål 2025-2026	2021 Utg. år	2022	2023	2024	Snitt siste 3 år i forhold til 2021
% av antall registrerte ordrer fra rammeavtaleleverandører via e-Handel med faktura-match	75 % ↗	65 %	67 %	67 %	70,5 %	↗ 68 %
Inngående fakturaer i fakturabehandling (EHF) mottatt elektronisk	95 % ↗	89 %	91 %	93 %	94,2 %	↗ 92,7 %
Antall følgere på sosiale media	8 000 ↗	5 897	6 300	6 576	7 151	↗ 5 952
Antall besøk på kommunens nettside	1 000 000 ↗	1 104 404	928 890	841 990	852 857	↘ 952 658

12.5.3 Satsingsområder

Forvaltning og utvikling har følgende fokusområder i 2026:

- Revidering/fornyelse av digitaliseringsstrategien
- Videreføre arbeidet med å utvikle kommunens sikkerhetskultur (informasjonssikkerhet)

HR og Lønn har følgende fokusområder i 2026:

- Bistå tjenesteområdene med utvikling av heltidskultur, nærværarbeid, sykefraværsoppfølging og arbeidsrettslige problemstillinger på strategisk og operativt nivå.
- Nyttiggjørelse av kvalitetssystemet Compilo. (herunder avvikshåndtering, gjennomgang/oppdatering av rutiner og prosedyrer)
- Lederutvikling og lederopplæring, herunder obligatorisk HMS-opplæring for alle ledere, tematimer og Inflow24 Lederskole
- Økt fokus på å rekruttere, beholde og utvikle våre medarbeidere
- Videreutvikle Inflow24 og implementere det digitale verktøyet i flere områder
- Øke kunnskap og bruk av digitale kanaler- og plattformer til intern opplæring og utvikling.
- Bistå tjenesteområdene med rett lønn til rett tid, og videreutvikling av den digitale plattformen.
- Videreføre LEAN som verktøy for utvikling av kommuneorganisasjonen

Overordnet ledelse og sentrale økonomifunksjoner har følgende fokusområder i 2025:

- Følge opp sentrale mål og strategier for kommunen
- Gode interne leveranser på fagområdene regnskap, budsjett, innfordring og eiendomsskatt

12.5.4 Endringer drift og økonomisk oversikt

Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner består ved utgangen av 2025 av 31,7 årsverk, dette er uendret fra 2024. Det er 1,5 stillinger som er vakante som del av kuttet i budsjettet i 2025. Rammen er ellers justert basert på erfaringstall.

Tjenesteområdet foreslås igjen å redusere budsjettet betydelig med i overkant av 2 mill. kroner etter å ha reduksjoner på 3 mill. kr i årets budsjett. Dette tenkes løst gjennom en videreføring av eksisterende tiltak ved omlegging av lisensporteføljen, holde vakanse i stillinger og ytterligere øke vakanser, binding av IKT-lisenser, reduksjon i antall lærlinger. 19 lærlinger har kontrakt fram til våren 2026 og 13 har kontrakt ut høsten 2026. De resterende kontraktene går ut juni 2027. I tillegg kommer reduksjon i «styrbare poster» som overtids-/kurs-/reise-/inventar-/utstyrsposter. Det meste av ressurser knyttet til velferdstiltak, kurs og opplæring er fortsatt tilnærmet «nullet» ut.

Overordnede ledelses- og sentrale støttefunksjoner	2026	2027	2028	2029
Vedtatt ramme 2025 (Alle tall i hele 1000)	50 525	50 525	50 525	50 525
Justeringer og endringer fra 2025 til 2026				
Lønns- og prisjustering	903	903	903	903
Kostnader ved valg	-750	1 000	-1 000	1 250
Framsikt - elektronisk styringssystem	0	1 200	1 200	1 200
Lærlingeordning tilført fra Voksenopplæringen	5 711	5 711	5 711	5 711
Overvåking IKT - ekstern avtale	500	1 000	1 000	1 000
Økning av stilling HR	1 150	1 150	1 150	1 150
Kutt saldering	-2 150	-3 093	-2 150	-2 150
Spesifisert:				
Kutt for 2027	0	-943	0	0
Vakanse - politisk sekretariat	-450	-450	-450	-450
Redusere antall lærlinger midlertidig i perioden 2026 - 2027	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Sum endringer	5 364	7 871	6 814	9 064
Nettoramme økonomiplan 2026-2029	55 889	58 396	57 339	59 589